

İŞTİRAK YATIRIMLARININ
FİNANSAL TABLOLARDA RAPORLANMASININ
ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI,
BÜYÜK VE ORTA BOY İŞLETMELER İÇİN FİNANSAL RAPORLAMA
STANDARDI, VERĐİ USUL KANUNU VE TÜRİK TİCARET KANUNU
KAPSAMINDA İNCELENMESİ

YUSUF ÖCALMIŞ

İŞIK ÜNİVERSİTESİ

İstanbul, 2018

İŞTİRAK YATIRIMLARININ
FİNANSAL TABLOLARDA RAPORLANMASININ
ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI,
BÜYÜK VE ORTA BOY İŞLETMELER İÇİN FİNANSAL RAPORLAMA
STANDARDI, VERGİ USUL KANUNU VE TÜRK TİCARET KANUNU
KAPSAMINDA İNCELENMESİ

YUSUF ÖCALMIŞ
IŐIK ÜNİVERSİTESİ, SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ, MUHASEBE VE
DENETİM YÜKSEK LİSANS PROGRAMI, 2018

Tez Danışmanı: Prof. Dr. S. Saygın Eyüpgiller
Doç. Dr. İlker Kıymetli Şen

IŐIK ÜNİVERSİTESİ
İstanbul, 2018

İŞIK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

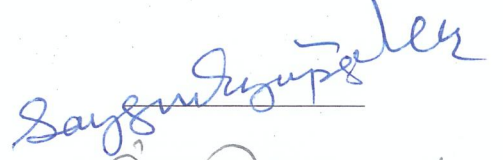
İŞTİRAK YATIRIMLARININ
FİNANSAL TABLOLARDA RAPORLANMASININ
ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI,
BÜYÜK VE ORTA BOY İŞLETMELER İÇİN FİNANSAL RAPORLAMA
STANDARTI, VERGİ USUL KANUNU VE TÜRK TİCARET KANUNU KAPSAMINDA
İNCELENMESİ

YUSUF ÖCALMIŞ

ONAYLAYANLAR:

Prof. Dr. S. Saygın Eyüpgiller
(Tez Danışmanı)

İşık Üniversitesi

Doç. Dr. İlker Kıymetli Şen
(Tez Eş Danışmanı)

İstanbul Ticaret Üniversitesi

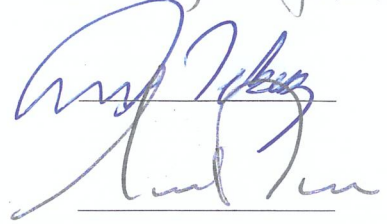
Prof. Dr. Dilek Teker
(Jüri Üyesi)

İşık Üniversitesi

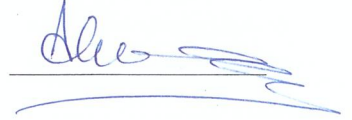
Prof. Dr. Suat Teker
(Jüri Üyesi)

İşık Üniversitesi

Doç. Dr. Halil Emre Akbaş
(Jüri Üyesi)

Yıldız Teknik Üniversitesi

ONAY TARİHİ: 19.01.2018

EXAMINATION OF REPORTING OF INVESTMENTS IN ASSOCIATES
IN FINANCIAL STATEMENTS WITHIN THE SCOPE OF
INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARDS,
REPORTING STANDARDS FOR LARGE AND MEDIUM
SIZED ENTERPRISES, TAX PROCEDURE LAW
AND TURKISH COMMERCIAL LAW

Abstract

The study of the reporting of investments in associates in the financial statements within the scope of international financial reporting standards, Turkish Tax Procedure Law and Turkish Commercial Law. In our time, both national and international increasing competition environment is causing the businesses to make capital investments to increase their level of profitability, spread the risks and participate in the management of other companies. Associate investments is one of the most common one of these. Accounting for associate investments, reporting them in financial statements and to make them compatible with the international standards in this respect manifests itself as an important question. In this study, reporting investments in associates has been dealt with within the context of international financial reporting standards, reporting standards for large and medium sized enterprises, Turkish Tax Procedure Law and Turkish Commercial Law.

Keywords: Associates Investments, TMS 28, BOBI FRS, Equity Method

İŞTİRAK YATIRIMLARININ
FİNANSAL TABLOLARDA RAPORLANMASININ
ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI,
BÜYÜK VE ORTA BOY İŞLETMELER İÇİN FİNANSAL RAPORLAMA
STANDARDI, VERGİ USUL KANUNU VE TÜRK TİCARET KANUNU
KAPSAMINDA İNCELENMESİ

Özet

Günümüzde hem ulusal hem de uluslararası düzeyde artan rekabet ortamı işletmelerin; karlılıklarını artırmak, risklerini dağıtmak ve diğer işletmelerin yönetimine katılmak gibi nedenlerle sermaye yatırımlarında bulunmalarına neden olmaktadır. Bu yatırımlardan en yaygın olanlardan birisi iştirak yatırımlarıdır. İştirak yatırımlarının muhasebeleştirilmesi, finansal tablolarda raporlanması ve bu alanda uluslararası standartlara uyumun sağlanması önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışma dahilinde iştirak yatırımlarının finansal tablolarda raporlanması, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları, BOBİ FRS, Vergi Usul Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu kapsamında incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İştirak Yatırımları, TMS 28, BOBİ FRS, Özkaynak Yöntemi

Teşekkür

Çalışmalarım boyunca değerli yardım ve katkılarıyla beni yönlendiren değerli hocalarım Doç. Dr. İlker Kıymetli Şen ve Prof. Dr. S. Saygın Eyüpgiller'e en kalbi teşekkürümü sunarım.

Yusuf ÖCALMIŞ

İçindekiler Tablosu

Abstract.....	4
Özet.....	5
Teşekkür	6
İçindekiler Tablosu	I
Tablo Listesi	IV
Kısaltmalar Listesi	V
Giriş	1
1. Temel Kavramlar ve Açıklamalar	3
1.1. İştirak Kavramı	3
1.2. Müşterek Anlaşmalar	6
1.3. İş Ortaklığı	9
1.4. Müşterek Faaliyetler	11
1.5. Bağlı Ortaklık.....	13
1.6. Önemli Etki.....	16
1.7. Kontrol Gücü	17
1.8. Azınlık Payı	20
1.9. Bağlı Ortaklık, İştirak, İş Ortaklığı Ayrımı.....	20
2. Ulusal ve Uluslararası Mevzuatlar Kapsamında İştirakler	24
2.1. Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğine Göre İştirakler	24
2.2. Vergi Mevzuatı Açısından İştirakler	26
2.2.1 Kurumlar Vergisi Kanunu Açısından İştirakler	27

2.2.1.1. İştirak Kazançları İstisnası	28
2.2.1.2. İştirak Hisseleri Satış Kazançları İstinası	29
2.2.2. Vergi Usul Kanunu Açısından İştirakler.....	32
2.3. Türk Ticaret Kanunu'nda İştirakler	36
2.4. Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı.....	39
2.4.1. İlk Kayda Almada Ölçüm	40
2.4.2. Sonraki Ölçüm	41
2.4.3. Maliyet Yöntemi ve Özkaynak Yöntemi	42
2.5. Türkiye ve Uluslararası Muhasebe Standartlarına Göre İştirakler.....	50
2.5.1. Özkaynak Yöntemi	51
2.5.1.1. Özkaynak Yöntemi Uygulaması	52
2.5.1.2. Özkaynak Yöntemi Uygulamasına İlişkin İstisnalar	53
2.5.1.3. Özkaynak Yöntemi Uygulamasının Bırakılması	55
2.5.1.4. Özkaynak Payındaki Değişiklikler	56
2.5.1.5. Özkaynak Yöntemi İşlemleri	56
2.5.2. Değer Düşüklüğü Zararları	61
3. İştiraklere Yatırımların Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanmasına İlişkin Örnek Uygulama.....	66
3.1. Doğa Holding A.Ş. Bağımsız Denetim Geçmiş 31.12.2014 Tarihli Finansal Tabloları	68
3.2. 2015 Yılı İşlemleri	72
3.2.1. İştirak Paylarının Satın Alınması (Dağ A.Ş.).....	72
3.2.2. Şerefiyenin Hesaplanması (Dağ A.Ş.)	73
3.2.3. İştirak Bulut A.Ş. 2014 Yılı Kar Dağıtımı.....	73

3.2.4. İştirak Paylarının Satın Alınması (Akarsu A.Ş.).....	74
3.2.5. İştiraklerin 01.01.2015-31.12.2015 Hesap Dönemi Gelir Tabloları..	75
3.2.6. 31.12.2015 Bulut A.Ş. Kar Raporu Kaydı.....	77
3.2.7. 31.12.2015 Dağ A.Ş. Zarar Raporu Kaydı.....	78
3.2.8. Doğa Holding A.Ş. 31.12.2015 Tarihli Bağımsız Denetimden Geçmiş Finansal Tabloları.....	79
3.3. 2016 Yılı İşlemleri	83
3.3.1. Hakim Ortaklık ve Kontrol Gücünün Doğa Holding A.Ş.'ye Geçmesi	83
3.3.2. İştirak Paylarının Satın Alınması (Sahil A.Ş.).....	83
3.3.3. İştirak Payındaki Değişiklikler (Sermaye Artırımı - Akarsu A.Ş.)....	84
3.3.4. İştiraklerin 01.01.2016-31.12.2016 Hesap Dönemi Gelir Tabloları..	84
3.3.5. 31.12.2016 Dağ A.Ş. Kar Raporu Kaydı	87
3.3.6. 31.12.2016 Akarsu A.Ş. Kar Raporu Kaydı	87
3.3.7. 31.12.2016 Akarsu A.Ş. Değer Azalış Kaydı	87
3.3.8. 31.12.2016 Sahil A.Ş. Zarar Raporu Kaydı.....	88
3.3.9. Doğa Holding A.Ş. 31.12.2016 Tarihli Bağımsız Denetimden Geçmiş Finansal Tabloları.....	89
3.3.10. Maliyet Yöntemi ile Karşılaştırma.....	93
Sonuç	96
Kaynakça	98
Özgeçmiş	102

Tablo Listesi

Tablo 1: Müşterek Kontrolün Değerlendirilmesi.....	7
Tablo 2: İşletmede Kontrolün TFRS ve TMS ile olan ilişkisi	8
Tablo 3: Müşterek Anlaşmanın Sınıflandırılması.....	11
Tablo 4: Ayrı Bir Araç Vasıtasıyla Yapılandırılan Müşterek Anlaşmanın Sınıflandırılması	13
Tablo 5: Kontrolün Değerlendirilmesindeki Unsurlar	19
Tablo 6: Konsolidasyon Kapsamındaki ve Kapsam Dışı Finansal Varlıklara İlişkin Düzenlemeler.....	23
Tablo 7: Diğer İşletmelere Yapılan Yatırım Türleri.....	39
Tablo 8: İştiraklerin Ölçümü.....	40
Tablo 9: İştiraklerdeki Yatırımlar - Karşılaştırma.....	49
Tablo 10: Genel Değerlendirme.....	65

Kısaltmalar Listesi

AB	: Avrupa Birliği
BOBİ FRS	: Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı
EC	: Avrupa Komisyonu
IASB	: Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu
IASC	: Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi
IASCF	: Uluslararası Muhasebe Standartları Vakfı
IFAC	: Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu
IFRS	: Uluslararası Finansal Muhasebe Standartları
IMF	: Uluslararası Para Fonu
MSUGT	: Muhasebe Sistemi Uygulama Tebliği
KGK	: Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
THP	: Tek Düzen Hesap Planı
TMS	: Türkiye Muhasebe Standartları
TMSK	: Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
TFRS/IFRS	: Türkiye Finansal Raporlama Standartları / Uluslararası Finansal Raporlama Standartları
TMS/UMS	: Türkiye Muhasebe Standartları / Uluslararası Muhasebe Standartları
UMSK	: Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu
VUK	: Vergi Usul Kanunu

Giriş

İşletmeler faaliyetlerine süreklilik ve büyüme amacıyla başlarlar. Günümüzde hem ulusal hem de uluslararası düzeyde artan rekabet ortamı işletmelerin ayakta durmasını zorlaştırmaktadır. İşletmeler faaliyetlerine devam edebilmek ve daha uzun yaşayabilmek için ya rakiplerini elimine etmeye çalışırlar ya da mevcut veya potansiyel rakiplerine yatırım yaparak, onları kontrol altına alma, onların yönetsel ve finansal kararlarında söz sahibi olma ya da onların faaliyetlerinden uzun veya kısa süreli kar elde etme amacı güderler.

Başka şirketlere yapılan yatırımlar işletmelerin finansal etkinlikleri üzerinde giderek artan bir önem sahip olduğundan finansal tablo kullanıcılarının, işletmelerin finansal performanslarını değerlendirirken başvurdukları önemli bir yatırım kalemi haline gelmiştir.

İşletmelerin başka işletmelere olan yatırımlarının muhasebe üzerindeki temel etkileri, bu yatırımlarının sınıflandırılması ve söz konusu yatırımların muhasebeleştirilmesidir.

Başka işletmelere yapılan yatırımlar, yatırım yapan işletmenin yatırıma konu işletme üzerindeki etki derecesine göre, bağlı ortaklıklar, iştirakler ve diğer uzun vadeli yatırımlar olarak sınıflandırılabilirler. Bu konuda uluslararası muhasebe standartlarında ve birçok ülkenin muhasebe hukukunda şirketler arası yatırımlarda uygulanacak muhasebe ve değerlendirme yöntemlerine ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.

Türkiye’de yatırımcı işletmenin ve iştirakin finansal tablolarının düzenlenmesi, iştirak değerinin yatırımcının finansal tablosunda gösterilmesi, iştiraktan gelen kar veya zarar paylarının yatırımcı işletme tarafından finansal tablolarda gösterimi TMS 28 İştiraklerdeki ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar standardı düzenlemektedir.

Bu çalışmanın amacı, iştirak yatırımlarının finansal tablolarda raporlanmasının Uluslararası Finansal Raporlama Standartları, Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı, Vergi Usul Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu kapsamında incelenmesidir.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde iştirak, müşterek anlaşmalar, iş ortaklığı, müşterek faaliyetler, bağlı ortaklıklar, önemli etki, kontrol gücü, azınlık payı kavramları açıklanmıştır.

İkinci bölümde, ulusal ve uluslararası mevzuat kapsamında iştirakler ve muhasebe uygulamaları üzerinde durulup özkaynak yöntemine yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde, gerçek bir işletmeye ait veriler esas alınarak TMS 28'e ilişkin örnek uygulama ve TMS 28'e uygun olarak hazırlanmış mali tablolara ve bu tablolara ait dip notlara yer verilmiştir. Bu bölümün sonunda ise Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğ ve Vergi Usul Kanunundaki düzenlemeler doğrultusunda maliyet yönetimi uygulaması ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları doğrultusunda özkaynak uygulaması karşılaştırılmıştır.

1. Temel Kavramlar ve Açıklamalar

İşletmeler, alım satım amaçlı veya satılmaya hazır finansal varlık olarak ellerinde hisse senedi bulundurabileceği gibi stratejik bir yatırım olarak iştirak ettikleri şirketlerin hisse senetlerini ellerinde bulundurabilirler. İştirak edilen şirketlerdeki kontrol gücüne veya önemli etkiye bağlı olarak yapılan yatırımlar farklı şekillerde sınıflandırılır ve her birinin finansal tablolara yansıtılma şekli diğerlerinde farklıdır. Uzun vadeli yatırımlar olduğu için finansal (mali) duran varlıklar olarak da adlandırılırlar.¹ Bu bölümde konuya ilişkin temel kavramlar ve açıklamalar yer almaktadır.

1.1. İştirak Kavramı

Sözlük anlamına göre “iştirak” kavramı ortaklık, ortak olma, paydaşlık, bir işte yer alma, paydaşlık etme, katılım, katılma olarak tanımlanmaktadır.²

Bir şirkete yapılan yatırımın iştirak ilişkisi olup olmadığının tespitine yönelik olarak mevzuatta ve literatürde yatırımın amacı, oy hakkı ve sermayeye katılma oranı gibi bir kısım ölçütler esas alınmıştır:³

- Yatırım amacına göre: Uzun vadede elde tutma amacıyla ve devamlı nitelikte olan yatırımlar, iştirak yatırımları olarak tanımlanmaktadır. Spekülasyon, atıl fonların değer artışlarından yararlanmak ve benzeri amaçlarla kısa süreli olarak hisse senetlerinin değerlendirilmesi durumunda edinilen paylar iştirak olarak değerlendirilmemektedir.⁴ Bu paylar “satışa hazır finansal varlık” olarak değerlendirilmektedir.
- Sermayeye katılım oranına göre: Çeşitli düzenlemelerle belli bir asgari oran belirlenmiş olmakla birlikte bu oranın altındaki fakat sermayesine iştirak edilen şirketin yönetim ve politikaları üzerinde önemli ölçüde etkili olabilmek

---

¹ Şavlı, Tuba, “Uluslararası/Türkiye Finansal Raporlama Standartları”, Yaklaşım Yayın, 2014, s. 106.

² Türk Dil Kurumu,

[http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.56abc04460a7f6.33123347,\(02.01.2016\)](http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.56abc04460a7f6.33123347,(02.01.2016))

³ Efe Dünder, “Yeni Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Çok Uluslu Şirketler”, T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul, 2013, s. 115.

⁴ A.g.e., s. 116.

de, kontrol ilkesi anlamında o şirketin iştirak olarak tanımlanması için yeterli kabul edilmektedir.⁵

İştirak yatırımlarının diğerk bir deyişle işletmeler arası iştiraklerin başlıca ekonomik fonksiyonu, dağınık küçük sermaye birikimlerinin bir araya toplanmasını sağlayarak, büyük sermayelerin ve büyük işletmelerin oluşmasını sağlamaktır. İştirak eden şirketin amacı, sermayesine iştirak ettiği şirketin yönetimi ve denetimi üzerinde hak sahibi olmak istemesidir. İştirak hissesinin oranı bu hakkın gücünü etkilemektedir.⁶

Şirketler, artan rekabet ortamında kendilerine avantaj sağlayacak iştirak yatırımlarını yapmaktadırlar. İştirak yatırımları sadece ulusal değil aynı zamanda uluslararası alanda da şirketler arasında gerçekleştirilmektedir.

İştirak yatırımlarının sağladığı yararlardan bazıları;

- a- İşletmelerin sermayelerini, teknik araç ve olanaklarını birleştirmek,
- b- Serbest rekabetin sınırlandırılması (arzın kontrol altına alınmasını sağlamak, fiyatların düşmesini önlemek),
- c- İşletme, satış ve yönetim giderlerinin azaltılarak kontrolü, üretim tekniğinde karşılıklı yardımlaşmalarla rantabilitenin artırılması,
- d- İşletmelerin madde ve malzeme ve/veya mamul satışının emniyet altına alınması,
- e- İşletmelerin ekonomik etki ve nüfus alanının genişletilmesidir.⁷

İştirak yatırımı işletmenin türüne göre hisse senedi olarak yapılacağı gibi belirli bir sermaye payına sahip olarak da gerçekleştirilebilir.⁸

---

⁵ Efe Dündar, “Yeni Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Çok Uluslu Şirketler”, T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul, 2013, s. 116.

⁶ Hanifi Ayboğa, “İştiraklerle İlgili Uluslararası ve Türkiye’deki Mevzuatın Kapsamı ve Karşılaştırılması”, Mali Çözüm Dergisi, Sayı.53, Ekim-Kasım-Aralık-2000, s. 16.

⁷ A.g.e., s. 16.

⁸ Nalan Akdoğan ve Nejat Tenker, “Finansal Tablolar ve Analiz Teknikleri”, Lebib Yalkım Yayınları, İstanbul 1997 s. 77.

Yerel mevzuatlarda iştirak kavramları:

- Türkiye Muhasebe Standardı 28 (TMS 28) İştiraklerdeki ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar standardında iştirak kavramı; yatırım yapan işletmenin üzerinde önemli etkisinin bulunduğu işletme olarak tanımlanmıştır.⁹ TMS 28’de tanımlanan önemli etki kavramı, yatırım yapan işletmenin, yatırım yapılan işletmenin finansal ve faaliyetle ilgili politikalarının belirlenmesi kararlarına katılma gücü olarak tanımlanıp, bu politikaları tek başına kontrol etme gücünü (kontrol-bağlı ortaklık) veya bir başka taraf ile müşterek kontrol etme gücünü (müşterek kontrol-iş ortaklığı) ifade etmemektedir.¹⁰
- Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği’nde iştirak kavramı ise; *“İşletmenin, doğrudan veya dolaylı olarak diğer şirketlerin yönetimine ve ortaklık politikalarının belirlenmesine katılmak üzere edindiği hisse senetleri veya ortaklık paylarının izlendiği hesaptır. İştirakler hesabı, bir ortaklıktaki en fazla % 50 oranında olan sermaye payları veya oy haklarının izlenmesinde kullanılır. İştirak edilen ortaklıklarda iştirak ilişkisinden bahsedebilmek için sermaye payı dikkate alınmaksızın sahip olunan oy hakkı veya yönetime katılma hakkının en az % 10 oranında bulunması gerekir.”* şeklinde tanımlanmaktadır.¹¹

Tek Düzen Hesap Planı (TDHP) açıklamasına göre iştirak kavramından bahsedebilmek için oy hakkı veya yönetime katılma hakkının en az %10 oranında bulunması gerektiği belirtilirken, TMS 28’de ise iştirak kavramından bahsedebilmek için önemli etki esas alınmakta ve bunun niceliksel olarak ölçüsü de %20 oy oranı olarak belirlenmiş bulunmaktadır.¹²

Yapılan bu iki farklı tanımdan dolayı Türkiye’deki uygulamalar ile Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) uygulamaları arasında farklılıklar

---

⁹ Türkiye Muhasebe Standartları 28 (TMS 28) İştirakler ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar, p. 3.

¹⁰ Kıymetli Şen, Üçoğlu ve Terzi, “Uluslararası/Türkiye Finansal Raporlama Standartları Açısından Konsolide Finansal Raporlama”, Ekin Yayınevi, Temmuz 2015, s. 104.

¹¹ Gelirler İdaresi Başkanlığı, “Hesap Planı Açıklamaları”, <http://www.gib.gov.tr/fileadmin/mevzuatek/eski/muhsisteb1ekmuh5c.htm>, (12.01.2016).

¹² Kıymetli Şen, Üçoğlu ve Terzi, s. 104.

bulunmaktadır. Bunun sonucunda TDHP'ye göre iştirak olan bir yatırım UFRS'ye göre iştirak olarak tanımı yapılamaya bilmektedir.¹³

İştirak edilen işletmenin kar veya zarar etmesi yatırım yapan işletmenin özkaynağını etkilemektedir. İştirak edilen işletmenin kar elde etmesi durumunda iştirak eden işletme bundan olumlu olarak etkilenirken, iştirakin zarar etmesi durumunda olumsuz olarak etkilenecektir.¹⁴

İştirak yatırımlarının, yatırım yapan işletmenin finansal tablolarında nasıl raporlanması gerektiği konusu "Türkiye Muhasebe Standardı 28 İştirakler ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar" standardında ele alınarak düzenlenmiştir. TMS 28'de iştiraklere yapılan yatırımların ilk kayda alınması, sonraki dönemlerde kar veya zararlarının muhasebeleştirilmesinde, Tek Düzen Muhasebe Sistemi'ne (TDMS) göre yapılan uygulamalardan farklı yaklaşımlar getirmiştir. Bununla birlikte vergi mevzuatında da iştirakler için belirlenen değerleme yöntemi ile standardın getirdiği değerleme yöntemi farklılaşmakta ve bu durum vergi ertelemesine neden olmaktadır.¹⁵

1.2. Müşterek Anlaşmalar

"Müşterek" kavramı Türk Dil Kurumu'nun sözlüğünde, "*birlikte, ortaklaşa, el birliği ile yapılan veya hazırlanan*" şeklinde tanımlanmıştır.¹⁶

"Müşterek Anlaşma" ise "*iki veya daha fazla tarafın bir sözleşmeye dayalı ve müşterek kontrollerinin olduğu anlaşma*" olarak ifade edilmektedir. Müşterek kontrol kavramı ile taraflar sözleşmede belirlenmiş faaliyetlerle ilgili oy birliğini gözeterek hareket etmek durumundadırlar.¹⁷

---

¹³ Kıymetli şen, oğlu ve Terzi, s. 104.

¹⁴ Ahmet Gökgöz, "İştirak Yatırımlarının Muhasebeleştirilmesi", Muhasebe ve Finansman Dergisi, Nisan 2013, s. 2.

¹⁵ A.g.e., s. 2.

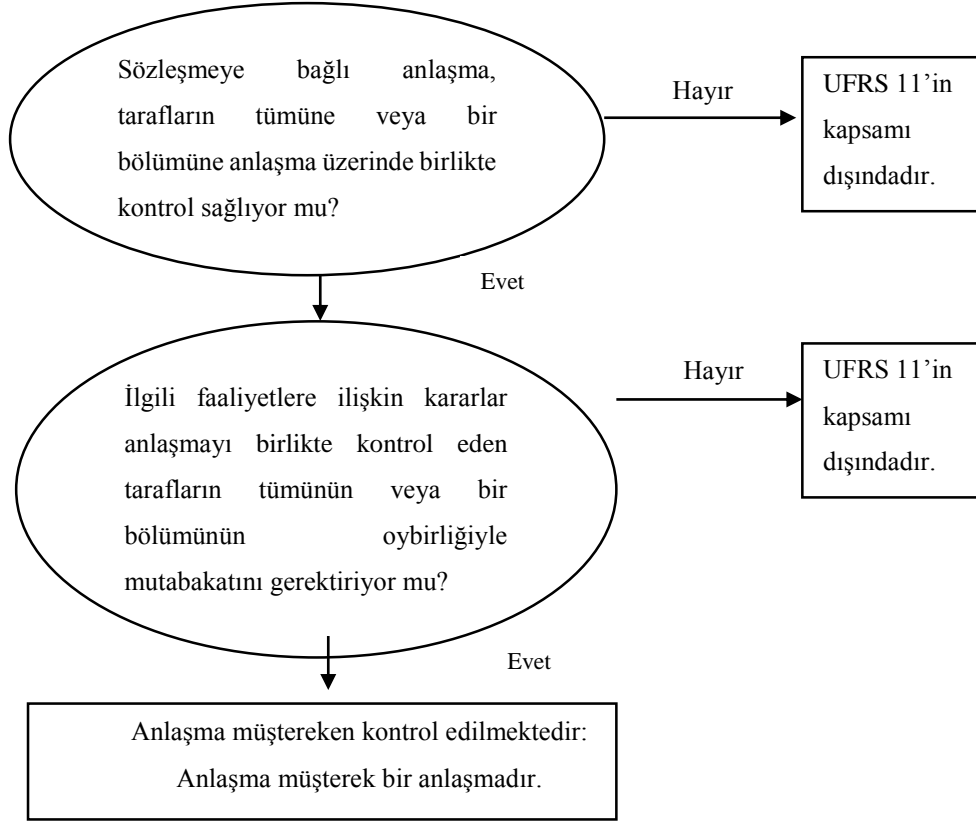
¹⁶ Türk Dil Kurumu,

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.56a0ef898fa5e5.84439071, (15.01.2016).

¹⁷ TFRS 11, p. 4-7.

Türkiye Finansal Raporlama Standardı 11 (TFRS 11) Müşterek Anlaşmalar standardı, müşterek anlaşmalarda payı bulunan işletmelerin finansal raporlamalarını nasıl yapacaklarına ilişkin ilkeleri düzenlemektedir.¹⁸

Tablo 1: Müşterek Kontrolün Değerlendirilmesi

Kaynak: Türkiye Finansal Raporlama Standardı 11 (TFRS 11) Müşterek Anlaşmalar, Ek B10.

Müşterek bir anlaşmada, müşterek kontrol ilkesi gereği, anlaşmanın taraflarından herhangi biri anlaşmayı tek başına kontrol etmemektedir. Müşterek kontrole sahip olan bir taraf diğer tarafların söz konusu anlaşmayı bireysel ya da tarafların bir bölümü olarak kontrol etmesini engelleyebilmektedir.¹⁹

Müşterek anlaşmalar;

- Sözleşme taraflarının varlık ve finans güçlerini bir araya getirmek,
- Tarafların üretim güçlerini bir araya getirmek,

¹⁸ TFRS 11, p. 1.

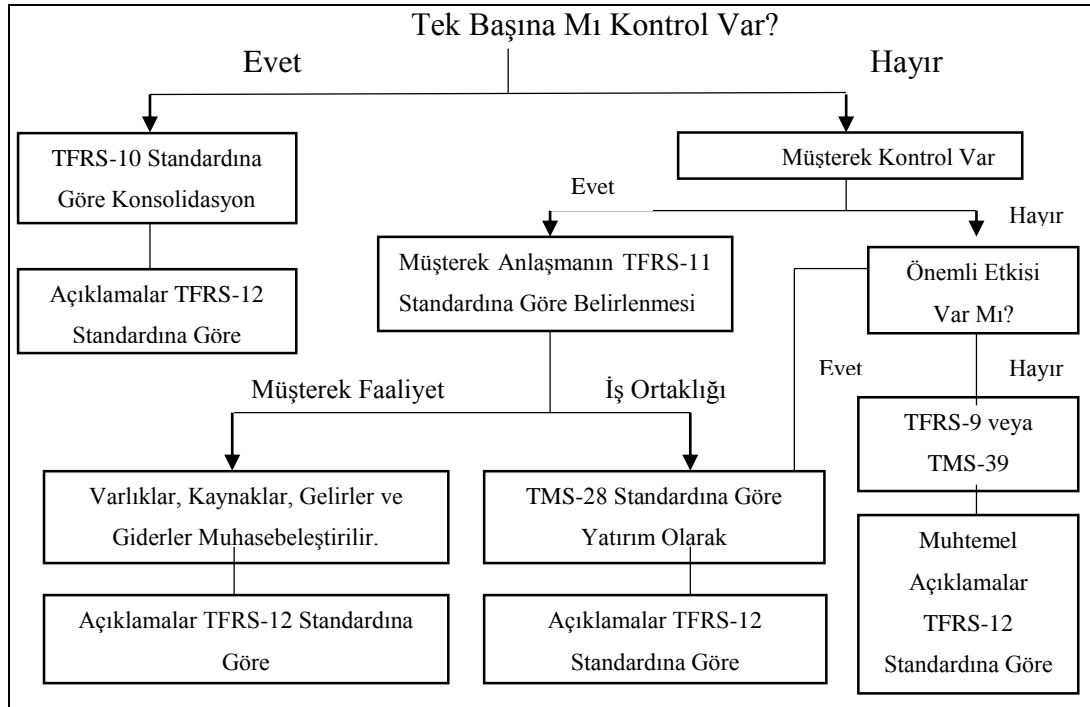
¹⁹ Kıymetli Şen, Üçoğlu ve Terzi, s. 85.

- Maliyetleri taraflar arasında paylaşmak,
- Oluşturulacak olan büyük ölçek ekonomisinden faydalanılarak maliyetleri düşürmek,
- Risklerin paylaşılması,
- Yeni teknolojilerden faydalanmak,
- Yeni pazarlara giriş sağlanması

gibi değişik amaç ve stratejiler gereğince yapılabilmektedir. Müşterek anlaşmalar ihtiyaç ve duruma göre farklı yapılar ve hukuksal şekiller tasarlanarak oluşturulabilir.²⁰

Şekil 2’de müşterek anlaşmalarla oluşturulan müşterek faaliyetlerin ve iş ortaklıklarının, müşterek kontrolle olan ilgisi TMS ve TFRS’ler ile ilişkisini belirtildiği şekilde etkilemektedir.²¹

Tablo 2: İşletmede Kontrolün TFRS ve TMS ile olan ilişkisi.

Kaynak: Emre Kaplanoğlu, “Müşterek Faaliyet ve İş Ortaklığı Kavramlarının TMS-TFRS Kapsamında İrdelenmesi”, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 2014, 16/3, s.131.

²⁰ Kıymetli Şen, Üçoğlu ve Terzi, s. 86.

²¹ Emre Kaplanoğlu, “Müşterek Faaliyet ve İş Ortaklığı Kavramlarının TMS-TFRS Kapsamında İrdelenmesi”, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 2014, 16/3, s. 131.

1.3. İş Ortaklığı

İş ortaklığı kavramı 5520 sayılı (Yeni) Kurumlar Vergisi Kanunu 2. maddesinin 7. bendinde: Sermaye şirketleri, kooperatifler, iktisadi kamu kuruluşları, dernek veya vakıflara ait iktisadi işletmeler ve iktisadi kamu kuruluşları kendi aralarında veya şahıs ortaklıkları ya da gerçek kişilerle, belirli bir işin birlikte yapılmasını ortaklaşa yüklenmek ve kazancını paylaşmak amacıyla kurdukları ortaklıklardan bu şekilde mükellefiyet tesis edilmesini talep edenler iş ortaklıkları olarak tanımlanmaktadır.

Borçlar kanununda adi ortaklık sözleşmesi tanımı yapılmış ve kanunla düzenlenmiş ortaklıkların ayırt edici niteliklerini taşımayanların ise adi ortaklık için belirlenmiş hükümlere tabi olacağı belirtilmiştir.

6098 sayılı (Yeni) Borçlar Kanunu'nun 620. maddesinde adi ortaklık sözleşmesi, iki ya da daha fazla kişinin emeklerini ve mallarını ortak bir amaca erişmek üzere birleştirmeyi üstlendikleri sözleşme olarak tanımlanmaktadır. Aynı madde de bir ortaklık, kanunla düzenlenmiş ortaklıkların ayırt edici niteliklerini taşıyorsa, bu bölüm hükümlerine tabi adi ortaklık sayılır, olarak tanımlanmaktadır.

TFRS 11 Müşterek Anlaşmalar standardında iş ortaklığı; müşterek kontrole sahip olan tarafların, anlaşmanın net varlıkları üzerinde haklarının bulunduğu müşterek anlaşmalar olarak tanımlanmaktadır.²²

Müşterek anlaşma taraflarının yapmış oldukları sözleşmelerde bazı faaliyetler, varlıklar ve kaynaklar üzerinde hak ve yükümlülük doğururken bazı faaliyetler yatırılan sermaye payıyla sınırlı olabilecek şekilde düzenlenmektedir. Bu nedenle müşterek anlaşmalarda payı olan işletmelerin hak ve yükümlülüklerinin değerlendirilmesi, değerlendirme neticesinde müşterek anlaşmanın türünün belirlenmesi ve hak-yükümlülüklerinin müşterek anlaşmanın türüne uygun olacak şekilde muhasebeleştirilmesi gerekmektedir.²³ Buradaki önemli nokta müşterek

---

²² TFRS 11, Ek. A.

²³ Emre Kaplanoğlu, "Müşterek Faaliyet ve İş Ortaklığı Kavramlarının TMS-TFRS Kapsamında İrdelenmesi", Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 2014, 16/3, s. 140.

anlaşmadaki hak ve yükümlülöklere göre anlaşmanın bir müşterek faaliyet olabileceği gibi bir iş ortaklığı da olabilmektedir.

Müşterek anlaşmaların sınıflandırılması, tarafların işlerin normal akışı çerçevesinde anlaşmadan doğan hak ve yükümlölüklerine bağlı olarak, “müşterek faaliyetler” ya da “iş ortaklıkları” şeklinde olmaktadır. Tarafların anlaşmanın net varlıkları üzerinde haklara sahip oldukları durumda, bu anlaşma “iş ortaklığı” olmaktadır.²⁴

Müşterek anlaşmadaki hak ve yükümlölükler değerlendirilirken aşğıdaki hususlar dikkate alınmalıdır:²⁵

- a) Taraflar arasında yapılan müşterek anlaşmanın yapısı,
- b) Taraflar arasında yapılan müşterek anlaşmanın ayrı bir araç vasıtasıyla yapılandırılması durumunda,
  - (i) Hukuki şekli bakımında ayrı aracın durumu,
  - (ii) Sözleşmede belirtilen anlaşma hükümleri,
  - (iii) İlgili olduğu durumda, diğer durum ve koşullar.

Müşterek anlaşmanın iş ortaklığı olması durumunda yatırımın ilk muhasebeleştirilmesinden sonra TMS 28 uyarınca özkaynak yöntemi kullanılarak muhasebeleştirilmelidir.²⁶

Müşterek anlaşmanın yapısı gereği, ayrı bir araç vasıtasıyla yapılandırılan veya ayrı bir araç vasıtasıyla yapılandırılmayan anlaşmalar olarak tarafların anlaşmadan doğan hak ve yükümlölüklerinin değerlendirilmesi Şekil 3’te belirtilmiştir.

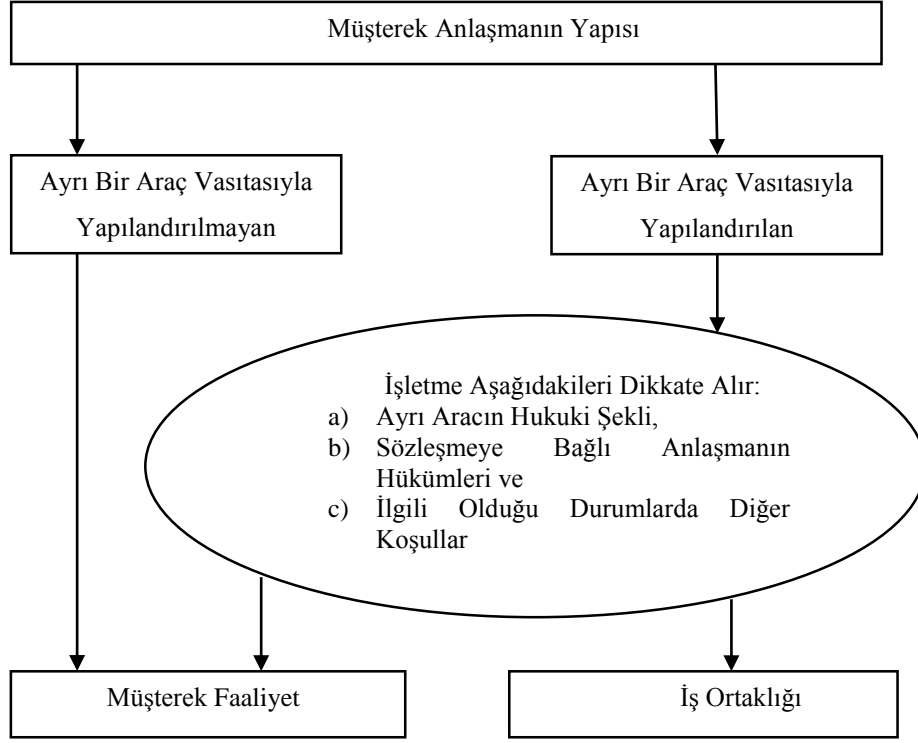
---

²⁴ TFRS 11, B14.

²⁵ TFRS 11, B15.

²⁶ TFRS 11, C6.

Tablo 3: Müşterek Anlaşmanın Sınıflandırılması

Kaynak: TFRS 11, B21.

1.4. Müşterek Faaliyetler

“Müşterek Faaliyet” kavramı TFRS 11 Müşterek Anlaşmalar standardında “anlaşmanın müşterek kontrolüne sahip tarafların bu anlaşma ile ilgili varlıklar üzerinde haklara ve borçlara ilişkin yükümlülüklerle sahip oldukları müşterek anlaşmadır. Söz konusu taraflara müşterek faaliyet katılımcıları denir.” olarak tanımlanmıştır.²⁷

Müşterek faaliyet katılımcıları genellikle, ayrı bir işletme kurmadan, tarafların kendi varlıklarını ve kaynaklarını kullanarak faaliyetlerini yürütmektedir. Müşterek faaliyet katılımcıları kendi maddi duran varlıklarını kullanır ve tüketir. Bununla birlikte kendi giderleri, yükümlülükleri meydana gelir ve yükümlülüklerinin finansmanını sağlar.

²⁷ TFRS 11, p. 15.

Faaliyetler sonucu ortaya çıkan ürünlerin satışları ile meydana gelen gelirler, müşterek faaliyet katılımcıları arasında belirlenmiş ölçütlere göre paylaşılır.²⁸

Müşterek faaliyetteki payına ilişkin olarak, müşterek faaliyet katılımcısı aşağıdakileri muhasebeleştirir:²⁹

- a) Müştereken elde bulundurulan varlıklardaki payı da dâhil olmak üzere varlıklarını,
- b) Müştereken katlanılan borçlardaki payı da dâhil olmak üzere borçlarını,
- c) Müşterek faaliyetin çıktılarının kendine düşen kısmının satışından sağlanan hasılatını ve
- d) Müştereken katlanılan giderlerdeki payı da dâhil olmak üzere giderlerini.

Standartta belirtildiği gibi müşterek faaliyet katılımcısı, müşterek anlaşmadaki payıyla ilgili varlıkları, borçları, hasılatı ve giderleri söz konusu varlıklara, borçlara, hasılatlara ve giderlere uygulanan ilgili TFRS'ler çerçevesinde muhasebeleştirilmesi gerekmektedir.³⁰

Müşterek anlaşmanın ayrı bir aracın var olmadığı durumlarda bir müşterek faaliyet olmasına kesin gözüyle bakılmaktadır. Bununla birlikte ayrı bir araçla bağlanan bir müşterek anlaşmanın “müşterek faaliyet” veya “iş ortaklığı” olması mümkündür. Bu noktadaki ayrımın yapılabilmesi için müşterek anlaşma tarafları arasındaki müşterek kontrolle yönetilen ayrı aracın bağlandığı sözleşmenin hukuki yapısı, maddeleri ve tarafları bir araya getiren amacın incelenmesi gerekmektedir.³¹

Müşterek anlaşmanın ayrı bir araçla yapılandırıldığı durumlarda söz konusu anlaşmayı sınıflandırmak amacıyla izleyeceği değerlendirmeyi Şekil 4'teki akış şeması göstermektedir.

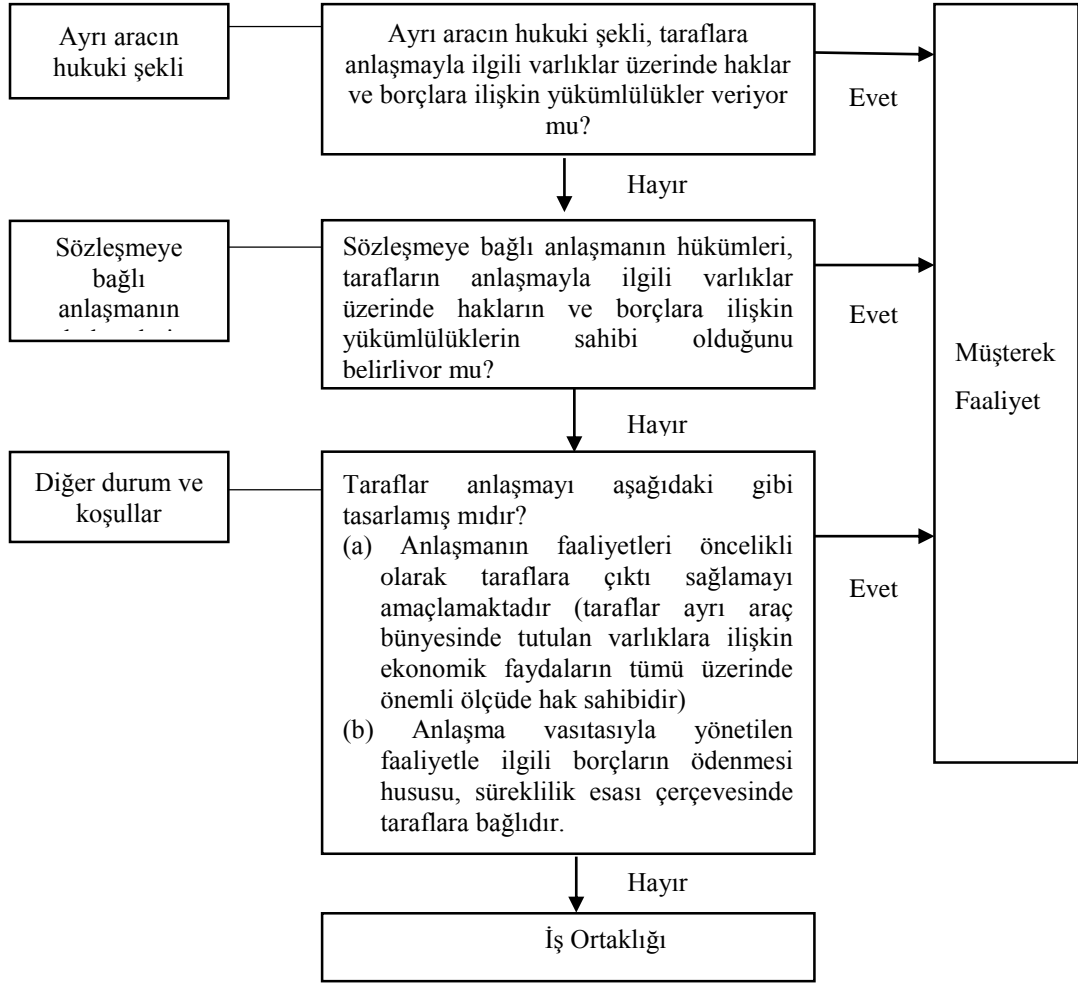
²⁸ Örtten, Kaval, Karapınar, “Türkiye Muhasebe-Finansal Raporlama Standartları (TMS-TFRS) Uygulama ve Yorumları”, Gazi Kitabevi, Şubat 2015, s. 778.

²⁹ TFRS 11, p. 20.

³⁰ TFRS 11, p. 21.

³¹ Emre Kaplanoğlu, s. 133.

Tablo 4: Ayrı Bir Araç Vasıtasıyla Yapılandırılan Müşterek Anlaşmanın Sınıflandırılması

Kaynak: TFRS 11, B33.

1.5. Bağlı Ortaklık

“Bağlı ortaklık” kavramı TFRS 10 Konsolide Finansal Tablolar Standardında “*Başka bir işletme tarafından kontrol edilen bir işletmedir.*” şeklinde tanımlanmaktadır.³²

Yatırım yapılan işletme üzerindeki kontrol gücü, yatırım yapılan işletmenin faaliyetlerinden fayda sağlamak amacıyla, söz konusu işletmenin finansal ve faaliyet politikalarını yönetme gücü olarak tanımlanmaktadır. Kontrol gücü kavramının,

³² TFRS 10, Ek. A.

edinen işletmenin doğrudan ya da dolaylı olarak edinilen işletmenin oy gücüne sahip hisse senetlerinin %50'sine ve daha fazlasına sahip olduğunda ortaya çıktığı varsayılmaktadır. Böyle bir durumda yatırım yapan işletme “ana ortaklık” adını alır.³³

TFRS 10'da başka bir işletme tarafından kontrol edilme kavramının gerçekleşebilmesi için aşağıdaki göstergelerin tümünün aynı anda mevcut olması gerektiği belirtilmiştir:³⁴

- a) Yatırım yaptığı işletme üzerinde güce sahiptir,
- b) Yatırım yaptığı işletmeyle olan ilişkisinden dolayı değişken getirilere maruz kalmakta veya bu getirilerde hak sahibi olmaktadır.
- c) Elde edeceği getirilerin miktarını etkileyebilmek için yatırım yaptığı işletme üzerindeki gücünü kullanma imkânına sahiptir.

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde işletmenin doğrudan veya dolaylı olarak %50 oranından fazla sermaye ya da oy hakkına veya en az bu oranda yönetim çoğunluğunu seçme hakkına sahip olduğu iştirakleri bağlı ortaklıklar olarak tanımlanmaktadır. Bağlı ortaklıklar, bir işletmenin %50 oranından fazla sermaye ya da oy hakkına veya en az bu oranda yönetim çoğunluğunu seçme hakkına sahip olduğu iştiraklerin sermaye paylarını da kapsamaktadır.³⁵

Türk Ticaret Kanunu'nun 195. maddesinde ise şirketler topluluğu hükümleri yer almaktadır. Aynı maddede “hâkim” ve “bağlı şirket” tanımları yapılmaktadır. TTK 195. maddesinin birinci fıkrasına göre bir ticaret şirketi, diğer bir ticaret şirketinin, doğrudan veya dolaylı olarak;

- 1) Oy haklarının çoğunluğuna sahipse,
- 2) Şirket sözleşmesi uyarınca, yönetim organında karar alabilecek çoğunluğu oluşturan sayıda üyenin seçimini sağlayabilmek hakkını haizse
- 3) Kendi oy hakları yanında, bir sözleşmeye dayanarak, tek başına veya diğer pay sahipleri ya da ortaklarla birlikte, oy haklarının çoğunluğunu

---

³³ Oğuzhan Bahadır, “Kobi’ler için UFRS/IFRS Kapsamında Temel Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçüm”, Mali Çözüm, Mayıs-Haziran 2012, s. 46.

³⁴ TFRS 10, p. 7.

³⁵ Akdoğan ve Tenker, s. 77.

oluşturuyorsa ve ayrıca bir ticaret şirketi, diğer bir ticaret şirketini, bir sözleşme gereğince veya başka bir yolla hâkimiyeti altında tutabiliyorsa, birinci şirket “hâkim” diğeri “bağlı şirket” olarak tanımlanmaktadır.³⁶

Bu durumda olan şirketlere TTK’daki şirketler topluluğuna ilişkin hükümlerin uygulanabilmesi için bu şirketlerden en az birinin merkezi Türkiye’de olmalıdır.

TTK 195. maddesinin diğeri fıkralarında ise hâkim ve bağli şirket için aşağıdaki tanımlar yapılmaktadır:

- a) *“Birinci fıkrada öngörülen hâller dışında, bir ticaret şirketinin başka bir ticaret şirketinin paylarının çoğunluğuna veya onu yönetebilecek kararları alabilecek miktarda paylarına sahip bulunması, birinci şirketin hâkimiyetinin varlığına karinedir.*
- b) *Bir hâkim şirketin, bir veya birkaç bağli şirket aracılığıyla bir diğeri şirkete hâkim olması, dolaylı hâkimiyettir.*
- c) *Hâkim şirkete doğrudan veya dolaylı olarak bağli bulunan şirketler, onunla birlikte şirketler topluluğunu oluşturur. Hâkim şirketler ana, bağli şirketler yavru şirket konumundadır.*
- d) *Şirketler topluluğunun hâkiminin, merkezi veya yerleşim yeri yurt içinde veya dışında bulunan, bir teşebbüs olması hâlinde de, 195 ilâ 209 uncu maddeler ile bu Kanundaki şirketler topluluğuna ilişkin hükümler uygulanır. Hâkim teşebbüs tacir sayılır. Konsolide tablolar hakkındaki hükümler saklıdır.*
- e) *Şirketler topluluğuna ilişkin hükümlerin uygulanmasında “yönetim kurulu” terimi limited şirketlerde müdürleri, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler ile şahıs şirketlerinde yöneticileri, diğeri tüzel kişilerde yönetim organını ve gerçek kişilerde gerçek kişinin kendisini ifade eder.”*

Anlaşıldığı üzere muhasebe standartlarındaki ve muhasebe sistemi uygulama genel tebliğindeki bağli ortaklık tanımı ile TTK’daki bağli şirket tanımları özleri itibari ile benzer tanımlardır.

---

³⁶ TTK 195.

1.6. Önemli Etki

“Önemli Etki” kavramı TMS 28 İştiraklerdeki ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar standardında “*Yatırım yapılan işletmenin finansal ve faaliyetle ilgili politikaların belirlenmesi kararlarına katılma gücü olup bu politikaları tek başına ya da bir başka taraf ile müşterek kontrol etme gücünü ifade etmemektedir.*” şeklinde tanımlanmaktadır.³⁷

Genellikle %20 ila %50 arasında oy hakkının bulunması önemli etkinin olması olarak kabul edilse de, %20'nin altında oy hakkı olmasına rağmen önemli etkiye sahip olunan işletmeler de söz konusu olabilmektedir. İştirak tanımlaması yapılırken önemli olan oy hakkı veya hisse oranı değil, önemli etkinin olup olmadığıdır.³⁸

Yatırım yapılan işletme üzerinde aşağıdaki hususlardan en az birinin varlığı halinde önemli etkinin bulunduğu kabul edilir:³⁹

- a) Yatırım yapılan işletmenin yönetim kurulu ya da eşdeğer idari organında temsil edilme,
- b) Temettüler ya da diğer dağıtım kararları dâhil olmak üzere, işletmenin politika belirleme süreçlerine katılma,
- c) Yatırımcı işletme ile yatırım yapılan işletme arasında önemli işlemlerin gerçekleştirilmesi,
- d) İşletmeler arasında yönetici personel değişimi veya
- e) İşletme için gerekli teknik bilginin sağlanması.

Ayrıca, doğrudan ya da dolaylı olarak yatırım yapılan işletmenin oy hakkının yüzde 20 ya da daha fazlasını elinde bulunduran işletmenin, aksi açıkça ortaya konulmadığı sürece, yatırım yapılan işletme üzerinde önemli etkisinin bulunduğu kabul edilir. Benzer şekilde bu oranın yüzde 20'den daha azını elinde bulunduran işletmenin aksi açıkça ortaya konulmadığı sürece, önemli etkisinin bulunmadığı kabul edilir. Aynı işletmeye yatırım yapan taraflardan birinin önemli tutarda yatırım yapması veya

---

³⁷ TMS 28, p.3.

³⁸ Şavlı, Tuba, “Uluslararası / Türkiye Finansal Raporlama Standartları”, Yaklaşım Yayın, 2014, s.122

³⁹ TMS 28, p.6.

mutlak çoğunluğa sahip olması, diğer yatırımcının önemli etkiye sahip olmasına kesin olarak engel teşkil etmemektedir.⁴⁰

Mevcut olan potansiyel oy hakları da önemli etkiye etki etmektedir. İşletme bu konuyu değerlendirirken, yönetimin bu potansiyel oy hakları kullanma isteği ve finansal yeterliliği haricinde, tüm hususları incelemesi gerekmektedir.⁴¹

İştirakinin, finansal ve faaliyet politikalarına ilişkin kararlarına katılma gücünü kaybeden işletme, iştirakinin üzerindeki önemli etkisini de kaybetmektedir. Önemli etkinin ortadan kalmasında sahiplik düzeylerindeki değişim etkili olabileceği gibi böyle bir değişiklik olmadan da önemli etki ortadan kalkabilmektedir. Örneğin, sözleşmeye bağlı bir anlaşma ile önemli etkinin ortadan kalkabileceği gibi iştirakin, devlet, mahkeme, kayyum ya da bir düzenleyici otoritenin kontrolüne geçmesi durumunda da önemli etki ortadan kalkabilmektedir.⁴²

1.7. Kontrol Gücü

“Güç” kavramı TFRS 10 Konsolide Finansal Tablolar standardında yatırımcı işletmenin, yatırım yaptığı işletmenin getirilerini önemli ölçüde etkileyen faaliyetlerini yönetme imkânını hâlihazırda veren mevcut haklara sahip olduğunda, yatırım yapılan işletme üzerinde güce sahip olduğu şeklinde tanımlanmaktadır.⁴³

Yatırımcı işletme, yatırım yaptığı işletmenin ilgili faaliyetlerini yönetme hakkına sahipse bu durumda o işletme üzerinde güce de sahiptir. İlgili faaliyetler, yatırım yapılan işletmenin getirilerini önemli ölçüde etkileyen faaliyetlerini kapsamakta olup aşağıdaki gibi örneklendirilebilir:⁴⁴

- İşletmenin işletme politikalarının belirlenmesi,
- İşletmenin yatırım politikalarının belirlenmesi,
- İşletmenin finansman politikalarının belirlenmesi,

---

⁴⁰ TMS 28, p. 5.

⁴¹ TMS 28, p. 8.

⁴² TMS 28, p. 9.

⁴³ TFRS 10, p. 10.

⁴⁴ Örtten, Kaval, Karapınar, s. 778.

- Kilit yönetici atamalarının belirlenmesi.

Kontrol, bir başka şirket üzerinde belirleyici etki icra etmek, özellikle bu şirketin ticari politikalarını belirleme gücünü elinde tutmak şeklinde tanımlanabilmektedir. İki şirket arasında kontrol eden ve kontrol edilen ilişkisi, bu şirketleri ilişkili taraf haline getirmektedir.⁴⁵

Türk Ticaret Kanunu açısından kontrol gücü, aşağıdaki durumlardan herhangi birinin varlığı halinde ortaya çıkmaktadır (TTK Md.195):

- i) Bir ticaret şirketinin doğrudan veya dolaylı olarak diğer bir ticaret şirketinin oy haklarının çoğunluğuna sahip olması,
- ii) Bir ticaret şirketinin doğrudan veya dolaylı olarak diğer bir ticaret şirketinin yönetim organında karar alabilecek çoğunluğu oluşturan sayıda üyenin seçimini sağlayabilmek hakkına sahip olması,
- iii) Bir ticaret şirketinin, diğer bir ticaret şirketinde bir oy sözleşmesi marifetiyle oy haklarının çoğunluğu üzerinde tasarruf edebilmesi,
- iv) Bir ticaret şirketinin, diğer bir ticaret şirketini bir sözleşme gereğince veya başka bir yolla fiili kontrolü,
- v) Bir ticaret şirketinin başka bir ticaret şirketinin paylarının çoğunluğuna veya onu yönetebilecek kararları alabilecek miktarda paylarına sahip bulunması.

Gücün olması ve getiri üzerinde hak sahibi olması kontrol için tek başına yeterli değildir. Aynı zamanda, yatırım yapılan işletme üzerinde gücü kullanma imkânının da olması gereklidir. Bu nedenle, karar alma haklarına sahip olan bir yatırımcının vekil mi, asil mi olduğunu belirlemesi gerekmektedir.⁴⁶

TFRS 10'a göre yatırımcı işletme aşağıdaki üç koşulun birlikte olması durumunda, yatırım yapılan işletmeyi kontrol ediyor olarak tanımlanmaktadır:⁴⁷

- a) Yatırımcı işletme, yatırım yaptığı işletme üzerinde güce sahiptir.

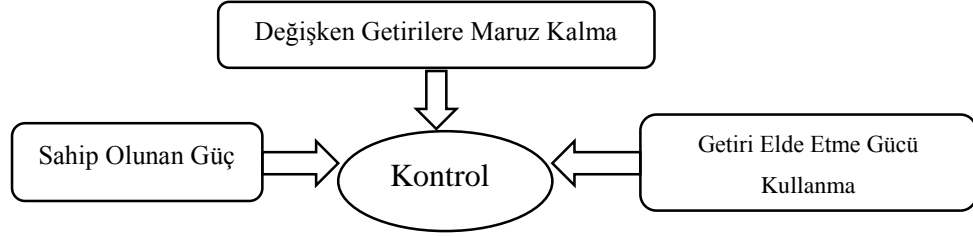
⁴⁵ Eyüpgiller, S. Saygın, "Şirketler Topluluğunda Konsolidasyon", Detay Yayıncılık, Ankara 2012, s. 8.

⁴⁶ Örtten, Kaval, Karapınar, s. 750.

⁴⁷ TFRS 10, p. 7.

- b) Yatırımcı işletme, yatırım yaptığı işletmeyle olan ilişkisinden dolayı değişken getirilere maruz kalmakta veya bu getirilerde hak sahibi olmaktadır.
- c) Yatırımcı işletme, elde edeceği getirilerin miktarlarını etkileyebilmek için yatırım yaptığı işletme üzerindeki gücünü kullanma imkânına sahiptir.

Tablo 5: Kontrolün Değerlendirilmesindeki Unsurlar

Kaynak: Kıymetli Şen, Üçoğlu ve Terzi, s.172.

Fiili kontrol (de facto) durumunda yani bir işletme %50'den daha azına sahip olduğu başka bir şirketi konsolidasyona tabi tutabiliyorsa burada kontrol herhangi bir anlaşma, potansiyel oy hakkı veya benzeri araçlardan kaynaklanmamaktadır. Fiili kontrolün yanında yatırım yapan işletmenin, yatırım yapılan işletme üzerinde kontrol gücünün belirlenmesinde, yatırım yapılan işletmenin ilgili faaliyetleri ve ilgili faaliyetleri yönetme hakkı veren hakların belirlenmesi gerekmektedir.⁴⁸

TFRS 10'da kontrolün değerlendirilmesinde sadece nicel faktörler (pay oranı gibi) değil, nitel faktörlerinde değerlendirilmesi gerektiği belirtilmektedir. Örnek olarak bir işletmenin yönetim kurulu üye sayısı 3 ise ve bu yönetim kurulu üyelerinin 2 tanesi başka bir şirket atayabiliyorsa, bu durumda bu şirket pay oranına bakılmaksızın bağlı ortaklık kapsamında olacaktır.⁴⁹

⁴⁸ Aktaş, Rabia, "İlke Temelli Finansal Raporlama Standartları Nasıl Öğretilmeli? TFRS 10-Konsolide Finansal Tablolar Standardı Örneği", Mali Çözüm Dergisi, 2013, s. 152.

⁴⁹ Terzi, Serkan, "Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS 10) Açısından Konsolidasyon İlkeleri ve Kontrol Modeli", Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF Dergisi, 2013, s. 290.

1.8. Azınlık Payı

“Azınlık Payı” (kontrol gücü olmayan paylar) TFRS 3 İşletme Birleşmeleri Standardında “*doğrudan veya dolaylı olarak ana şirkete atfedilmeyen, bir bağlı ortaklıktaki özkaynak.*” şeklinde tanımlanmaktadır.⁵⁰

Tanımda belirtildiği gibi ana ortaklığın doğrudan ve dolaylı olarak sahip olduğu payların dışında kalan paylara “Azınlık payı”, “Ana Ortaklık Dışı Paylar” veya “Kontrol Gücü Olmayan Paylar” isimleri verilmektedir. Ana ortaklık, konsolide finansal durum tablosunda kontrol gücü olmayan payları özkaynaklar içerisinde fakat kendi ortaklarının özkaynaklardaki paylarından ayrı olarak gösterir.⁵¹

Ana ortaklık, kar veya zararını ve diğer kapsamlı gelirin her bir bileşenini, ana ortaklık hissedarlarına ve kontrol gücü olmayan paylara dağıtır. Ayrıca toplam kapsamlı geliri, ana ortaklık hissedarlarına ve kontrol gücü olmayan paylara da dağıtır. Bu durum, kontrol gücü olmayan paylarda ters bakiye ile sonuçlansa dahi dağıtım yapılır.⁵²

Kontrol gücü olmayan paylar tarafından elde bulundurulmuş özkaynak oranının değişmesi durumunda, kontrol gücü olan ve kontrol gücü olmayan paylara ait defter değerleri de düzeltilir. Kontrol gücü olmayan payların düzeltildiği tutar ile ödenen ya da alınan bedelin gerçeğe uygun değeri arasındaki fark, doğrudan özkaynakta muhasebeleştirilir ve ana ortaklık hissedarlarına dağıtılır.⁵³

1.9. Bağlı Ortaklık, İştirak, İş Ortaklığı Ayrımı

Yatırım yapılan işletmenin üzerindeki kontrol gücü uzun vadeli özkaynak yatırımlarının sınıflandırılmasında belirleyici olmaktadır. Kontrol gücünün düzeyiyle ilgili olarak kontrol, birlikte kontrol, önemli etki ve önemsiz etki olmak üzere dört durum ortaya çıkmaktadır.⁵⁴

---

⁵⁰ TFRS 3, Ek A, s. 16.

⁵¹ TFRS 10, p. 22.

⁵² TFRS 10, B94.

⁵³ TFRS 10, B96.

⁵⁴ Örtten, Kaval, Karapınar, s. 749.

- 1) Üzerinde kontrol gücünün bulunduğu yatırımlar, “bağlı ortaklık” olarak tanımlanmaktadır.
- 2) Yatırımı yönetebilmek için birlikte hareket edilmesinin zorunlu olduğu durumlarda, bu yatırımlar “iş ortaklığı” olarak tanımlanmaktadır.
- 3) Kontrol veya eş düzey etki gücü olmaksızın, işletmenin getirilerini önemli ölçüde etkileyen faaliyetlerine ilişkin kararlarına katılma yani önemli etkisi olması durumunda bu yatırımlar “iştirak” olarak tanımlanmaktadır.
- 4) Kontrol veya eş düzey etki ve önemli etkinin olmadığı durumlarda bu yatırımlar “satışa hazır finansal varlık” olarak tanımlanmaktadır.

Kontrol gücü; yatırım yapan işletmenin yatırım yaptığı işletmeyle olan ilişkisinden dolayı değişken getirilere maruz kaldığı veya bu getirilerde hak sahibi olduğu, aynı zamanda bu getirileri yatırım yaptığı işletme üzerindeki gücüyle etkileme imkanına sahip olduğu durumda yatırım yaptığı işletmeyi kontrol etmekte şeklinde tanımlanmaktadır (TFRS 10.6).

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği’nde işletmenin doğrudan veya dolaylı olarak %50 oranından fazla sermaye ya da oy hakkına veya en az bu oranda yönetim çoğunluğunu seçme hakkına sahip olduğu iştirakleri bağlı ortaklıklar olarak tanımlanmaktadır. Bağlı ortaklıklar, bir işletmenin %50 oranından fazla sermaye ya da oy hakkına veya en az bu oranda yönetim çoğunluğunu seçme hakkına sahip olduğu iştiraklerin sermaye paylarını da kapsamaktadır.⁵⁵

İş ortaklıkları; anlaşmanın müşterek kontrolüne sahip taraflarının bu anlaşmanın net varlıkları üzerinde haklara sahip oldukları müşterek anlaşmalar olarak tanımlanmaktadır. Dolayısıyla, ortaklar tek başlarına değil, diğer ortaklarıyla birlikte kontrol ederler. Ortaklar arasında yapılan anlaşmaya göre kararlar müştereken alınır. Tek Düzen Hesap Planı (TDHP) açıklamasına göre iştirak kavramından bahsedebilmek için oy hakkı veya yönetime katılma hakkının en az %10 oranında bulunması gerektiği belirtilirken, TMS 28’de ise iştirak kavramından bahsedebilmek

---

⁵⁵ Akdoğan ve Tenker, s. 77.

için önemli etki esas alınmakta ve bunun niceliksel olarak ölçüsü de %20 oy oranı olarak belirlenmiş bulunmaktadır.⁵⁶

Yatırımcının yatırım üzerinde önemli etkiye sahip olması durumunda, yatırımın TMS 28’de açıklanan “özkaynak yöntemine” ne göre muhasebeleştirilmesi gerekmektedir. Bu yöntemde, iştirakin tanımlanabilir varlıkları ve yükümlülükleri gerçeğe uygun değeri üzerinden muhasebeleştirilmekte; daha sonra bu tutar yatırım yapılan ortaklığın özkaynağından yatırımcının payına düşen kısmı gösterecek şekilde artırılmakta veya azaltılmaktadır. İştiraklerden alınan kar payları ise yatırım tutarından düşülmektedir.

Yatırımcının önemli etkinliğinin kontrol gücüne ulaşması yatırımın TFRS 10 kapsamında muhasebeleştirilmesini gerektirir. Uluslararası finansal raporlama standartları kontrol gücüne yatırımın finansal ve operasyonel politikalarının yatırımın faaliyetlerinden fayda sağlamak amacıyla yönetildiği durumda erişildiğini varsaymaktadır. Kontrol gücüne erişildiğinde işletme birleşmesi meydana gelmekte ve yatırım (bağlı ortaklık) satınalma yöntemi uygulanarak bilançoda raporlanmaktadır.⁵⁷

TFRS 10 Konsolide Finansal Tablolar standardı bir veya daha fazla işletmeyi (bağlı ortaklıklar) kontrol eden işletmenin diğer bir tanımla ana ortaklığın konsolide finansal tablo hazırlamasını zorunlu kılmaktadır.⁵⁸

Konsolidasyon ile ana ortaklık ve bağlı ortaklıkların tek işletme olarak ele alınması sonucunda finansal tabloların daha anlamlı olacağı varsayılmaktadır. Ayrı hukuki işletmeler olan bağlı ortaklıklar, bu durumlarına rağmen ana ortaklık tarafından kontrol edilmektedir. Kontrolün ana ortaklıkta olması ile ekonomik özün yasal biçime üstünlüğü söz konusu olmakta bundan dolayı da ayrı işletmelerin faaliyetlerinin sonuçlarının ve finansal durumlarının konsolide finansal tablolarda bir arada raporlanması zorunluluğu ortaya çıkmaktadır.⁵⁹

---

⁵⁶ Kıymetli Şen, Üçoğlu ve Terzi, s. 104.

⁵⁷ Demir Volkan ve Oğuzhan Bahadır, UFRS/IFRS Kapsamında İşletme Birleşmeleri ve Konsolidasyon Açıklamalar ve Uygulamalar, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, Nisan 2009, 2.baskı

⁵⁸ TFRS 10, p. 2. (a).

⁵⁹ Volkan Demir, Oğuzhan Bahadır, “UFRS/IFRS Kapsamında İşletme Birleşmeleri ve Konsolidasyon Açıklamalar ve Uygulamalar”, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, Nisan 2009, 2.baskı, s. 32.

Tablo 6: Konsolidasyon Kapsamındaki ve Kapsam Dışı Finansal Varlıklara İlişkin Düzenlemeler

	Muhasebeleştirme	Dipnotlar	Bireysel Finansal Tablolar
Bağlı Ortaklıklar	URFS 10	Diğer İşletmelerdeki Paylara İlişkin Açıklamalar	UMS 27 “Bireysel Finansal Tablolar”
İştirakler	UMS 28 “İştirakler ve İş Ortaklıklarındaki Paylar”		
İş Ortaklıkları	UFRS 11		
Müşterek Faaliyetler			UFRS 11
Konsolide Edilmeyen İşletmeler	UFRS 9 (UMS 39)		UFRS 12

Kaynak: <https://www.kpmg.com/TR/tr/hizmetlerimiz/Audit/Documents/UFRS-Bulten-10.pdf>, KPMG UFRS Bülten, Temmuz 2012, Sayı1, s.6. (20.01.2016)

TMS 28 İştiraklerdeki ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar Standardı iştiraklerin ve iş ortaklıkların muhasebeleştirilmesinde özkaynak yönteminin uygulanmasına ilişkin hükümler ortaya koymaktadır.⁶⁰

⁶⁰ TMS 28, p. 1.

2. Ulusal ve Uluslararası Mevzuatlar Kapsamında İştirakler

Bir şirketin, başka bir şirketin sermayesinin tümüne veya bir bölümüne uzun vadeli amaçlarla sahip olması sermaye iştiraki olarak isimlendirilmektedir. Bu tür yatırımların amaçlarını; iştirak edilen şirketin yönetiminde söz sahibi olmak, işletme faaliyetlerini çeşitlendirerek risk dağıtımını yapmak ve yapılan yatırımın getirisinden faydalanmak şeklinde özetlenebilir. Batı dünyasında uzun vadeli yatırımlar başlığında gösterilen bu tür yatırımlara, ülkemiz muhasebe uygulamasında çoğunlukla “iştirakler” başlığı altında yer verilmektedir.⁶¹

2.1. Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğine Göre İştirakler

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği’nde iştirak kavramı; *“İşletmenin, doğrudan veya dolaylı olarak diğer şirketlerin yönetimine ve ortaklık politikalarının belirlenmesine katılmak üzere edindiği hisse senetleri veya ortaklık paylarının izlendiği hesaptır. İştirakler hesabı, bir ortaklıktaki en fazla % 50 oranında olan sermaye payları veya oy haklarının izlenmesinde kullanılır. İştirak edilen ortaklıklarda iştirak ilişkisinden bahsedebilmek için sermaye payı dikkate alınmaksızın sahip olunan oy hakkı veya yönetime katılma hakkının en az % 10 oranında bulunması gerekir.”* şeklinde tanımlanmaktadır.⁶²

Tekdüzen Muhasebe Sistemi’ne göre satış amaçlı (kısa vadeli) elde tutulan hisse senetleri “110 Hisse Senetleri” hesabına kaydedilmektedir. Uzun vadeli amaçlarla alınan hisse senetleri veya hisse senedi çıkarmayan işletmelere yapılan yatırımlar, yatırım yapılan işletmede oy ve yönetime katılma hakkının;

- %10’undan az ise “240. BAĞLI MENKUL KIYMETLER” hesabında,
- %10 ile %50 arasında ise “242. İŞTİRAKLER” hesabında,

⁶¹Kendirli Selçuk, “Yatırım Amaçlı İştiraklerde Değerleme Yöntemi ve Denetim”, Mükellefin Dergisi, Kasım 2000, sayı. 95.

⁶²Gelirler İdaresi Başkanlığı, “Hesap Planı Açıklamaları”, <http://www.gib.gov.tr/fileadmin/mevzuatek/eski/muhsisteb1ekmuh5c.htm>, (21.01.2016).

- %50'den fazla ise "245. BAĞLI ORTAKLIKLAR" hesabında izlemektedir.⁶³

İştiraklerin ve bağlı ortaklıkların bünyelerinde yapılan yeniden değerlendirme dolayısıyla oluşan değer artışlarının sermayeye eklenmesi durumunda, yatırımcı işletmeye bedelsiz olarak verilen hisse senetleri ve payları "242. İŞTİRAKLER" veya "BAĞLI ORTAKLIKLAR" hesaplarının borçlarına kayıt edilirken "523. İŞTİRAKLER YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞLARI" hesabının alacağına kaydedilir. Bu kayıt ile yeniden değerlendirme artışları özkaynaklar sınıfında sermaye yedekleri grubunda raporlanmaktadır.

İştirak paylarının borsa veya piyasa değerinde sürekli ya da önemli ölçüde meydana gelen değer azalmaları durumunda ayrılması kararlaştırılan karşılıklar "654. KARŞILIK GİDERLERİ HESABI"na gider kaydı yapılarak "244. İŞTİRAKLER SERMAYE PAYLARI DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI (-)" hesabına alacak kaydedilir. Değer düşüklüğünün gerçekleşmemesi veya iştirak payı elden çıkarıldığında "644. KONUSU KALMAYAN KARŞILIKLAR HESABI"na gelir kaydı yapılırken "244. İŞTİRAKLER SERMAYE PAYLARI DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI (-)" hesabına ise borç kaydedilir.⁶⁴

İştirak yatırımına konu olan hisselerin elde edilmesi esnasında katlanılan işlem maliyetleri (aracı kurumlara ödenen komisyonlar gibi) Tekdüzen Muhasebe Sistemi'nde dönem gideri olarak değerlendirirken, TMS 28'de bu maliyetler "elde etme maliyeti" adı altında iştiraklerin defter değerine eklenmektedir.⁶⁵

Tekdüzen Muhasebe Sistemi'nde değerlemeye ilişkin hüküm bulunmamakla birlikte Vergi Usul Kanunu hükümlerine atıf yapılmıştır. Bu nedenle iştirakler diğer menkul kıymetlerde olduğu gibi alış bedeli ile kayıtlarda izlenecek ve değerlendirilecektir.⁶⁶

---

⁶³ Gökgöz, Ahmet, "İştirak Yatırımlarının Muhasebeleştirilmesi", Muhasebe ve Finansman Dergisi, Nisan 2013, s. 2.

⁶⁴ Gelirler İdaresi Başkanlığı, "Hesap Planı Açıklamaları", <http://www.gib.gov.tr/fileadmin/mevzuat/ek/eski/muhsisteb1ekmuh5c.htm>, (02.02.2016)

⁶⁵ Gökgöz, Ahmet, "İştirak Yatırımlarının Muhasebeleştirilmesi", Muhasebe ve Finansman Dergisi, Nisan 2013, S. 18.

⁶⁶ Hanifi Ayboğa, "İştiraklerle İlgili Uluslararası ve Türkiye'deki Mevzuatın Kapsamı ve Karşılaştırılması", Mali Çözüm Dergisi, sayı.53, Ekim-Kasım-Aralık-2000

Alış bedeli ile değerlendirme yapıldığında iştirakin sadece dağıtılan temettüleri mali tablolara yansıtacağından, iştirakin performansını ve dolayısıyla ana işletmenin yatırımı nedeniyle elde ettiği performansı gösteren gelir ve giderler mali tablolara yansımayacaktır.

2.2. Vergi Mevzuatı Açısından İştirakler

Menkul kıymetlerin değerlemesi düzenlemeleri ilgili olarak VUK ve Türkiye Muhasebe Standartları (TMS/TFRS) arasında farklılıklar bulunmaktadır. TMS/TFRS'lere göre bütün menkul kıymetler bilanço tarihindeki gerçeğe uygun değeri (piyasa değeri) ile değerlendirilir ve değer artış veya değer azalışları raporlanır. VUK'nda ise piyasa değerinin (borsa rayicinin) kullanımı sınırlanmıştır. Bu farklılıklar ticari kar ile vergi matrahının farklı hesaplanmasına neden olduğundan TMS/TFRS gereği vergi uyum kaydının yapılması zorunluluğu bulunmaktadır.⁶⁷

Vergi Usul Kanunu hükümleri ile TMS 28 Standardı açıklamalarını karşılaştırdığımızda iştiraklerle ilgili olarak;⁶⁸

- TMS 28'de başlangıçta elde etme maliyeti ile muhasebeleştirilirken VUK uyarınca hisse senetleri alış bedeliyle; ortaklık payları mukayyet değerleriyle değerlendirilmektedir.
- TMS 28 uyarınca hisse senetleri başlangıç kaydına alış bedelinden başka alım giderleri de eklenerek kayda alınacak anlamına gelmektedir ve bu durum vergisel bir farka yol açmaktadır.
- Diğer ortaklık payları mukayyet değerinden kayda alınacağından Standart uyarınca yapılan kayıt vergisel açıdan da kabul edilebilir olmaktadır.

---

⁶⁷ Gençoğlu Ümit Gücenme, "Türkiye Muhasebe Standartları ve Vergi Mevzuatına Göre Dönem Sonu Muhasebe İşlemleri", Alfa Aktüel, 2015, s. 119.

⁶⁸ Akın Akbulut, "Finansal Tabloları Bağımsız Denetime Hazırlama Kılavuzu", Maliye Hesap Uzmanları Derneği, İstanbul, s. 71.

- İştirakin ölçümünde vergisel değerlendirme farklılığının söz konusu olmasının nedeni TMS 28 uygulamasında ortaya çıkan değer değişimleri öz kaynak yöntemine göre iştirak değerini etkilerken vergi uygulamasında iştirakin işletme tarafından elden çıkarılınca kadar değer değişimine izin verilmemesinden kaynaklanmaktadır.

Görüldüğü üzere Vergi Usul Kanunu ve Türkiye Muhasebe Standartları uygulamaları farklı sonuçları ortaya çıkarmaktadır. Fakat bu farklılık iştirakin elden çıkarılmasıyla ortadan kalkacağından, oluşan bu fark geçici nitelikte olmaktadır. Ayrıcı bu fark üzerinden ertelenen verginin de hesaplanması gerekmektedir.⁶⁹

2.2.1 Kurumlar Vergisi Kanunu Açısından İştirakler

Kurumlar Vergisi Genel Tebliği Seri No:1'de iştirak hisseleri kavramı, “*menkul değerler portföyüne dâhil hisse senetleri ile ortaklık paylarını ifade etmektedir.*” şeklinde tanımlanmaktadır. Tebliğde tanımı yapılan paylar:

- “*Anonim şirketlerin ortaklık payları veya hisse senetleri (Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan yatırım ortaklıkları hisse senetleri dâhil),*
- *Limited şirketlere ait iştirak payları,*
- *Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin komanditer ortaklarına ait ortaklık payları,*
- *İş ortaklıkları ile adi ortaklıklara ait ortaklık payları,*
- *Kooperatiflere ait ortaklık payları,”*

olarak sıralanmaktadır.⁷⁰

Ayrıca tebliğde Sermaye Piyasası Kurulunun düzenleme ve denetimine tabi fonların katılma belgelerinin ise iştirak hissesi olarak değerlendirilmeyeceği belirtilmektedir.

⁶⁹ Akın Akbulut, “Finansal Tabloları Bağımsız Denetime Hazırlama Kılavuzu”, Maliye Hesap Uzmanları Derneği, İstanbul, s. 256.

⁷⁰ Resmi Gazete, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/04/20070403-15.doc>, (09.02.2016)

2.2.1.1. İştirak Kazançları İstisnası

Türkiye’de tam mükellef olan bir kurumdan iştirak kazancı istisnası Kurumlar Vergisi Kanunu’nun (KVK) 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde iştirak kazançları istisnası olarak aşağıdaki tanımlamalar yapılmıştır. Kurumların;

- 1) *“Tam mükellefiyete tabi başka bir kurumun sermayesine katılımlarından elde ettikleri kazançlar,*
- 2) *Tam mükellefiyete tabi başka bir kurumun kârına katılma imkânı veren kurucu senetleri ile diğer intifa senetlerinden elde ettikleri kâr payları,*
- 3) *Tam mükellefiyete tabi girişim sermayesi yatırım fonu katılma payları ile girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinden elde ettikleri kâr payları.”*

diğer fon ve yatırım ortaklıklarının katılma payları ve hisse senetlerinden elde edilen kâr payları bu istisnadan yararlanamayacağı belirtilmektedir.

Yurt dışında yerleşik bir şirketten iştirak kazancı istisnası kanuni ve iş merkezi yurt dışında bulunan anonim ve limited şirket niteliğindeki şirketlerin sermayesine iştirak eden kurumların, bu iştiraklerden elde ettikleri kazançlardan aşağıdaki şartları taşıyanlar kurumlar vergisinden istisna edilmiştir:⁷¹

- 1) *“İştirak payını elinde tutan şirketin, yurt dışı iştirakin ödenmiş sermayesinin en az % 10'una sahip olması,*
- 2) *Kazancın elde edildiği tarih itibarıyla iştirak payının kesintisiz olarak en az bir yıl süreyle elde tutulması (Rüçhan hakkı kullanılmak suretiyle veya yurt dışı iştirakin iç kaynaklarından yapılan sermaye artırımları nedeniyle elde edilen iştirak payları için sahip olunan eski iştirak paylarının elde edilme tarihi esas alınır.),*

---

⁷¹ Gelir İdaresi Başkanlığı, Kurumlar Vergisi Kanunu Madde 5, <http://www.gib.gov.tr/gibmevzuat>, (09.02.2016).

- 3) *Yurt dışı iştirak kazancının kâr payı dağıtımına kaynak olan kazançlar üzerinden ödenen vergiler dahil iştirak edilen kurumun faaliyette bulunduğu ülke vergi kanunları uyarınca en az % 15 oranında gelir ve kurumlar vergisi benzeri toplam vergi yükü taşıması; iştirak edilen şirketin esas faaliyet konusunun, finansal kiralama dahil finansman temini veya sigorta hizmetlerinin sunulması ya da menkul kıymet yatırımı olması durumunda, iştirak edilen kurumun faaliyette bulunduğu ülke vergi kanunları uyarınca en az Türkiye'de uygulanan kurumlar vergisi oranında gelir ve kurumlar vergisi benzeri toplam vergi yükü taşıması,*
- 4) *İştirak kazancının, elde edildiği hesap dönemine ilişkin kurumlar vergisi beyannamesinin verilmesi gereken tarihe kadar Türkiye'ye transfer edilmesi.”*

Kanunda iştirak kazançları istisnasının düzenlenme nedeni, iştiraklerden olan kazancın kısmen ya da tamamen vergi dışında bırakılması değildir. Kurumlar vergisine ve gelir vergisi tevkifatına tabi tutulmuş olan kazançların, kar dağıtımı yolu ile diğer kurumlarda mükerrer olarak vergilendirilmesini önlemek amacı ile bu düzenleme yapılmıştır.⁷² Anlaşıldığı üzere iştirak kazançları istisnası çifte vergilendirmeyi önlemek amacıyla düzenlenmiştir.

2.2.1.2. İştirak Hisseleri Satış Kazançları İstisnası

Yurt dışı iştirak hisselerinin elden çıkarılmasından doğan kurum kazancı istisnası KVK'nın 5.maddesinde; “*Kazancın elde edildiği tarih itibarıyla aralıksız en az bir yıl süreyle nakit varlıklar dışında kalan aktif toplamının %75 veya daha fazlası, kanunî veya iş merkezi Türkiye'de bulunmayan anonim veya limited şirket niteliğindeki şirketlerin her birinin sermayesine en az % 10 oranında iştiraktan oluşan tam mükellefiyete tâbi anonim şirketlerin, en az iki tam yıl süreyle aktiflerinde yer alan yurt dışı iştirak hisselerinin elden çıkarılmasından doğan kurum kazançları.*” şeklinde tanımlanmaktadır.

---

⁷² H. Hüseyin Savaş, “İştirak Kazançları İstisnası ve İştirak Hissesi Alımında Kullanılan Kredilerin Faiz ve Kur Farkı Giderleri”, Vergi Dünyası Dergisi, Kasım 1999, Sayı:219, <http://www.vergidunyasi.com.tr/dergiler.php?id=2205>, (09.02.2016).

Burada belirtilen istisna uygulamasına konu olacak iştirak hisselerinin en az iki tam yıl (730 gün) süreyle kurumun aktifinde bilfiil yer alması gerekmektedir.

Örnek:⁷³ Türkiye’de tam mükellef olan Arslan A.Ş.’nin 08.07.2015 tarihi itibarıyla, üç tam yıldır aktifinde bulunan ve aralıksız olarak en az bir yıl süreyle nakit varlıklar dışındaki aktif toplamının %80’i tam mükellef olmayan anonim şirket mahiyetindeki Brandon, Cersei ve Daenerys şirketlerine iştiraktan oluşmaktadır. Söz konusu yurt dışı iştiraklerin bilançoda görülen kayıtlı değeri 480.000 TL, nakit varlıklar dışındaki toplamı ise son bir yıl boyunca değişmemiş olarak, 600.000 TL’dir. Arslan A.Ş. anılan şirketlerin kurucu ortağı olup, Arslan A.Ş.’nin bu şirketlerin sermayesine iştirak payları da aşağıdaki gibidir:

	Arslan A.Ş.’nin sermaye payı
Brandon şirketinin sermayesi 600.000 TL	300.000 TL
Cersei şirketinin sermayesi 240.000 TL	120.000 TL
Daenerys şirketinin sermayesi 1.200.000 TL	60.000 TL

Bu takdirde, Arslan A.Ş.’nin Daenerys şirketindeki sermaye payı %5 olduğundan, anılan iştirakin değeri, aktif toplamının en az %75’inin, madde belirtilen türden iştiraklerden oluşup oluşmadığının tespiti sırasında dikkate alınmayacaktır.

Bu iştirak payı dışındaki iştiraklerin Arslan A.Ş.’nin nakit varlıkları dışındaki aktif toplamına oranı ise $[(300.000+120.000)/600.000]=\%70$ olacağından bu kurum, istisna uygulaması için gereken şartları taşımamaktadır. Bu nedenle, yurt dışı iştirak hisselerinin satışından elde edilecek kazançlar için istisnadan yararlanılamayacaktır.

Eğer Arslan A.Ş.’nin Daenerys şirketi dışında kalan diğer şirketlere iştirak etmesi nedeniyle, nakit varlıkları dışındaki aktif toplamı %75 şartını taşıyor olsaydı, Daenerys şirketine ait iştirak hisselerinin elden çıkarılmasından doğan kazançlar içinde istisnadan yararlanılabilecekti.

⁷³ Maliye Hesap Uzmanları Derneği, “2013 Beyanname Düzenleme Kılavuzu”, s. 42. uyarlanmıştır.

Diğer taraftan, nakit ve benzeri varlıklar olarak şirketin kasasında veya bankada bulunan nakit varlıklar, şirket tarafından alınan çekler, altın, devlet tahvili, hazine bonusu, Toplu Konut İdaresince çıkarılan ve Borsa İstanbul A.Ş.'de işlem gören hisse senetleri, tahvil ve bonoların anlaşılması gerekmektedir.⁷⁴

Yurt içi iştirak hisseleri satış kazançları istisnası Kurumlar Vergisi Kanunu'nun (KVK) 5. maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde; "Kurumların, en az iki tam yıl süreyle aktiflerinde yer alan taşınmazlar ve iştirak hisseleri ile aynı süreyle sahip oldukları kurucu senetleri, intifa senetleri ve rüçhan haklarının satışından doğan kazançların % 75'lik kısmı" istisna olarak tanımlanmaktadır. (2018 yılı %50 oranında hesaplanacaktır.) Bu istisna, satışın yapıldığı dönemde uygulanır ve satış kazancının istisnadan yararlanan kısmı satışın yapıldığı yılı izleyen beşinci yılın sonuna kadar pasifte özel bir fon hesabında tutulur. Satış bedelinin, satışın yapıldığı yılı izleyen ikinci takvim yılının sonuna kadar tahsil edilmesi şarttır.

Örnek:⁷⁵ 12.06.2015 tarihinde iştirak hissesi satışından 1.000.000 TL kazanç elde edilmiş ve kazanç tutarının %75'i olan 750.000 TL için 2015 yılı geçici vergi dönemlerinde ve yıllık kurumlar vergisi beyannamesinde istisnadan yararlanılmıştır. İstisnadan yararlanan bu tutarın pasifte özel bir fon hesabına alınması ve bu fon hesabında bulunan tutarın 31.12.2020 tarihine kadar da sermayeye ilave dışında başka bir hesaba aktarılmaması veya işletmeden çekilmemesi gerekmektedir.

Peşin satışlarda olduğu gibi vadeli satış halinde de satıştan doğan kazanç kısmının %75'i beş yıl süreyle özel bir fon hesabında tutulmak şartıyla satışın yapıldığı dönemde istisnadan yararlanabilecektir.

Ancak satış bedelinin tamamının, satışın yapıldığı yılı izleyen ikinci takvim yılının sonuna kadar tahsil edilmesi şarttır. Bu süre içinde tahsil edilmeyen satış bedeline isabet eden istisna nedeniyle zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler, vergi ziyai cezası ve gecikme faizi ile birlikte tahsil edilecektir. Bu nedenle, mükelleflerin istisna uygulayabilecekleri kazanç tutarını doğru olarak belirlemeleri gerekmektedir.

---

⁷⁴ Maliye Hesap Uzmanları Derneği, "2013 Beyanname Düzenleme Kılavuzu", s. 43. uyarlanmıştır.

⁷⁵ Maliye Hesap Uzmanları Derneği, "2013 Beyanname Düzenleme Kılavuzu", s. 45. uyarlanmıştır.

Diğer yandan istisna, kurumların sermaye yapılarının güçlendirilmesine, finansman sıkıntılarının giderilmesine ve bağlı değerlerinin ekonomik faaliyetlerinde daha etkin bir şekilde kullanılmasına imkân sağlamak amacıyla getirilmiştir. Maddede iki yıllık tahsil süresi öngörülerek, işletmelere nakit girişinin hızlandırılması amaçlanmıştır.⁷⁶

2.2.2. Vergi Usul Kanunu Açısından İştirakler

Vergi Usul Kanunu 279. maddesinde menkul kıymetlerin nasıl değerlendirilmesi gerektiği konusunda; *“Hisse senetleri ile fon portföyünün en az % 51’i Türkiye’de kurulmuş bulunan şirketlerin hisse senetlerinden oluşan yatırım fonu katılma belgeleri alış bedeliyle, bunlar dışında kalan her türlü menkul kıymet borsa rayici ile değerlendirilir.*

Borsa rayici yoksa veya borsa rayicinin muvazaalı bir şekilde oluşturduğu anlaşılırsa değerlemeye esas bedel, menkul kıymetin alış bedeline vadesinde elde edilecek gelirin (kur farkları dâhil) iktisap tarihinden değerlendirme gününe kadar geçen süreye isabet eden kısmının eklenmesi suretiyle hesaplanır. Ancak, borsa rayici bulunmayan, getirisi ihraç edenin kar ve zararına bağlı olarak doğan ve değerlendirme günü itibariyle hesaplanması mümkün olmayan menkul kıymetler, alış bedeli ile değerlendirilir.” hükmü bulunmaktadır.⁷⁷

Alış bedeli kavramının VUK’un 261. maddesinde değerlendirme ölçüleri içerisinde sayılmamış olması alış bedelinin nasıl tespit edileceği konusunda değişik görüşlerin oluşmasına neden olmaktadır. Buna karşılık maliyet bedeli ise VUK’un 262. maddesinde, *“iktisadi bir kıymetin iktisap edilmesi veyahut değerinin artırılması münasebetiyle yapılan ödemelerle bunlara müteferri bilümmün giderlerin toplamını ifade eder.”* şeklinde tanımlanmaktadır.

Alış bedeli ile ilgili olarak: bir kıymetin iktisabı için satıcıya ödenen ve/veya borçlanılan meblağ tanımı yapılmaktadır. VUK’un 262. maddesindeki maliyet bedelinden çıkarılan anlama göre alış bedelinin maliyet bedelinden farkı, satın alma

---

⁷⁶ A.g.e.

⁷⁷ Vergi Usul Kanunu, Madde 279, <http://www.gib.gov.tr/gibmevzuat>, (09.02.2016)

bedeline müteferri olarak yapılan giderlerin dikkate alınmamasıdır. Buradan çıkarılan anlamla maliyet bedeli alış bedelini de içeren daha geniş bir kavram olmaktadır.⁷⁸

KVK'nın 5. maddesinde *“İştirak hisseleri alımıyla ilgili finansman giderleri hariç olmak üzere, kurumların kurumlar vergisinden istisna edilen kazançlarına ilişkin giderlerinin veya istisna kapsamındaki faaliyetlerinden doğan zararlarının, istisna dışı kurum kazancından indirilmesi kabul edilmez.”* olarak belirtilen hüküm ile iştirak hisseleri alımıyla ilgili finansman giderlerinin gider olarak dikkate alınabileceği belirtilmektedir.⁷⁹

İç kaynaklardan yapılan esas sermaye artırımını nedeniyle, iştirak edilen şirketten bedelsiz olarak elde edilen hisse senetleri, nominal değerleri ile değerlendirilmektedir. Hisse senetleri ile temsil edilmeyen iştiraklerdeki sermaye paylarının ise VUK 289. maddesi hükmüne göre değerlemesinin yapılması gerekmektedir. VUK 289. maddesinde; *“Bu bölümde yazılı olmayan veyahut yazılı olup da kendi ölçüleriyle değerlendirilmesine imkân bulunmayan iktisadi kıymetlerden bina ve arazi vergi değeriyle, diğerleri, varsa borsa rayıcı, yoksa mukayyet değerleri, o da yoksa emsal bedeliyle değerlendirilir.”* hükmü bulunmaktadır.

Borsa rayıcının söz konusu olmadığı bu tür iştiraklerde, esas değerlendirme ölçüsü mukayyet değeri olmaktadır. Mukayyet değer, iştirak tutarını, iştirakin maliyet bedelini ifade etmektedir. Buna göre öteden beri sahip olunan bu tür iştiraklerin; geçmiş yıl bilançolarında yer alan mukayyet değeri ile değerlendirilmesi gerekmektedir. Yeni iştiraklerin ise, iştirak tutarını ifade eden mukayyet değeri ile değerlendirilmesi gerekmektedir. Mukayyet değerinin belli olmaması durumunda ise değerlendirme emsal bedelle yapılmalıdır.⁸⁰

---

⁷⁸ Mahir Aydoğan Araz, “Devlet Tahvili ve Hazine Bonolarında Dönem Sonunda Değerleme”, Vergi Dünyası Dergisi, Eylül 1998, Sayı 205, <http://www.vergidunyasi.com.tr/dergiler.php?id=2178>, (09.02.2016).

⁷⁹ Gelir İdaresi Başkanlığı, Kurumlar Vergisi Kanunu Madde 5, <http://www.gib.gov.tr/gibmevzuat>, (09.02.2016).

⁸⁰ Ayboğa Hanifi, “İştiraklerle İlgili Uluslararası ve Türkiye'deki Mevzuatın Kapsamı ve Karşılaştırılması”, Mali Çözüm Dergisi, sayı.53, Ekim-Kasım-Aralık-2000

Örnek:⁸¹ Kahraman A.Ş.’nin iştiraki olan Feda A.Ş.’ye ait iştirak hisselerinin aktife giriş tarihi 05.03.2013 ve bedeli 910.000 TL’dir. Kahraman A.Ş. 18.06.2015 tarihinde ilgili iştirak hissesini 3.510.000 TL’ye satmıştır. Satış bedelinin 1.560.000 TL’si satış tarihinde şirketin banka hesabına, 650.000 TL’si 2016, 1.040.000 TL’si 2017 ve geriye kalan 260.000 TL’si 2018 tarihinde şirket hesabına yatırılacaktır. Satış kazancı ve istisna tutarını hesaplayarak satış işlemlerine ilişkin muhasebe kaydını yapınız.

Satış Tarihi (A)	18.06.2015
Alış Tarihi (B)	05.03.2013
Aktifte Geçen Süre (A-B)	835 Gün

Alış Bedeli (A)	910.000 TL
Satış Bedeli (B)	3.510.000 TL
Kazanç Tutarı (B-A)	2.600.000 TL

----- 18.06.2015 -----		
102 BANKALAR	1.560.000	
120 ALICILAR	1.950.000	
	242 İŞTİRAKLER	910.000
	679 DİĞER OLAĞANDIŞI	2.600.000
	GELİR VE KARLAR	
	-İştirak Kazançları İstisnası	
	<i>İştirak hisselerinin satışı</i>	
----- / -----		

Satış bedelinin tamamının, satışın yapıldığı yılı izleyen ikinci takvim yılının sonuna kadar tahsil edilmesi şarttır. Bu süre içinde tahsil edilmeyen satış bedeline isabet eden istisna tutarı için vergi ve buna bağlı cezalar tahakkuk edecektir. Örnekte 2018 yılında

⁸¹ Alper Şimşek, Servet Özkök ve Namık Kemal Gündüz, “Tablolar, Grafikler, Monografi ve Örneklerle Vergi Muhasebesi”, Oluş Yayıncılık, İstanbul, Eylül 2013, s. 389.

tahsil edilecek olan 260.000 TL'ye isabet eden istisna kısmı hesaplanarak kurumlar vergisi istisnasından yararlandırılmamıştır.

Toplam kazanç tutarı $2.600.000 * 0,75 = 1.950.000$ TL

$260.000 / 3.510.000 = 0,074 * 1.950.000 = 144.444,44$ TL

İstisna tutarı $1.950.000 - 144.444,44 = 1.805.555,56$ TL

----- / -----	
982 VERGİYE TABİ OLMAYAN GELİR	1.805.555,56
VE MATRAHTAN İNDİRİLECEK	
DİĞER TUTARLAR	
983 MATRAHTAN	1.805.555,56
İNDİRİLECEK DİĞER	
TUTARLAR	
<i>Vergiye tabi olmayan gelirin nazım hesap kaydı</i>	

-----25.04.2016-----	
570 GEÇMİŞ YIL KARLARI	1.805.555,56
549 ÖZEL FONLAR	1.805.555,56
-İştirak Satış Kazancı	
İstisnası Fon Tutarı	
İştirak satış karının özel fon hesabına kaydı	

Dönemin sadece istisna kazanç tutarına eşit bir kar ile sonuçlandığı varsayılmıştır. 20.11.2012 tarih ve 3 Seri Nolu KVK Tebliğ uyarınca kazancın özel bir fon hesabına alınması işlemi kazancın olduğu yılı takip eden ilgili yıla ait kurumlar vergisi beyannamesini verme tarihine kadar yapılabileceğinden fona alımı 25.04.2016 tarihinde yapılmıştır.

2.3. Türk Ticaret Kanunu'nda İştirakler

Türk Ticaret Kanunu'nda şirketler topluluğu, hâkim ve bağlı şirket kavramlarının tanımlanmasına karşılık “iştirak” kavramına ilişkin açık bir tanım bulunmayıp “karşılıklı iştirak” kavramı tanımlanmaktadır.

TTK'nın 197. maddesinde karşılıklı iştirak kavramı şu şekilde tanımlanmaktadır: “*Birbirlerinin paylarının en az dörtte birine sahip bulunan sermaye şirketleri karşılıklı iştirak durumundadır. Bu payların yüzdelerinin hesaplanmasında 196 ncı madde uygulanır. Anılan şirketlerden biri diğerine hâkimse, ikincisi aynı zamanda bağlı şirket sayılır. Karşılıklı iştirak durumundaki şirketlerin her biri diğerine hâkimse ikisi de bağlı ve hâkim şirket kabul olunur.*”⁸²

Karşılıklı iştirak yatırımları, şirket yönetiminde zafiyete yol açmak, köpük sermaye yaratmak gibi sakıncaları olduğu düşünüldüğünden, bazı düzenlemeler ve bazı koşullarla yaptırıma bağlanmıştır.⁸³

TTK'da karşılıklı iştirak, şirketler arasında hâkimiyet ilişkisinin bulunup bulunmamasına göre iki farklı şekilde düzenlenmektedir.⁸⁴

- 1) İlgili şirketler arasında TTK 195. maddesi anlamında hâkimiyet ilişkisi bulunmuyorsa “*basit karşılıklı iştirak*” olarak adlandırılabilir. Bu durumda TTK 197. madde ve 201. maddenin birinci fıkrası uygulama alanı bulmaktadır. 197. madde karşılıklı iştirak halini tanımlamakta buna karşılık 201. maddenin birinci fıkrası ise buna sonuç bağlamaktadır.
- 2) Şirketler arasında hâkimiyet ilişkisi varsa yani karşılıklı iştirak durumunda bulunan şirketlerden biri diğerine hâkimse “*nitelikli karşılıklı iştirak*” olarak adlandırılabilir. Bu durumda da yavru şirketin ana şirket hisselerini iktisap

---

⁸² Gelir İdaresi Başkanlığı, “Türk Ticaret Kanunu”, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6102.pdf>, (10.02.2016)

⁸³ Gül Okutan Nilsson, “Şirketler Topluluğunda Karşılıklı İştirak”, Marmara Üniversitesi E-Dergi, 2012, 6. Oturum, s. 257. <http://dSPACE.marmara.edu.tr/bitstream/handle/11424/2104/5000001563-5000000615-PB.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, (15.02.2016)

⁸⁴ A.g.e.

etmesine ilişkin hükümler devreye girmektedir. İlgili hükümler TTK 201. maddesinin ikinci fıkrası ile anonim şirketlerde için TTK 379. maddesinin beşinci fıkrası ve 389. madde, limited şirketlerde için TTK 612. madde maddesinin altıncı ve dördüncü fıkrasında bulunan hükümleridir.

TTK'nın "hakların donması" kenar başlıklı 201. maddesine göre;

"(1) Bir sermaye şirketinin paylarını iktisap edip karşılıklı iştirak konumuna bilerek giren diğer bir sermaye şirketi, iştirak konusu olan paylardan doğan toplam oylarıyla diğer pay sahipliği haklarının sadece dörtte birini kullanabilir; bedelsiz payları edinme hakkı hariç, diğer tüm pay sahipliği hakları donar. Söz konusu paylar toplantı ve karar nisabının hesaplanmasında dikkate alınmaz. 389 ile 612 nci madde hükümleri saklıdır.

"(2) Birinci fıkrada öngörülen sınırlama, bağlı şirketin hâkim şirketin paylarını iktisap etmesi veya her iki şirketin birbirlerine hâkim olması hâlinde uygulanmaz." hükümleri yer almaktadır.

Bu hükümler dikkate alındığında:⁸⁵

- a) Basit karşılıklı iştirak durumunda yaptırıma uğrayan tarafın elindeki paylardan doğan tüm haklar (bedelsiz payları iktisap hakkı hariç) $\frac{3}{4}$ oranında donmakta, hakların sadece $\frac{1}{4}$ 'ü kullanılabilir durumda olmaktadır.
- b) Nitelikli karşılıklı iştirak durumunda ise;
  - Yavru şirketin elindeki paylardan doğan tüm haklar değil, sadece oy hakları donmakta, buna karşılık donma, oy haklarının $\frac{3}{4}$ 'ü bakımından değil, tümü bakımından gerçekleşmektedir. Bu paylar toplantı ve karar nisaplarında dikkate alınmamaktadır.
  - Yavru şirketin elindeki ana şirket payları, ana şirketin kendi paylarını iktisabına uygulanan %10'luk kanuni iktisap sınırı hesaplanırken dikkate alınmaktadır.

---

⁸⁵ Nilsson, Gül Okutan, 2012, 6. Oturum, s. 266.

- Hâkim konumda olan şirket veya şirketler, hâkimiyete bağlanan sonuçlara, özellikle sorumluluk düzenlemelerine de tabi olmaktadır.

Yapıtırma uğrayan şirketler, basit karşılıklı iştirak durumunda “bilerek” karşılıklı iştiraki yaratan şirket, karşılıklı iştirak durumunda ise “yavru şirket” konumunda olan şirket yapıtıırma uğramaktadır.

Karşılıklı iştirak durumunda pay iktisabı geçerli olmakla birlikte, TTK bu düzenlemeler ile sakıncalı gördüğü karşılıklı iştirak durumuna, hakların donması düşüncesine dayalı bazı yapıtıırımlar bağlayıp bu tip iktisaplar caydırılmaya çalışılmaktadır.⁸⁶

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun (TTK) 88’inci ve Geçici 1’inci maddeleri uyarınca tâbi oldukları kanunlar gereği defter tutmakla yükümlü olan gerçek veya tüzel kişi tacirlerin, münferit veya konsolide finansal tablolarını Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yayımlanan Türkiye Muhasebe Standartlarına (TMS) uygun olarak hazırlamaları gerektiği öngörülmüştür.

---

⁸⁶ Nilsson, Gül Okutan, 6. Oturum, s. 257.

2.4. Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı

Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) tarafından “Büyük ve Orta Boy İşletmeler için Finansal Raporlama Standardı Hakkında Tebliğ” ve eki “Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Raporlama Standardı” 30138 Sayılı Mükerrer Resmi Gazete ile 29 Temmuz 2017 tarihinde yayınlanmıştır.

Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı (BOBİ FRS), bağımsız denetime tabi olup TFRS’yi uygulamayan işletmelerin uygulayacakları finansal raporlama çerçevesi olarak tanımlanmıştır. Finansal tabloların gerçeğe uygun, finansal bilgi ihtiyacına uygun ve karşılaştırılabilir düzenlenmesini sağlamak BOBİ FRS ile amaçlanmıştır.⁸⁷

Bağımsız denetime tabi olup TFRS uygulamayan işletmelerde MSUGT ve İlave Hususlar’ın yerini 01.01.2018 tarihinden itibaren BOBİ FRS alacaktır. Ayrıca bu işletmelerde TTK uyarınca genel kurullarına sunulacak finansal tablolarının hazırlanmasında esas alınacak finansal raporlama çerçevesi BOBİ FRS olacaktır. BOBİ FRS’nin genel olarak KAYİK’ler dışındaki bağımsız denetime tabi tüm şirketlerin bağımsız denetimlerinde kıstas oluşturacak olması uluslararası standartlarda bir finansal raporlama ve bağımsız denetimin sağlanması açısından Türkiye adına önemli bir adım olmuştur.⁸⁸

BOBİ FRS’de iştirak “adi ortaklık gibi tüzel kişiliği olmayan işletmeler de dahil olmak üzere, yatırım yapan işletmenin üzerinde önemli etkisinin bulunduğu, müşterek girişim veya bağlı ortaklık niteliğinde olmayan işletmedir.” şeklinde tanımlanmaktadır.⁸⁹

Önemli etki ise “yatırım yapılan işletmenin finansal ve faaliyet politikalarına ilişkin karar alma süreçlerine katılma gücü olup bu politikaları tek başına kontrol etme ya da başka taraf ile müşterek kontrol etme gücü değildir.” şeklinde tanımlanmaktadır.⁹⁰

---

⁸⁷<http://kgk.gov.tr/ContentAssingmentDetail/1350/Bu%CC%88yu%CC%88k-ve-Orta-Boy-I%CC%87s%CC%A7letmeler-I%CC%87c%CC%A7in-Finansal-Raporlama-Standard%C4%B1-Resmi-Gazetede-Yay%C4%B1mland%C4%B1>, (Erişim 30.12.2017)

⁸⁸A.g.e.

⁸⁹ BOBİ FRS, Par. 10.2

⁹⁰ BOBİ FRS, Par. 10.3

Tablo 7: Diğer İşletmelere Yapılan Yatırım Türleri

	Bağlı Ortaklık	Müşterek Girişim	İştirak
Ölçütler	Kontrol	Müşterek Kontrol	Önemli Etki
Pay Oranı	50%	-	20%
Muhasebeleştirme (Konsolide Finansal Tablolar)	Tam Konsolidasyon	Türe Göre Farklılaşır	Özkaynak Yöntemi
Muhasebeleştirme (Münferit Finansal Tablolar)	Maliyet / Özkaynak Yöntemi	Türe Göre Farklılaşır	Maliyet / Özkaynak Yöntemi

Kaynak: KGK BOBİ FRS Sunum 3. Oturum Slayt 28.

Doğrudan ya da dolaylı olarak yatırım yapılan işletmenin oy hakkının yüzde 20 ya da daha fazlasının elde tutan işletmenin, aksi açıkça ortaya konulmadığı sürece, yatırım yapılan işletme üzerinde önemli etkisinin bulunduğu kabul edilmektedir.⁹¹

Doğrudan ya da dolaylı olarak yatırım yapılan işletmenin oy hakkının yüzde 20'sinden daha azını elinde bulunduran işletmede ise; böyle bir etkinin bulunduğu açıkça ortaya konulmadığı sürece, yatırım yapan işletmenin önemli etkisinin bulunmadığı kabul edilir.⁹²

İştirak yatırımı yapılmış bir işletmeye başka bir yatırımcı tarafından önemli ölçüde veya mutlak çoğunlukla sahip olunması, yatırım yapan işletmenin önemli etkiye sahip olmasına engel teşkil etmez.⁹³

2.4.1. İlk Kayda Almada Ölçüm

İştirakler, ilk kayda almada maliyet bedeli üzerinden ölçülmektedir.⁹⁴

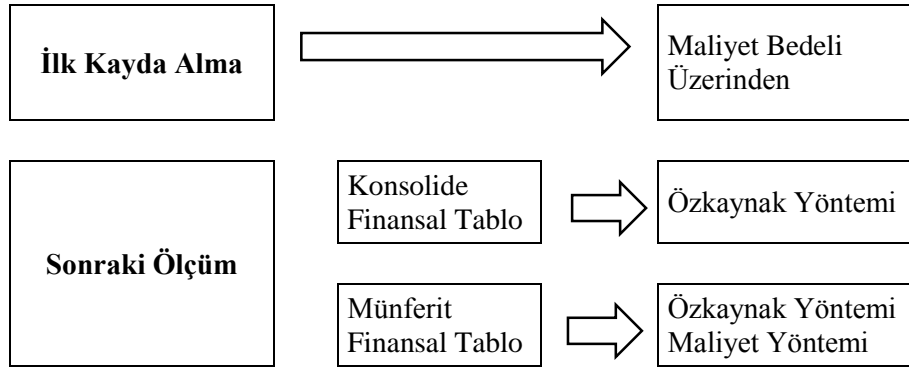
⁹¹ BOBİ FRS, Par. 10.4

⁹² BOBİ FRS, Par. 10.5

⁹³ BOBİ FRS, Par. 10.6

⁹⁴ BOBİ FRS, Par. 10.7

Tablo 8: İştiraklerin Ölçümü

Kaynak: KGK BOBİ FRS Sunum 3. Oturum Slayt 30.

BOBİ FRS’de maliyet bedelinin kapsamı ile ilgili bir detay verilmemiştir. Maliyet bedeli genel anlamda; satın alma fiyatı ve işlem maliyetlerinden oluşmaktadır. Satın alma ile ilgili ilişkilendirilebilen diğer maliyetler yasal giderler, transfer vergileri işlem maliyeti olarak değerlendirilmektedir.⁹⁵

2.4.2. Sonraki Ölçüm

İştirakler, münferit finansal tablolarda maliyet yöntemi veya özkaynak yöntemi kullanılarak ölçülür.⁹⁶ Konsolide finansal tablolarda ise özkaynak yöntemi kullanılarak ölçülür.⁹⁷

BOBİ FRS’de konsolide finansal tablo hazırlayan ana ortaklıklar bireysel finansal tablolarında; konsolide finansal tablo hazırlamayan ana ortaklıklar ile ana ortaklık niteliğinde olmayan işletmeler ise hazırladıkları finansal tablolarında iştirak yatırımlarını maliyet veya özkaynak yöntemi kullanarak raporlama yapmaktadır.⁹⁸

⁹⁵ Mehmet Özbirecikli, İlker Kıymetli Şen ve Kayahan Tüm, “Uygulamaya Dönük Örnekli Açıklamalarla Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı”, Detay Yayıncılık, Aralık 2017, s. 195.

⁹⁶ BOBİ FRS, Par. 10.9

⁹⁷ BOBİ FRS, Par. 10.10

⁹⁸ Mehmet Özbirecikli, İlker Kıymetli Şen ve Kayahan Tüm, s. 196.

2.4.3. Maliyet Yöntemi ve Özkaynak Yöntemi

Bu bölümde maliyet ve özkaynak yöntemleri ile ilgili açıklamalar ve örnekler yer almaktadır.

Maliyet Yöntemi

Maliyet yöntemi uygulandığında iştirakler, varsa birikmiş değer düşüklüğü zararları indirilerek maliyet bedelleri üzerinden ölçülür.⁹⁹ Birikmiş değer düşüklüğü zararları BOBİ FRS “Varlıklarda Değer Düşüklüğü” bölümünün hükümlerine göre hesaplanmalıdır.

Yatırım yapan işletme, raporlama dönemi sonunda iştirak yatırımının değer düşüklüğüne uğradığına dair tarafsız bir kanıtın bulunup bulunmadığını değerlendirir. Değerlendirme sonucunda yatırımın değer düşüklüğüne uğramış olabileceğini gösterdiği durumlarda, yatırımın defter değeri geri kazanılabilir tutarı ile karşılaştırılarak “Varlıklarda Değer Düşüklüğü” bölümü uyarınca değer düşüklüğü açısından test edilir ve varsa değer düşüklüğü zararı “Diğer Faaliyetlerden Giderler” altında “Diğer Giderler” kaleminde gösterilir.¹⁰⁰

İştirak yatırımlarından elde edilen kar payı veya diğer dağıtımlar, bu dağıtımların iştirakin edinim tarihinden önce veya sonra ortaya çıkan birikmiş karlarından kaynaklanıp kaynaklanmadığı dikkate alınmadan, Kar veya Zarar Tablosunda “Bağlı Ortaklıklardan, İştiraklerden ve Müşterek Girişimlerden Kar Payları” kaleminde raporlanır.¹⁰¹

Yatırım yapan işletme ile iştirak arasında gerçekleşen işlemlerin sonuçları maliyet yöntemi uygulandığında elimine edilmemektedir.¹⁰²

---

⁹⁹ BOBİ FRS, Par. 10.11

¹⁰⁰ BOBİ FRS, Par. 10.12

¹⁰¹ BOBİ FRS, Par. 10.13

¹⁰² BOBİ FRS, Par. 10.14

Örnek:¹⁰³ Plastik İmalat Sanayi Anonim Şirketi, Kap Sanayi A.Ş.'nin %25 hissesini 50.000.-TL ödeyerek satın almıştır. Bu iştirak yatırımının yapılmasını izleyen yıllarda Kap Sanayi A.Ş.'nin faaliyet sonuçları ve dağıttığı kar payları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir. Bu işlemlerin maliyet yöntemine göre muhasebeleştirilmesi aşağıdaki şekildedir:

Yıllar	Kap Sanayi. A.Ş. Kar/Zarar Tutarı	Kap Sanayi A.Ş.'nin Dağıttığı Kar Payı
2014	80.000.-TL	35.000.-TL
2015	(30.000.-TL)	15.000.-TL

İştirak ilk kayda alma:

-----/-----
24X İŞTİRAKLERDEKİ VE MÜŞTEREK 50.000.-TL
GİRİŞİMLERDEKİ YATIRIMLAR H.S.
102 BANKALAR H.S. 50.000.-TL
İştirak edinimi

2014 yılı karından yapılan temettü ödemesi:

-----/-----
102 BANKALAR H.S. 8.750.-TL
64X BAĞLI ORTAKLIKLARDAN, 8.750.-TL
İŞTİRAKLERDEN VE MÜŞTEREK
GİRİŞİMLERDEN KAR PAYLARI H.S.
35.000.-TL x %25 iştirakler temettü geliri

¹⁰³ Özbirecikli Mehmet, Kıymetli Şen İlker, Tüm Kayahan, s. 197. Uyarlanmıştır.

2015 yılı karından yapılan temettü ödemesi:

-----/-----
102 BANKALAR H.S.

3.750.-TL

64X BAĞLI ORTAKLIKLARDAN, 3.750.-TL

İŞTİRAKLERDEN VE MÜŞTEREK

GİRİŞİMLERDEN KAR PAYLARI H.S.

15.000.-TL x %25 iştirakler temettü geliri

-----/-----
Yatırımcı işletme iştiraki üzerindeki önemli etkisini kaybettiğinde, yatırımın finansal tablolarda iştirak olarak raporlanmasına son verilmelidir. İştirak pay oranının mutlak veya göreceli olarak değişmesi sonucunda önemli etkinin kaybedileceği gibi iştirakteki pay oranında herhangi bir değişiklik gerçekleşmeksizin de önemli etki kaybedilebilir. Örnek olarak bir iştirakin devlet, mahkeme, kayyum ya da bir düzenleyici otoritenin kontrolüne geçmesi durumlarında önemli etki ortadan kalkabilmektedir.¹⁰⁴

İştirak yatırımının bir finansal araç niteliği kazanması durumunda işletmede kalan paylar finansal tablolarda “Finansal Yatırımlar” olarak izlenmeye başlanmalıdır. İştirakin önemli etkinin kaybedildiği tarihteki defter değerinden bu paylara düşen kısım, bu payların finansal yatırım olarak ilk kayda alınması sırasında işlem fiyatı olarak kabul edilmektedir.

Bu durumda elden çıkarılan iştirak payından elde edilen bedelin gerçeğe uygun değeri ile söz konusu iştirak payının elden çıkarıldığı tarihteki defter değeri arasındaki fark, Diğer Faaliyetlerden Gelirler altında “Diğer Gelirler” kaleminde ya da Diğer Faaliyetlerden Giderler altında “Diğer Giderler” kaleminde kar veya zarara yansıtılmaktadır.¹⁰⁵

---

¹⁰⁴ BOBİ FRS, Par. 10.15

¹⁰⁵ BOBİ FRS, Par. 10.17

Özkaynak Yöntemi

Özkaynak yöntemi uygulandığı durumlarda iştirak yatırımının defter değeri, iştirakin; dönem net karından (zararından) ve cari dönemde özkaynaklarında kaydettiği kazanç ve kayıplardan, işletmeye düşen pay kadar artırılır veya azaltılır.¹⁰⁶

Bu durumda işletmenin iştirakin dönem net kârındaki (zararındaki) payı;

- Münferit Kâr veya Zarar Tablosunda “Bağlı Ortaklıkların, İştiraklerin ve Müşterek Girişimlerin Kârlarından (Zararlarından) Paylar” kaleminde,
- Konsolide Kâr veya Zarar Tablosunda ise “İştiraklerin ve Müşterek Girişimlerin Kârlarından (Zararlarından) Paylar” kaleminde gösterilir.¹⁰⁷

İşletmenin iştirakin cari dönemde özkaynaklarda kaydettiği kazanç veya kayıplarındaki payı ise;

- Münferit Finansal Durum Tablosunda “Bağlı Ortaklıkların, İştiraklerin ve Müşterek Girişimlerin Kazanç ve Kayıplarından Paylar” kaleminde,
- Konsolide Finansal Durum Tablosunda ise “İştiraklerin ve Müşterek Girişimlerin Kazanç ve Kayıplarından Paylar” kaleminde gösterilir.
- İştirakin defter değeri, iştiraktan elde edilen kâr payı veya diğer dağıtım tutarı kadar azaltılır.¹⁰⁸

Özkaynak yönteminin uygulanmasında öngörülen işlemlerin çoğu BOBİ FRS içerisinde bulunan “Konsolide Finansal Tablolar” bölümünde tanımlanan tam konsolidasyon işlemleri ile benzerlik taşımaktadır.

---

¹⁰⁶ BOBİ FRS, Par. 10.19

¹⁰⁷ BOBİ FRS, Par. 10.20

¹⁰⁸ BOBİ FRS, Par. 10.20

İştirak veya iş ortaklığı yatırımları elde etme maliyetleri ile muhasebeleştirildikten sonra, yatırımcının yatırım yapılan işletmenin kar veya zararındaki payı yatırımın defter değeri artırılarak ya da azaltılarak finansal tablolara yansıtılır.¹⁰⁹

Yatırımcının yatırım yapılan işletmenin kar veya zararından alacağı pay, yatırımcı işletmenin kar veya zararı olarak muhasebeleştirilir. Bunun yanında iştiraklerden alınan dağıtımlar (kar payı vb.) yatırımın defter değerini azaltır.¹¹⁰

Örnek:¹¹¹ Doğan Güneş A.Ş. 15.09.2015 tarihinde, Sazlık A.Ş.'nin %30'unu 360.000.-TL ödeyerek satın almıştır. Sazlık A.Ş.'nin net varlıkları 1.200.000.-TL'dir. Sazlık A.Ş.'nin net varlıkları 31.12.2015 tarihi itibari ile 1.600.000.-TL'ye çıkmıştır. 300.000.-TL'lik artışın nedeni dönemde elde edilen kardır.

-----15.09.2015-----	
24X ÖZKAYNAK YÖNTEMİYLE	360.000.-TL
DEĞERLENEN YATIRIMLAR HS.	
102 BANKALAR HS.	360.000.-TL
İştirak yatırımının satın alınması	
-----/-----	

-----31.12.2015-----	
24X ÖZKAYNAK YÖNTEMİYLE	120.000.-TL
DEĞERLENEN YATIRIMLAR HS.	
64X BAĞLI ORTAKLIKLARIN, İŞTİRAKLERİN	120.000.-TL
VE MÜŞTEREK GİRİŞİMLERİN	
KARLARINDAN PAYLAR HS.	
İştirakin 2015 yılından düşen pay	
-----/-----	

¹⁰⁹ TMS 28, p. 10.

¹¹⁰ TMS 28, p. 10.

¹¹¹ Özbirecikli, Mehmet, Kıymetli Şen, İlker, Tüm, Kayahan, s.199. Uyarlanmıştır.

Sazlık A.Ş. 14.04.2016 tarihinde 2015 yılı karının 100.000.-TL'lik kısmını dağıttığı kabul edilirse yapılacak kayıt:

-----14.04.2016-----

102 BANKALAR	30.000.-TL
24X ÖZKAYNAK YÖNTEMİYLE	30.000.-TL
DEĞERLENEN YATIRIMLAR HS.	

Dağıtılan temettüden düşen pay

-----/-----

İştirak veya iş ortaklığına yapılan yatırımlar, yatırım yapılan işletmenin iştirak veya iş ortaklığı niteliği kazanmasından itibaren özkaynak yöntemi ile muhasebeleştirilir. Yatırımın ediniminde, yatırımın elde etme maliyeti ile iştirakin veya iş ortaklığının tespit edilebilen net varlık, borç ve koşullu borçlarının net gerçeğe uygun değerinden işletmeye düşen pay arasında fark olabilmektedir. Bu durumda gerçeğe uygun değer, net varlıkların değerinden yüksek çıkarsa, bu fark şerefiye olarak adlandırılır ve iştirakin kayıtlı değerine dahil edilir. Ters durumda ise aradaki fark gelir yazılır. İştirakin defter değerine ilave edilen şerefiyeden amortisman ayrılmaz.¹¹²

Örnek:¹¹³ Tuzla A.Ş. 14.05.2016 tarihinde Körfez A.Ş.'nin hisselerinin %20'sini gerçeğe uygun değeri olan 50.000.-TL'ye satın almıştır. Körfez A.Ş.'nin net varlıklarının defter değeri ise 200.000.-TL'dir.

İşletmenin gerçeğe uygun değerinden düşen pay	= 50.000.-TL
İşletmenin net varlıklarından düşen pay (200.000 x %20)	= 40.000.-TL
Şerefiye tutarı	= 10.000.-TL
Şerefiye tutarı, iştirak hesabının defter değerine dahil edilir. Ayrı bir hesapta izlenmez.	

-----14.05.2016-----

24X ÖZKAYNAK YÖNTEMİYLE	50.000.-TL
DEĞERLENEN YATIRIMLAR HS.	
102 BANKALAR	50.000.-TL

İştirak yatırımının satın alınması

-----/-----

¹¹² TMS 28, p. 32.

¹¹³ Gökgez, Ahmet, s.12. Uyarlanmıştır.

Maddi duran varlıkların yeniden değerlemesi ya da yabancı para çevrim farkları iştiraklerin diğer kapsamlı karında değişikliğe neden olur. Bu değişiklikten yatırımcıya düşen pay oranında iştirak yatırımının defter değeri düzeltilmesi gerekmektedir.¹¹⁴

Örnek:¹¹⁵ Karagöz A.Ş. 01.02.2014 tarihinden itibaren Ela A.Ş.'nin %25 hissesini elinde bulundurmaktadır. İştirak konumundaki Ela A.Ş.'nin 31.12.2016 tarihi itibari ile özkaynaklarında 40.000.-TL artış meydana gelmiştir. Söz konusu artışın 10.000.-TL'lik kısmı ise varlıklarının değerlemesinden kaynaklanmaktadır.

İştirakin dönem karından alınacak pay (30.000 x %25)	= 7.500.-TL
İştirakin değerlendirme karından alınacak pay (10.000 x %25)	= 2.500.-TL

-----31.12.2016-----	
24X ÖZKAYNAK YÖNTEMİYLE	10.000.-TL
DEĞERLENEN YATIRIMLAR HS.	
649 DİĞ. OLG. GEL./KAR.	7.500.-TL
52X ÖZKAYNAK YÖNT.	2.500.-TL
DEĞERLEME ART./AZ.	
-----/-----	

Kurumlar Vergisi Kanunu'na göre iştiraklerden elde edilen kar payları vergiden müstesnadır. Bu nedenle 7.500.-TL kar payı vergi etkisi yaratmaz.

İştirak varlıklarının değerlemesinden kaynaklanan ve diğer kapsamlı gelirlerde sınıflanan 2.500.-TL'lik kar payı %5 (%25 x %20) oranında vergi etkisi yaratır.

2018. 2019 ve 2020 vergilendirme dönemlerinde Kurumlar Vergisi %22 oranında hesaplanacaktır.

¹¹⁴ TMS 28, p. 10.

¹¹⁵ Gökgez, Ahmet, s.17. Uyarlanmıştır.

TMS 12 hükümlerine göre 2.500.-TL'lik kar payı **125.-TL** (2.500.-TL x %5) ertelenmiş vergi yükümlülüğü doğurur.

-----31.12.2016-----

55X ERT. VERGİ GEL./GİD. ETKİSİ 125.-TL

48X ERT. VERGİ YÜK. 125.-TL

Ertelenen vergi kaydı

Tablo 9: İştiraklerdeki Yatırımlar – Karşılaştırma

	BOBİ FRS	MSGUT/VUK	TFRS
İştirak Yatırımının Tanımı	Önemli etkinin bulunması	% 10-%50 arasında oy hakkına sahip olunması	BOBİ FRS ile uyumlu
İştirak Yatırımının Ölçümü	Konsolide finansal tablolarda: -Özkaynak yöntemi	Alış bedeli	Konsolide finansal tablolarda: -BOBİ FRS ile uyumlu
	Münferit finansal tablolarda: -Maliyet bedeli -Özkaynak yöntemi		Münferit finansal tablolarda: -Maliyet bedeli -Özkaynak yöntemi -Gerçeğe uygun değer

Kaynak: KGK BOBİ FRS Sunum 3. Oturum Slayt 38

BOBİ FRS münferit finansal tabloların hazırlanmasında maliyet bedeli ve özkaynak yöntemini tercihe bırakırken, konsolide finansal tabloların hazırlanmasında sadece özkaynak yönteminin uygulanması gerektiğini bildirmektedir.

Özkaynak yöntemi UFRS/TFRS uygulamalarında iştirak yatırımlarının raporlanmasında kullanılan yöntemdir. Özkaynak yönteminin detayları ve uygulaması bir sonraki bölüm olan Türkiye ve Uluslararası Muhasebe Standartlarına Göre İştirakler başlığı altında anlatılmaya devam edilmektedir.

2.5. Türkiye ve Uluslararası Muhasebe Standartlarına Göre İştirakler

TMS 28 İştirakler ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar standardı kapsamındaki iştirakler, bir işletmenin üzerinde önemli etkisi bulunan yatırımları olarak tanımlamıştır. Genellikle %20 ila %50 arasında oy hakkının bulunması önemli etkinin olması olarak kabul edilse de, %20'nin altında oy hakkı olmasına rağmen önemli etkiye sahip olunan işletmeler de söz konusu olabilmektedir. İştirak tanımlaması yapılırken önemli olan oy hakkı veya hisse oranı değil, önemli etkinin olup olmadığıdır.¹¹⁶

Yatırım yapılan işletme üzerinde aşağıdaki hususlardan en az birinin varlığı halinde önemli etkinin bulunduğu kabul edilir:¹¹⁷

- a) Yatırım yapılan işletmenin yönetim kurulu ya da eşdeğer idari organında temsil edilme,
- b) Temettüler ya da diğer dağıtım kararları dâhil olmak üzere, işletmenin politika belirleme süreçlerine katılma,
- c) Yatırımcı işletme ile yatırım yapılan işletme arasında önemli işlemlerin gerçekleştirilmesi,
- d) İşletmeler arasında yönetici personel değişimi veya
- e) İşletme için gerekli teknik bilginin sağlanması.

TMS 28 İştirakler ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar standardı iştiraklerin özkaynak yöntemi ile muhasebeleştirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu kapsamda, iştirak başlangıçta elde etme maliyeti ile muhasebeleştirilir. Sonraki dönemlerde ise yatırım yapan işletme, iştirakin kar veya zararından kendi payına düşen tutarı finansal tablolarında kar veya zarar olarak muhasebeleştirir ve iştirak tutarına yansıtır. Aynı şekilde, diğer kapsamlı gelir kalemlerinden de kendi payına düşen tutarı ilgili hesaplarda muhasebeleştirmek suretiyle iştirak tutarına yansıtır (TMS 28.10).

---

¹¹⁶ Şavlı Tuba, "Uluslararası / Türkiye Finansal Raporlama Standartları", Yaklaşım Yayın, 2014, s. 122.

¹¹⁷ TMS 28, p. 6.

2.5.1. Özkaynak Yöntemi

TFRS 28 İştiraklerdeki ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar standartında özkaynak yöntemi şu şekilde tanımlanmaktadır; yatırımın başlangıçta elde etme maliyeti ile muhasebeleştirildiği ve sonrasında bu tutarın yatırım yapılan işletmenin net varlıklarında yatırımcı işletmenin payına düşen kısmı yansıtacak şekilde düzeltildiği bir muhasebe yöntemidir. Yatırımcı işletmenin kar veya zararı, yatırım yapılan işletmenin kar veya zararından kendisine düşen payı; yatırımcı işletmenin diğer kapsamlı karı, yatırım yapılan işletmenin diğer kapsamlı karından kendisine düşen payı kapsamaktadır.

Özkaynak yöntemi iştiraklerin konsolide finansal tablolarda muhasebeleştirilmesinde kullanılmaktadır.¹¹⁸

Özkaynak yönteminde, iştirak veya iş ortaklığı yatırımı başlangıçta elde etme maliyeti ile muhasebeleştirilmektedir. Finansal tablolara ise, yatırımcının yatırım yapılan işletmenin kar veya zararındaki payı yatırımın defter değeri artırılarak ya da azaltılarak yansıtılmaktadır. Yatırım yapılan işletmenin kar veya zararından alınacak pay, yatırımcının kar veya zararı olarak muhasebeleştirilmektedir.¹¹⁹

Özkaynak yönteminde gelir ve gider unsurları birleştirilmediği için sadece grup içi işlemlerden doğan kar veya zararın tek bir kalem olarak elimine edilmesi yeterlidir.¹²⁰

Yatırım yapılan işletmeden alınan kar payı vb. dağıtımlar yatırımın defter değerini azaltır. Böyle bir durumda yatırım yapılan iştirakin defter değerinin, iştirakin diğer kapsamlı karındaki değişikliklerden yatırımcıya düşen pay oranında düzeltilmesi gerekebilir. Bu düzeltmeler yabancı para çevrim farklarından ya da maddi duran varlıkların yeniden değerlendirilmesinden kaynaklanan değişiklikleri içerir. Bu

---

¹¹⁸ Kaya İdil, “Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarında Konsolide Finansal Tablolar”, Türkmen Kitabevi, 2011, s. 81.

¹¹⁹ TFRS 28, p. 10.

¹²⁰ Özerhan Yıldız, Yanık Serap, “Açıklamalı ve Örnek Uygulamalı Türkiye Muhasebe Standartları Türkiye Finansal Raporlama Standartları”, 2012, Türmob, s. 661.

değişikliklerden yatırımcıya düşen pay ise, yatırımcının kendi diğer kapsamlı karında muhasebeleştirilir.¹²¹

Bir iştirak veya iş ortaklığı yatırımından yatırımcının elde ettiği gelirin iştiraktan alınan dağıtımlara göre belirlenmesi durumunda, bu dağıtımların iştirakin veya iş ortaklığının finansal performansı ile birebir ilişkili olmayabileceği için, uygun bir ölçüm olmayabilir. Yatırımcının yatırım yaptığı işletmeyi müşterek kontrol etmesi veya işletme üzerinde önemli etkisinin bulunması nedeniyle, iştirakin veya iş ortaklığının performansı ve bunun sonucu olarak yatırımın getirisi üzerinde hak sahibidir. Yatırımcı söz konusu hakkını, yatırım yapılan işletmenin kar veya zararından payına düşen tutarları dahil etmek suretiyle finansal tablolarının kapsamını genişletmek suretiyle muhasebeleştirilir. Özkaynak yönetiminin uygulanması, yatırımcının net varlıkları ve kar veya zararı hakkında çok daha bilgi verici bir raporlama imkânı sağlar.¹²²

2.5.1.1. Özkaynak Yöntemi Uygulaması

TMS 28 İştirakler ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar standardı iştiraklerin özkaynak yöntemi ile muhasebeleştirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Standarda göre iştirak başlangıçta elde etme maliyeti ile muhasebeleştirilmelidir. Sonraki dönemlerde ise yatırım yapan işletme, iştirakin kar veya zararından kendi payına düşen tutarı finansal tablolarında kar veya zarar olarak muhasebeleştirir ve iştirak tutarına yansıtır. Aynı şekilde, diğer kapsamlı gelir kalemlerinden de kendi payına düşen tutarı ilgili hesaplarda muhasebeleştirmek suretiyle iştirak tutarına yansıtır (TMS 28.10).

İştirak hisseleri kuruluş sırasında edinilmiş olması durumunda, yatırımcı işletmenin yaptığı yatırım iştirakteki sermaye payına tekabül edecek, bu tutarda elde etme maliyeti olarak kayıtlara yansımış olacaktır. Ancak, yatırımcı işletme iştirak hisselerinin bir kısmının veya tamamının iştirak kurulduktan sonraki bir tarihte satın alınmış olması durumunda, elde etme maliyeti şerefiye içerebilir. Bu durumda

---

¹²¹ TFRS 28, p. 10.

¹²² TFRS 28, p. 11.

özkaynak yöntemiyle muhasebeleştirilen yatırımlarda söz konusu şerefiye iştirak tutarı ile birlikte yansıtılır.

TMS 1 Finansal Tabloların Sunuluşu standardı özkaynak yöntemiyle değerlendirilen yatırımların, finansal tablolarda diğer finansal varlıklardan ayrı olarak gösterilmesini ister. Bu nedenle TFRS finansal tablolarda genellikle “Özkaynak Yöntemiyle Değerlenen Yatırımlar” başlığıyla ayrı bir hesap yer almaktadır. Benzer şekilde gelir tablosunda da “Özkaynak Yöntemiyle Değerlenen Yatırımların Karlarından/Zararlarından Paylar” ayrı bir hesap olarak gösterilmektedir.¹²³

2.5.1.2. Özkaynak Yöntemi Uygulamasına İlişkin İstisnalar

TFRS 28 Standartta işletmenin TFRS 10’un 4(a) Paragrafındaki kapsama ilişkin istisna hükümlerine göre konsolide finansal tablo hazırlamaktan muaf olan bir ana ortaklık olması ya da aşağıda yer alan tüm durumlara uyması durumunda, iştirakteki veya iş ortaklığındaki yatırımına özkaynak yöntemini uygulamak zorunda değildir.

Söz konusu durumlar aşağıda belirtilmiştir:¹²⁴

- İşletmenin tamamına bir başka işletme tarafından sahip olunan bir bağlı ortaklık veya bir başka işletmenin kısmen sahip olduğu bir bağlı ortaklık olması ve bu işletmenin diğer koşullarda oy verme yetkisi olmayanlar da dahil olmak üzere, diğer ortaklarının özkaynak yöntemi uygulanmadığı konusunda bilgilendirilmiş ve buna itiraz etmemiş olmaları.
- İşletmenin borçlanma araçlarının veya özkaynağa dayalı finansal araçlarının kamuya açık bir piyasada (yerel ve bölgesel piyasalarda dahil olmak üzere yurtiçi ya da yurtdışı menkul kıymet borsaları ya da tezgah üstü piyasada) işlem görmemesi.
- İşletmenin, kamuya açık bir piyasada işlem görmek üzere herhangi bir finansal araç ihraç etmek amacıyla finansal tabloları ile bir sermaye piyasası düzenleyici kuruluşu ya da benzeri bir düzenleyici kuruma başvurmamış olması ya da bu tür bir başvuru süreci ve hazırlığı içinde olmaması.

---

¹²³ Şavlı Tuba, s.123

¹²⁴ TFRS 28, p.17.(a),(b),(c),(d).

- Nihai ana ortaklığın veya ara kademe bir ana ortaklığın, kamunun kullanımına açık ve TFRS'lere uygun finansal tablolar hazırlıyor olması (TFRS'lere uygun finansal tablolarda bağlı ortaklıklar TFRS 10 uyarınca gerçeğe uygun değer farkı kar veya zarara yansıtılarak ölçülür ya da konsolide edilir).

İştirakteki veya iş ortaklığındaki yatırım, bir girişim sermayesi kuruluşu veya fon, yatırım ortaklığı ve yatırım amaçlı sigorta fonlarını kapsayan benzeri işletmeler yoluyla dolaylı olarak ya da bu işletmelerce doğrudan elde tutuluyorsa, işletme, iştirakteki ve iş ortaklığındaki yatırımlarını TFRS 9 uyarınca gerçeğe uygun değer farkı kar veya zarara yansıtılan olarak ölçmeyi seçebilir.¹²⁵

İşletmenin, bir kısmı girişim sermayesi kuruluşu veya fon, yatırım ortaklığı ve yatırım amaçlı sigorta fonlarını kapsayan benzeri işletmeler yoluyla dolaylı olarak elde tutulan iştirak yatırımına sahip olması durumunda işletme, iştirak yatırımının bu kısmını TFRS 9 uyarınca gerçeğe uygun değer farkı kar veya zarara yansıtılan olarak ölçmeyi seçebilir. Bu durumda girişim sermayesi kuruluşu veya fon, yatırım ortaklığı ve yatırım amaçlı sigorta fonlarını kapsayan benzeri işletmelerin, yatırımın söz konusu bu kısmı üzerinde önemli etkisinin bulunup bulunmadığı dikkate alınmaz. İşletmenin böyle bir seçimde bulunması halinde, girişim sermayesi kuruluşu veya fon, yatırım ortaklığı ve yatırım amaçlı sigorta fonlarını kapsayan benzeri işletmeler yoluyla elde bulundurulmayan iştirak yatırımının kalan kısmına özkaynak yöntemi uygulanır.¹²⁶

Bir işletmenin satış amaçlı elde tutulan olarak sınıflandırma kriterlerini karşılayan iştirakteki veya iş ortaklığındaki yatırımına ya da yatırımının bir kısmına TFRS 5 hükümleri uygulanır. Satış amaçlı elde tutulan olarak sınıflandırılmayan iştirakteki veya iş ortaklığındaki yatırımın kalan kısmı, satış amaçlı elde tutulan olarak sınıflandırılan kısmın elden çıkarılmasına kadar, özkaynak yöntemi uygulanarak muhasebeleştirilmelidir. Elden çıkarma gerçekleştiğinde, iştirakteki veya iş ortaklığındaki yatırımın kalan kısmı, bir iştirak veya iş ortaklığı olmaya devam etmesi durumu (bu durumda özkaynak yöntemi uygulanır) haricinde, TFRS 9 hükümlerine göre muhasebeleştirilir.¹²⁷

---

¹²⁵ TFRS 28, p. 18.

¹²⁶ TFRS 28, p. 19.

¹²⁷ TFRS 28, p. 20.

Daha önce satış amaçlı elde tutulan finansal varlık olarak sınıflandırılmış bir iştirak veya iş ortaklığı yatırımının veya yatırımın bir kısmının, söz konusu sınıflama için gereken kriterleri kaybetmesi durumunda yatırım, satış amaçlı elde tutulan finansal varlık olarak sınıflandırıldığı tarihten itibaren özkaynak yöntemi kullanılarak muhasebeleştirilir. Satış amaçlı elde tutulan varlık olarak sınıflandırıldığı tarihten itibaren geçen dönemlere ilişkin finansal tablolar da bu çerçevede düzeltilir.¹²⁸

2.5.1.3. Özkaynak Yöntemi Uygulamasının Bırakılması

İşletme, yatırımının aşağıdaki şekillerde iştirak veya iş ortaklığı niteliğini kaybettiği tarihten itibaren özkaynak yöntemini uygulamayı bırakır:

- (a) Yatırımın bir bağlı ortaklık niteliği kazanması durumunda, yatırım TFRS 3 *İşletme Birleşmeleri* uyarınca muhasebeleştirilir.
- (b) Eski iştirak veya iş ortaklığındaki kalan payın bir finansal varlık olması durumunda, kalan pay gerçeğe uygun değer üzerinden ölçülür. Kalan payın gerçeğe uygun değeri, TFRS 9 uyarınca bir finansal varlık olarak başlangıçta muhasebeleştirilen gerçeğe uygun değer olarak kabul edilir. Aşağıda yer alanlar arasındaki fark kâr veya zararda muhasebeleştirilir:
  - (i) İştirak veya iş ortaklığındaki kısmi payın elden çıkarılmasından kaynaklanan her tür gelirin gerçeğe uygun değeri ve kalan payın gerçeğe uygun değeri ile
  - (ii) Yatırımın özkaynak yönteminin bırakıldığı tarihteki defter değeri.
- (c) Özkaynak yöntemini uygulamayı bırakması durumunda, işletme yatırıma ilişkin daha önce diğer kapsamlı kârda muhasebeleştirdiği tüm tutarları yatırım yapılan işletmenin varlık ya da borçlarını doğrudan elden çıkarması ile aynı esaslara uygun olarak muhasebeleştirir.¹²⁹

Bu nedenle, yatırım yapılan işletme tarafından daha önce diğer kapsamlı kârda muhasebeleştirilmiş bir kazanç ya da kayıp, ilgili varlık ya da borcun elden çıkarılmasına ilişkin kâr veya zarar olarak yeniden sınıflandırılır. İşletme özkaynak yöntemini uygulamayı bıraktığında kayıp ya da kazancı özkaynaktan kâr veya zarara olarak (bir yeniden sınıflandırma düzeltmesi olarak) yeniden sınıflandırır. Örneğin,

---

¹²⁸ TFRS 28, p. 21.

¹²⁹ TFRS 28, p. 22.

iştirakin veya iş ortaklığının, yurtdışındaki bir işletme ile ilgili olarak birikmiş kur farklarının bulunması ve yatırımcı işletmenin özkaynak yöntemini bırakması durumunda, yatırımcı işletme, yurtdışındaki işletme ile ilgili olarak daha önce diğer kapsamlı kârda muhasebeleştirilen kazanç ya da kaybı, kâr veya zararda yeniden sınıflandırılır.¹³⁰

Bir iştirak yatırımı iş ortaklığındaki yatırım niteliği kazanırsa ya da bir iş ortaklığı yatırımı iştirakteki yatırım niteliği kazanırsa; işletme, özkaynak yöntemini uygulamaya devam eder ve kalan payı yeniden ölçmez.¹³¹

2.5.1.4. Özkaynak Payındaki Değişiklikler

İşletmenin bir iştirakteki veya iş ortaklığındaki ortaklık payı azalıyor, fakat yatırımın iştirak ya da iş ortaklığı şeklinde sınıflandırılmasına devam ediliyorsa, daha önce diğer kapsamlı kârda muhasebeleştirilen kazanç ya da kaybın ortaklık payındaki bu azalışa isabet eden kısmı, ilgili varlık veya borçlar elden çıkarıldığında söz konusu kazanç veya kaybın kâr veya zararda yeniden sınıflandırılması gerekecek olması halinde kâr veya zarar olarak yeniden sınıflandırılır.¹³²

2.5.1.5. Özkaynak Yöntemi İşlemleri

Özkaynak yönteminin uygulanması için öngörülen işlemlerin çoğu TFRS 10'da tanımlanan konsolidasyon işlemleri ile benzerlik taşır. Bunun dışında, bir bağlı ortaklık ediniminin muhasebeleştirilmesinde kullanılan usuller için belirleyici olan kavramlar, bir iştirak veya iş ortaklığı yatırımı ediniminin muhasebeleştirilmesinde de uygulanır.¹³³

Bir grubun bir iştirakteki veya iş ortaklığındaki payı, ana ortaklığın ve bu ana ortaklığın bağlı ortaklıklarının söz konusu iştirakteki veya iş ortaklığındaki paylarının toplamıdır. Bu kapsamda, söz konusu grubun diğer iştiraklerinin ve iş ortaklıklarının

---

¹³⁰ TFRS 28, p. 23.

¹³¹ TFRS 28, p. 24.

¹³² TFRS 28, p. 25.

¹³³ TFRS 28, p. 26.

elindeki paylar göz ardı edilir. Bir iştirakin veya iş ortaklığının kendi bağlı ortaklıklarının, iştiraklerinin veya iş ortaklıklarının bulunması durumunda; özkaynak yönteminin uygulanmasında dikkate alınan iştirak veya iş ortaklığına ilişkin kâr veya zarar ve net varlıklar, iştirakin finansal tablolarına yansıtılmış olan tutarların (iştirakin veya iş ortaklığının kendi iştirak ve iş ortaklıklarının kâr veya zarar, diğer kapsamlı kâr ile net varlıklarındaki payı dahil olmak üzere) iştirakin veya iş ortaklığının muhasebe politikalarının yeknesak hale getirilmesi için gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonraki tutarıdır.¹³⁴

Bir işletme (konsolide edilen bağlı ortaklıkları dahil) ile iştiraki veya iş ortaklığı arasında gerçekleşen, TFRS 3'te tanımlandığı gibi bir işletme oluşturmeyen varlıklar dahil "aşağı yönlü" ve "yukarı yönlü" işlemlerden kaynaklanan kazanç veya kayıplar, sadece ilişkili olmayan yatırımcılarının söz konusu iştirak veya iş ortaklığındaki payları ölçüsünde işletmenin finansal tablolarına yansıtılır.

"Yukarı yönlü" işlemler, bir iştirakin veya iş ortaklığının yatırımcı işletmeye yaptığı varlık satışı gibi işlemlerdir. İşletmenin, iştirak veya iş ortaklığının bu işlemlerden kaynaklanan kazanç veya kayıplarındaki payı elimine edilir. "Aşağı yönlü" işlemler ise, bir yatırımcı işletmenin iştirakine veya iş ortaklığına yaptığı varlık satışları veya aynı sermaye katkıları (varlık şeklindeki sermaye katkıları) gibi işlemlerdir. Aşağı yönlü işlemlerin, satılacak veya katkı yapılacak varlıkların net gerçekleşebilir değerinde bir azalma ya da bu varlıklarda bir değer düşüklüğü zararı bulunduğu dair kanıt oluşturması durumunda, söz konusu kayıpların tümü yatırımcı işletme tarafından muhasebeleştirilir. Yukarı yönlü işlemlerin, alınacak varlıkların net gerçekleşebilir değerinde bir azalma ya da değer düşüklüğü zararı bulunduğu dair kanıt oluşturması durumunda, yatırımcı işletme söz konusu zararlarıdaki payını muhasebeleştirir.¹³⁵

Bir iştirak veya iş ortaklığına, sermayede (özkaynakta) pay karşılığında, TFRS 3'te tanımlandığı şekliyle bir işletme oluşturmeyen ve parasal olmayan varlık katkıları yapılmasından kaynaklanan kazanç veya kayıpların, söz konusu katkının TMS 16 *Maddi Duran Varlıklar*'da tanımlandığı şekliyle ticari özünün bulunmaması durumu

---

¹³⁴ TFRS 28, p. 27.

¹³⁵ TFRS 28, p. 27.

haricinde, 28 inci paragraf uyarınca muhasebeleştirilmesi gerekir. Böyle bir katkının ticari mahiyetinin bulunmaması durumunda, 31 inci paragrafın ayrıca uygulanıyor olması dışında, kazanç veya kayıp gerçekleşmemiş olarak kabul edilir ve finansal tablolara alınmaz. Bu tür gerçekleşmemiş kazanç veya kayıplar, özkaynak yöntemi kullanılarak muhasebeleştirilen yatırım karşısında elimine edilmeli ve ertelenmiş kazanç veya kayıplar olarak işletmenin konsolide finansal durum tablolarında veya yatırımların özkaynak yöntemi kullanılarak muhasebeleştirildiği finansal durum tablosunda sunulmamalıdır.¹³⁶

Bir iştirakteki veya iş ortaklığındaki özkaynak payının alınmasına ek olarak, işletmenin parasal veya parasal olmayan varlıkları alması durumunda, alınan parasal veya parasal olmayan varlıklara ilişkin parasal olmayan katkılardan elde edilen kazanç veya kayıp payının tümü kâr veya zararda muhasebeleştirilir.¹³⁷

TFRS 3'te tanımlandığı gibi bir işletme oluşturan varlıklar dahil aşağı yönlü bir işlemde kaynaklanan kazanç veya kayıp, işletme ile (konsolide edilen bağlı ortaklıkları dahil olmak üzere) iştiraki veya iş ortaklığı arasında tamamıyla yatırımcının finansal tablolarında gösterilir.¹³⁸

Bir işletme varlık satışlarını veya varlık şeklindeki sermaye katkılarını iki veya daha fazla anlaşma (işlem) ile gerçekleştirebilir. Satılan veya katkı olarak sağlanan varlıkların TFRS 3'te tanımlandığı şekliyle bir işletme oluşturup oluşturmadığına karar verirken, bu varlıkların satılmasının veya katkı olarak verilmesinin, TFRS 10'un B97 nci paragrafı uyarınca tek bir işlem olarak muhasebeleştirilmesi gereken çoklu anlaşmaların bir parçası olup olmadığını değerlendirir.¹³⁹

Bir yatırım yatırım yapılan işletmenin iştirak veya iş ortaklığı niteliği kazandığı tarihten itibaren özkaynak yöntemine göre muhasebeleştirilir. Yatırımın ediniminde, yatırımın elde etme maliyeti ile iştirakin veya iş ortaklığının tespit edilebilen net varlık,

---

¹³⁶ TFRS 28, p. 30.

¹³⁷ TFRS 28, p. 31.

¹³⁸ TFRS 28, p. 31A.

¹³⁹ TFRS 28, p. 31B.

borç ve koşullu borçlarının net gerçeğe uygun değerinden işletmeye düşen pay arasındaki her türlü fark, aşağıdaki şekilde muhasebeleştirilir:

- (a) Bir iştirak veya iş ortaklığı ile ilgili şerefiye iştirak yatırımının defter değerine dahil edilir. Bununla birlikte, söz konusu şerefiyeden amortisman ayrılmasına izin verilmez.
- (b) İştirakin veya iş ortaklığının tanımlanabilir varlık ve borçlarının net gerçeğe uygun değerinden işletmenin payına düşen kısmın yatırımın elde etme maliyetini aşan tutarı, yatırımın edinildiği dönemde iştirakin veya iş ortaklığının kâr veya zararındaki işletmeye düşen payın belirlenmesinde, gelirlere dahil edilir.

Amortisman tabi varlıkların edinim tarihindeki gerçeğe uygun değerlerinin baz alınması suretiyle amortismanlarının hesaplanması gibi konularda, edinim sonrasında işletmenin iştirakin veya iş ortaklığının kâr veya zararındaki payında, uygun düzeltmeler yapılır. Benzer şekilde, maddi duran varlıklar veya şerefiye gibi kalemler için iştirakin veya iş ortaklığının muhasebeleştiği değer düşüklüğü zararları ile ilgili olarak, iştirakin edinim sonrasında işletmenin kâr veya zarardaki payında uygun düzeltmeler yapılır.¹⁴⁰

İşletme tarafından özkaynak yönteminin uygulanmasında, iştirakin veya iş ortaklığının elde edilebilen en güncel finansal tabloları kullanılır. İştirakin veya iş ortaklığının raporlama dönemi sonunun, işletmenin ki ile farklı olması durumunda, iştirak veya iş ortaklığı, uygulamada mümkün olduğu sürece, işletmenin kullanımı amacıyla finansal tablolarını işletmenin raporlama tarihi itibarıyla hazırlar.¹⁴¹

33 üncü Paragraf uyarınca özkaynak yöntemi uygulandığında, işletmenin raporlama tarihinden farklı bir tarihte hazırlanmış iştirak veya iş ortaklığı finansal tablolarının kullanılması durumunda, söz konusu tarih ile işletmenin finansal tablolarının hazırlandığı tarih arasında gerçekleşen önemli işlem ve olayların etkilerinin yansıtılması için gerekli düzeltmeler yapılmalıdır. Her durumda, iştirakin veya iş ortaklığının raporlama dönemi sonu ile işletmenin raporlama dönemi sonu arasındaki

---

¹⁴⁰ TFRS 28, p. 32.

¹⁴¹ TFRS 28, p. 33.

fark üç aydan daha fazla olamaz. Raporlama dönemlerinin uzunluğunun ve raporlama tarihleri arasındaki her türlü farklılığın dönemler itibariyle aynı olması gerekir.¹⁴²

İşletmenin finansal tabloları benzer işlemler ve benzer koşullardaki diğer olaylar için yeknesak muhasebe politikaları benimsenerek hazırlanmalıdır.¹⁴³

36A paragrafında tanımlanan durum haricinde, bir iştirakin veya iş ortaklığının, benzer işlemler ve benzer koşullardaki diğer olaylar için işletmenin uyguladığının dışında muhasebe politikaları uygulaması durumunda; iştirakin veya iş ortaklığının finansal tablolarının işletme tarafından özkaynak yöntemi uygularken, iştirakin muhasebe politikalarını işletmenin muhasebe politikaları ile uyumlu hale getirmek için gerekli düzeltmeler yapılır.¹⁴⁴

36 ncı paragrafta yer alan hükme bağlı kalınmaksızın, kendisi yatırım işletmesi olmayan bir işletmenin yatırım işletmesi olan bir ortaklık ya da iş ortaklığında payı varsa, işletme özkaynak yöntemini uygularken, yatırım işletmesi ortaklığı veya iş ortaklığı tarafından bunların bağlı ortaklıklarındaki paylarına uygulanan gerçeğe uygun değer yöntemini uygulamaya devam edebilir.¹⁴⁵

Bir iştirakin veya iş ortaklığının ihraç ettiği, işletme dışındaki taraflarca elde tutulan imtiyazlı hisse senetleri mevcut ise ve söz konusu hisse senetleri özkaynak olarak sınıflandırılmış ise; kâr payı dağıtım kararı alınmış olsun ya da olmasın, işletme iştirakin veya iş ortaklığının kâr veya zararından kendisine düşen payı, bu hisse senetleri için ödenecek kâr paylarına göre gereken düzeltmeyi yaptıktan sonra hesaplar.¹⁴⁶

Bir işletmenin iştirakinin veya iş ortaklığının zararlarından kendisine düşen payı, söz konusu iştirakteki veya iş ortaklığındaki toplam payına eşit ya da bu payın üstünde ise, işletme kendi payının üzerindeki zarar tutarını finansal tablolara yansıtmaz. Bir iştirakteki veya iş ortaklığındaki pay, özünde işletmenin iştirakteki veya iş

---

¹⁴² TFRS 28, p. 34.

¹⁴³ TFRS 28, p. 35.

¹⁴⁴ TFRS 28, p. 36.

¹⁴⁵ TFRS 28, p. 36A.

¹⁴⁶ TFRS 28, p. 37.

ortaklığındaki net yatırımının bir parçasını teşkil eden uzun vadeli her türlü hakkı ile birlikte, özkaynak yöntemine göre bulunan söz konusu iştirak veya iş ortaklığı yatırımının defter değerine eşittir. Örneğin, ödenmesi veya tahsili planlanmamış ya da öngörülebilir bir gelecekte gerçekleşmeyecek bir kalem, özünde işletmenin ilgili iştirakteki veya iş ortaklığındaki yatırımının bir uzantısıdır. İmtiyazlı hisse senetleri, uzun vadeli alacaklar veya borçlar bu tür kalemler arasındadır. Bununla birlikte, söz konusu kalemler ticari borç ve alacakları ya da teminatlı krediler gibi uygun karşılıkları olan uzun vadeli alacakları kapsamaz. Özkaynak yöntemine göre muhasebeleştirilen ve işletmenin adi hisse senedine yaptığı yatırım tutarının üzerindeki zararlar, işletmenin iştirakteki veya iş ortaklığındaki haklarının diğer unsurlarına öncelik (tasfiye sürecinde öncelik) sıralarının tersi yönünde uygulanır.¹⁴⁷

İşletmenin payı sıfıra indikten sonra, ilave zarar karşılığı ayrılması ve borç tutarlarının muhasebeleştirilmesi, ancak, işletmenin yasal veya zımni kabulden doğan yükümlülüğe maruz kalmış olması ya da iştirak veya iş ortaklığı adına ödemeler yapmış olması halinde söz konusudur. İştirakin veya iş ortaklığının sonraki dönemlerde kâr etmesi durumunda, işletmenin kârdan aldığı payı finansal tablolara yansıtması, ancak iştirakinin veya iş ortaklığının kârından kendisine düşen payın finansal tablolara yansıtılmamış zararlardan kendisine düşen paya eşitlenmesinden sonra söz konusu olur.¹⁴⁸

2.5.2. Değer Düşüklüğü Zararları

38 inci Paragrafa uygun olarak iştirakin veya iş ortaklığının zararlarının muhasebeleştirilmesi dahil olmak üzere; özkaynak yönteminin uygulanması sonrasında işletme, iştirakteki veya iş ortaklığındaki net yatırımı ile ilgili olarak herhangi bir ilave değer düşüklüğü zararının finansal tablolara yansıtılmasının gerekip gerekmediğini belirlemek için, TMS 39 *Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme* hükümlerini uygular.¹⁴⁹

---

¹⁴⁷ TFRS 28, p. 38.

¹⁴⁸ TFRS 28, p. 39.

¹⁴⁹ TFRS 28, p. 40.

İşletme ayrıca iştirakteki veya iş ortaklığındaki net yatırımın ve değer azalış tutarının bir parçasını oluşturmeyen hakları ile ilgili olarak bir değer azalışının finansal tablolara yansıtılıp yansıtılmayacağını belirlemek amacıyla da TMS 39 hükümlerini uygular.¹⁵⁰

Bir iştirakteki veya iş ortaklığındaki yatırımın defter değerinin bir bölümünü oluşturan şerefiye ayrı olarak muhasebeleştirilmediğinden, TMS 36 *Varlıklarda Değer Düşüklüğü*'nde yer alan şerefiyenin değer düşüklüğünün test edilmesine ilişkin hükümlerin uygulanması suretiyle değer düşüklüğü açısından ayrı bir biçimde teste tabi tutulmaz. Bunun yerine, TMS 39 hükümlerine göre yatırımda değer düşüklüğü olabileceği durumlarda, yatırımın geri kazanılabilir tutarı (kullanım değeri ile gerçeğe uygun değerinden satış maliyetlerinin düşülmesi sonucu bulunan tutardan büyük olanı) ile defter değeri karşılaştırılarak yatırımın tüm defter değeri TMS 36'ya göre değer düşüklüğü açısından tek bir varlık gibi test edilir. Bu tür durumlarda muhasebeleştirilen değer düşüklüğü zararı, iştirakteki veya iş ortaklığındaki yatırımın defter değerinin bir bölümünü oluşturan şerefiye de dahil olmak üzere herhangi bir varlık kalemine dağıtılmaz. Buna bağlı olarak, iştirakteki yatırımın geri kazanılabilir tutarının sonradan artması durumunda, söz konusu değer düşüklüğü zararı TMS 36 uyarınca iptal edilir. Yatırımın kullanım değerinin belirlenmesinde işletme tarafından aşağıdaki tahminler yapılır:¹⁵¹

- (a) İştirakin veya iş ortaklığının, söz konusu iştirakin veya iş ortaklığının faaliyetlerinden sağlanacak nakit akımları ve nihai olarak yatırımın elden çıkartılması ile elde edilecek kazançlar da dahil olmak üzere, gelecekte gerçekleşmesi beklenen tahmini nakit akımlarının bugünkü değerinden kendisine düşen pay ya da
- (b) İştirakten alınacak kâr paylarından ve nihai olarak yatırımın elden çıkarılmasından kaynaklanması beklenen gelecekteki tahmini nakit akımlarının bugünkü değerinden kendisine düşen pay.

Uygun varsayımlar kullanıldığında her iki yöntem de aynı sonucu verir.

---

¹⁵⁰ TFRS 28, p. 41.

¹⁵¹ TFRS 28, p. 42.

İşletmenin diğer varlıklarından kaynaklananlardan büyük ölçüde bağımsız nakit akımları yarattığı sürece, bir iştirak veya iş ortaklığı yatırımının geri kazanılabilir tutarı, her bir iştirak veya iş ortaklığı için ayrı ayrı tespit edilir.¹⁵²

Örnek:¹⁵³ Doğal Ürünler İmalat Sanayi Tic. A.Ş.’nin iştiraklerdeki yatırımlarının defter değeri 120.000.-TL’dir. Yatırımın net gerçeğe uygun değeri (iştirak yatırımının gerçeğe uygun değerinden satış maliyetlerinin düşülmesiyle bulunan değeri) 85.000.-TL, kullanım değeri (%10 iskonto oranına göre yatırım elden çıkarıldığında elde edilecek değer de dahil nakit akımlarının bugünkü değerinin hesaplanmasıyla bulunan değeri) 105.000.-TL olarak belirlenmiştir.

Net gerçeğe uygun değer (85.000.-TL) ile kullanım değerinden (105.000.-TL) hangisi büyükse o değer geri kazanılabilir değerdir. Bu durumda geri kazanılabilir değer 105.000.-TL olarak bulunur.

Geri kazanılabilir değer, yatırımın defter değerinden (120.000.-TL) düşük olduğu için 15.000.-TL (120.000.-TL-105.000.-TL) değer düşüklüğü vardır ve aşağıdaki gibi muhasebeleştirilir.

-----/-----		
654 KARŞILIK GİDERLERİ HESABI	15.000.-TL	
	244 İŞT. DEĞ. DÜŞ. KARŞ. H.S.	15.000.-TL
<i>İştirakin değer düşüklüğü kaydı</i>		
-----/-----		

BOBİ FRS’de değer düşüklüğü “İştirak yatırımı yapan işletme, raporlama dönemi sonlarında iştirak yatırımının değer düşüklüğüne uğradığına dair tarafsız bir kanıtın bulunup bulunmadığını değerlendirmelidir. Yapılan değerlendirmenin yatırımın değer düşüklüğüne uğramış olabileceğini gösterdiği durumlarda yatırımın tüm defter değeri geri kazanılabilir tutarı ile karşılaştırılarak “Varlıklarda Değer Düşüklüğü” bölümü uyarınca tek bir varlık olarak değer düşüklüğü açısından test edilir ve varsa değer

¹⁵² TFRS 28, p. 43.

¹⁵³ Gökgez, Ahmet, s. 15.

düşüklüğü zararı Diğer Faaliyetlerden Giderler altında “Diğer Giderler” kaleminde gösterilir.” şeklinde tanımlanmaktadır.

Yukarıda örneği BOBİ FRS kapsamında değerlendirdiğimizde muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır:

-----/-----	
65X DİĞER FAALİYETLERDEN GİD. H.S.	15.000.-TL
244 İŞT. DEĞ. DÜŞ. KARŞ. H.S.	15.000.-TL
<i>İştirakin değer düşüklüğü kaydı</i>	
-----/-----	

Tablo 10: Genel Değerlendirme

MSUGT		
Ortaklık Payı, Etkinlik ve Kontrol Gücü	Sınıflandırma	Muhasebeleştirme
%10'dan az ortaklık payı.	Bağlı Menkul Kıymetler	Aşış bedeli ile kayıtlarda izlenir ve değerlenir.
En az %10, en fazla % 50 oranında olan ortaklık payları veya oy hakkı.	İştirak	
Ortaklık payı dikkate alınmaksızın sahip olunan oy hakkı veya yönetime katılma hakkının en az % 10 oranında bulunması.		
Doğrudan veya dolaylı olarak %50 oranından fazla ortaklık payı ya da oy hakkına veya en az bu oranda yönetim çoğunluğunu seçme hakkına sahip.	Bağlı Ortaklık	
TMS / TFRS		
Ortaklık Payı, Etkinlik ve Kontrol Gücü	Sınıflandırma	Muhasebeleştirme
%20'den az ortaklık payı, önemli etki ve kontrol gücü yok.	Finansal Varlık	Gerçeğe uygun değeri; aktif piyasada kayıtlı bir fiyatla, yoksa değerlendirme yöntemleri ile belirlenmektedir.
Müşterek kontrol var. Müşterek kontrolü elinde bulunduran taraflar müşterek anlaşma ile ilgili varlıklar üzerinde haklara ve borçlara ilişkin yükümlülüklerle sahiptir.	Müşterek Faaliyet	Varlıklar, borçlar, gelir ve giderler ve/veya bunlara ilişkin ortaklaşa edinilen paylar belirlenir.
Müşterek kontrol var. Kontrolü elinde bulunduran taraflar müşterek anlaşmanın net varlıkları üzerinde haklara sahiptir.	İş Ortaklığı	İlk kayda alma maliyet bedeli. Sonraki ölçüm özkaynak yöntemi.
Önemli etki var. Doğrudan ya da dolaylı olarak yatırım yapılan işletmenin oy hakkının %20 ya da daha fazlasının elde tutulması.	İştirak	
Kontrol gücü var. %50'den fazla oranda ortaklık payına sahip.	Bağlı Ortaklık	Tam konsolidasyon. Şerefiye ayrı olarak sınıflandırılır.
BOBİ FRS		
Ortaklık Payı, Etkinlik ve Kontrol Gücü	Sınıflandırma	Muhasebeleştirme
Müşterek Kontrol.	Müşterek Girişim	Türe göre farklılaşır.
Önemli Etki	İştirak	Konsolide Finansal Tablolar: Özkaynak Yöntemi Münferit Finansal Tablolar: Maliyet / Özkaynak Yöntemi
Kontrol Gücü	Bağlı Ortaklık	Konsolide Finansal Tablolar: Tam Konsolidasyon Münferit Finansal Tablolar: Maliyet / Özkaynak Yöntemi

Kaynak: MSUGT, TMS 28, BOBİ FRS

3. İştiraklere Yatırımların Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanmasına İlişkin Örnek Uygulama

Bilimsel araştırma amacıyla sosyal bilimlerde değişik yöntemler kullanılmaktadır. Deneysel yöntem, anket yöntemi ve olay (vaka) çalışması en çok kullanılanlardır. Aşağıda bu yöntemler kısaca açıklanmıştır:¹⁵⁴

- a) **Deneysel Yöntem:** Bilimsel araştırmalarda neden-sonuç ilişkisini göstermek amacıyla tercih edilmektedir.
- b) **Anket Yöntemi:** Bilimsel araştırmaya ilişkin bilginin başka kaynaklardan elde edilmesi mümkün olmadığı durumlarda ve bilimsel araştırmaya ilişkin bulguların daha geniş kitleye ulaşmasında tercih edilmektedir.
- c) **Olay (Vaka) Yöntemi:** Bilimsel araştırmada nasıl ve niçin sorularının cevaplarını arayan araştırmacı tarafından bu yöntem tercih edilmektedir. Olay (Vaka) Yönteminde araştırmacının davranışsal olaylar üzerinde kontrolüne ihtiyaç duyulmamaktadır.

Örnek uygulamada olay (vaka) yöntemi seçilmiştir. Uygulamada gözlem ve mülakat yolu ile de ihtiyaç duyulan bilgiler elde edilmiştir. Aşağıda kısaca olay (vaka) yönteminin üstünlük ve eksiklikleri belirtilmiştir:¹⁵⁵

- İştirak yatırımlarının finansal tablolarda nasıl raporlandığını belirlemeye çalışan araştırmacılara önemli fırsatlar sunması,
- İlgili araştırmada amaçlara ulaşabilmede en uygun yöntemlerden biri olması,
- Araştırmacının araştırma konusuyla ilgili değişik alanları görmesini

sağlaması,

bu yöntemin güçlü yönleri arasında sayılmaktadır.

---

¹⁵⁴ Mihriban Çoşkun Aslan, “Merkezkaç Yönetim Açısından Sorumluluk Muhasebesi ve Transfer Fiyatlamasının Üretim İşletmelerinin Performansına Etkisi ve Bir Uygulama” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006), ss.130-131.

¹⁵⁵ Çoşkun Aslan, s.131.

- Örnek uygulamada ulaşılan sonuçların ilgili örnek özelindeki durumlarla sınırlı olması,
- Yöntemin zaman alıcı bir yöntem olması,
bilimsel araştırmacının çalışma alanını sınırlandırmaktadır.

Bu yöntemde araştırmacı işletme yönetimine gizlilik garantisi vermek durumunda kalabilmektedir.

Bu uygulama iştirak yatırımlarının muhasebeleştirilmesi konusunun daha anlaşılır kılınması için Türkiye’de faaliyet gösteren bir işletmeye ait, gerçek verilerden yola çıkılarak hazırlanmıştır. Şirket yönetiminin talebi üzerine işletmenin adı değiştirilerek aktarılabacaktır.

Doğa Holding A.Ş.’nin 31.12.2014 tarihli bağımsız denetimden geçmiş finansal tabloları başlangıç bilgilerini oluşturmaktadır. 2015 yılında iştiraklerden kaynaklanan finansal hareketler kayıt edildikten sonra 31.12.2015 tarihli Doğa Holding A.Ş. bağımsız denetimden geçmiş finansal tabloları ilgili işlemlerin sonuna eklenmiştir. 2016 yılında da aynı yöntem kullanılarak çalışma Doğa Holding A.Ş.’nin 31.12.2016 tarihli bağımsız denetimden geçmiş finansal tabloları ile sonuçlandırılmıştır.

Örnek uygulamada finansal tablolar TMS 28 uyarınca özkaynak yöntemine göre hazırlanmıştır. VUK ve TTK kapsamında karşılaştırma, uygulama örneğinin sonundaki “maliyet yöntemi ile karşılaştırma” bölümünde yapılmıştır.

**3.1. Doğa Holding A.Ş. Bağımsız Denetim Geçmiş 31.12.2014 Tarihli
Finansal Tabloları**

DOĞA HOLDİNG ANONİM ŞİRKETİ
31 ARALIK 2014 VE 2013 TARİHLERİ İTİBARIYLA
KONSOLİDE FİNANSAL DURUM TABLOSU
(Tutarlar aksi belirtilmedikçe Türk Lirası olarak “TL” ifade edilmiştir.)

VARLIKLAR	Not	Bağımsız Denetimden Geçmiş 31.Ara.14	Bağımsız Denetimden Geçmiş 31.Ara.13
Dönen Varlıklar		30.567.259	26.848.071
Nakit ve nakit benzerleri	6	3.998.727	5.695.521
Finansal yatırımlar	7	455.059	496.905
Ticari alacaklar		0	0
- İlişkili taraflardan ticari alacaklar	8	1.941.051	1.747.415
- İlişkili olmayan taraflardan ticari alacaklar	9	10.485.607	7.472.930
Diğer alacaklar		0	0
- İlişkili taraflardan diğer alacaklar	10	1.075.741	377.384
- İlişkili olmayan taraflardan diğer alacaklar	11	1.224.740	1.112.843
Stoklar	12	9.392.662	6.409.496
Peşin Ödenmiş Giderler	13	1.622.630	3.005.732
Cari Dönem Vergisiyle İlgili Varlıklar	29	154.725	284.012
Diğer dönen varlıklar	22	216.317	245.832
Ara toplam		30.123.354	26.306.196
Satış amaçlı elde tutulan varlıklar		0	0
Duran Varlıklar		46.899.967	32.869.897
Özkaynak yöntemiyle değerlendirilen yatırımlar	14	321.664	333.802
Yatırım amaçlı gayrimenkuller	15	2.435.887	1.928.212
Maddi duran varlıklar	16	43.584.681	30.332.934
Maddi olmayan duran varlıklar	17	557.736	274.948
TOPLAM VARLIKLAR		77.467.226	59.717.967

DOĞA HOLDİNG ANONİM ŞİRKETİ
31 ARALIK 2014 VE 2013 TARİHLERİ İTİBARIYLA
KONSOLİDE FİNANSAL DURUM TABLOSU
(Tutarlar aksi belirtilmedikçe Türk Lirası olarak “TL” ifade edilmiştir.)

	Not	Bağımsız Denetimden Geçmiş 31.Ara.14	Bağımsız Denetimden Geçmiş 31.Ara.13
YÜKÜMLÜLÜKLER			
Kısa Vadeli Yükümlülükler		21.904.088	15.615.176
Finansal borçlar	8	133.117	71.058
Uzun vadeli finansal borçların kısa vadeli kısmı	8	13.430.629	8.539.457
Ticari borçlar	9	6.051.860	5.729.767
Çalışanlara sağlanan faydalar kapsamında borçlar	10	551.896	252.692
Diğer borçlar	11	552.945	259.073
Ertelenmiş gelirler	18	708.041	391.490
Ödenecek kurumlar vergisi	29	188.307	157.141
Kısa Vadeli karşılıkları		-	-
- Çalışanlara sağlanan faydalar kısa vadeli karşılıkları	19	129.342	96.353
- Diğer kısa vadeli karşılıkları	19	157.952	118.146
Ara toplam		21.904.088	15.615.176
Uzun Vadeli Yükümlülükler		29.963.122	23.203.610
Finansal borçlar	8	27.013.262	18.314.301
Ertelenmiş gelirler	18	1.906.081	3.990.024
Uzun Vadeli karşılıkları		-	-
- Çalışanlara sağlanan faydalar uzun vadeli karşılıkları	21	566.988	586.724
Ertelenen vergi yükümlülüğü	29	476.791	312.562
ÖZKAYNAKLAR		25.600.016	20.899.181
Ana Ortaklığa Ait Özkaynaklar		25.221.676	20.554.635
Ödenmiş sermaye	23	9.040.000	4.520.000
Kar veya zararda yeniden sınıflandırılmayacak birikmiş diğer kapsamlı gelirler / (giderler)		(417.791)	(194.218)
Kar veya zararda yeniden sınıflandırılacak birikmiş diğer kapsamlı gelirler / (giderler)		444.043	251.332
Kardan ayrılan kısıtlanmış yedekler	23	1.735.046	1.175.352
Geçmiş yıl karları / (zararları)		8.912.897	12.509.856
Net dönem karı / (zararı)		5.507.481	2.292.313
Kontrol gücü olmayan paylar		378.341	344.546
TOPLAM KAYNAKLAR		77.467.226	59.717.967

DOĞA HOLDİNG ANONİM ŞİRKETİ
01 OCAK-31 ARALIK 2014 VE 01 OCAK-31 ARALIK 2013 HESAP
DÖNEMLERİNE AİT
KONSOLİDE KAR VEYA ZARAR VE DİĞER KAPSAMLI GELİR TABLOSU
(Tutarlar aksi belirtilmedikçe Türk Lirası olarak "TL" ifade edilmiştir.)

	Not	Bağımsız Denetimden Geçmiş 1 Ocak- 31.Ara.14	Bağımsız Denetimden Geçmiş 1 Ocak- 31.Ara.13
Satışlar	24	51.421.492	42.749.753
Satışların maliyeti (-)	24	(34.194.676)	(27.622.518)
BRÜT KAR / (ZARAR)		17.226.816	15.127.235
Genel yönetim giderleri (-)	25	(2.376.147)	(1.361.836)
Pazarlama, satış ve dağıtım giderleri (-)	25	(9.954.888)	(9.273.590)
Araştırma ve geliştirme giderleri (-)	25	(212.748)	(112.869)
Esas faaliyetlerden diğer gelirler	26	5.093.166	3.203.895
Esas faaliyetlerden diğer giderler (-)	26	(4.990.583)	(2.232.825)
ESAS FAALİYET KARI / (ZARARI)		4.785.615	5.350.009
Yatırım faaliyetlerinden gelirler	27	6.221.854	158.067
Yatırım faaliyetlerinden giderler (-)	27	(104.299)	(49.498)
Özkaynak yöntemiyle değerlendirilen yatırımların karlarından / (zararlarından) paylar	14	274.360	268.911
FİNANSMAN GİDERLERİ ÖNCESİ FAALİYET KARI / (ZARARI)		11.177.530	5.727.490
Finansal gelirler	28	168.816	189.937
Finansal giderler (-)	28	(3.908.170)	(2.898.440)
Sürdürülen faal. Vergi öncesi kar / (zararı)		7.438.175	3.018.986
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Geliri / (Gideri)		(1.843.918)	(671.232)
- Dönem vergi geliri / (gideri)	29	(1.721.302)	(695.090)
- Ertelenen vergi geliri / (gideri)	29	(122.616)	23.857
Sürdürülen faaliyetler dönem karı / (zararı)		5.594.257	2.347.754
DÖNEM KAR / (ZARARI)		5.594.257	2.347.754
Kontrol gücü olmayan paylar		86.777	55.441
Ana ortaklık payları		5.507.481	2.292.313

DOĞA HOLDİNG ANONİM ŞİRKETİ
01 OCAK-31 ARALIK 2014 VE 01 OCAK-31 ARALIK 2013 HESAP
DÖNEMLERİNE AİT
KONSOLİDE KAR VEYA ZARAR VE DİĞER KAPSAMLI GELİR TABLOSU
(Tutarlar aksi belirtilmedikçe Türk Lirası olarak “TL” ifade edilmiştir.)

Not	Bağımsız Denetimden Geçmiş 1 Ocak- 31.Ara.14	Bağımsız Denetimden Geçmiş 1 Ocak- 31.Ara.13
DİĞER KAPSAMLI GELİR KISMI		
Kar veya zararda yeniden sınıflandırılmayacaklar	(223.573)	(76.491)
Tanımlanmış fayda planları yeniden ölçüm kazanç / (kayıpları)	(278.912)	(95.463)
Kar veya zararda yeniden sınıflandırılmayacak diğer kapsamlı gelire ilişkin vergiler	55.339	18.972
- Ertelenmiş Vergi Gideri / Geliri	55.339	18.972
Kar veya zararda yeniden sınıflandırılacaklar	192.711	187.281
Yabancı para çevrim farkları	192.711	187.281
DİĞER KAPSAMLI GELİR	(30.862)	110.790
TOPLAM KAPSAMLI GELİR	5.563.395	2.458.543
Kontrol gücü olmayan paylar	100.393	55.474
Ana ortaklık payları	5.463.002	2.403.070

Finansal tablolara ilişkin dipnotlar tamamen değil sadece örneğe uygun olacak şekilde 14 numaralı özkaynak yöntemi ile değerlendirilen yatırımlar dip notuna yer verilmiştir.

DİP NOT 14 – ÖZKAYNAK YÖNTEMİ İLE DEĞERLENEN YATIRIMLAR

		31 Aralık 2014	31 Aralık 2013
<u>Bulut A.Ş.</u>	<u>40%</u>	<u>321.664</u>	<u>333.802</u>
		321.664	333.802

3.2. 2015 Yılı İşlemleri

3.2.1. İştirak Paylarının Satın Alınması (Dağ A.Ş.)

Doğa Holding A.Ş. 30.09.2015 tarihinde Dağ A.Ş.'nin %40'lık hissesini 191.647.- TL bedel ile satın almıştır. Alınan hisselerin gerçeğe uygun değeri 112.699.-TL'dir. Ödeme aynı tarihte banka aracılığı ile gerçekleştirilmiştir.

Dağ A.Ş. 30.09.2015 Tarihli Bilançosu			
Aktif		Pasif	
A-Hazır Değerler	162.166	C- Diğer Borçlar	889.286
D-Diğer Alacaklar	7.572		
H-Diğer Dönen Varlıklar	70.671		
<u>DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI</u>	<u>240.409</u>	<u>KISA VADELİ YABANCI</u>	
		<u>KAYNAKLAR TOPLAMI</u>	<u>889.286</u>
		D-Alınan Avanslar	1.807.311
<u>DURAN VARLIKLAR TOPLAMI</u>	<u>2.737.936</u>	<u>UZUN VADELİ YABANCI</u>	
		<u>KAYNAKLAR</u>	<u>1.807.311</u>
		A-Ödenmiş Sermaye	646.667
		E-Geçmiş Yıl Zararları	(359.086)
		F-DÖNEM NET KARI	(5.833)
		<u>ÖZKAYNAKLAR</u>	
		<u>TOPLAMI</u>	<u>281.748</u>
<u>AKTİF TOPLAMI</u>	<u>2.978.345</u>	<u>PASİF TOPLAMI</u>	<u>2.978.345</u>

Doğa Holding'in 30.09.2015 tarihinde yaptığı yevmiye kaydı

-----30.09.2015-----	
242 İŞTİRAKLER HESABI	191.647
242 02 Dağ A.Ş.	
102 BANKALAR	191.647
İştirak paylarının satın alınması	
-----/-----	

* TMS 28'e göre iştiraklerdeki yatırımlar; başlangıçta, yatırımın yapıldığı tarihteki elde etme maliyeti ile muhasebeleştirilmelidir.

3.2.2. Şerefiyenin Hesaplanması (Dağ A.Ş.)

Elde etme maliyeti	= 191.647.-TL
Dağ A.Ş.'nin gerçeğe uygun değeri (281.748 x 0,40)	= 112.699.-TL
Şerefiye(*)	= 78.948.-TL

(*) Şerefiye tutarı, iştirakler hesabının defter değerine dahil edilir. Ayrı bir hesapta izlenmez.

3.2.3. İştirak Bulut A.Ş. 2014 Yılı Kar Dağıtım

15.10.2015 tarihinde %40 oranında iştirak olunan Bulut A.Ş. 2014 yılına ait karından 548.720.-TL nakit kar dağıtım kararı almıştır. 17.10.2015 tarihinde kar payı ödemesini banka aracılığı ile gerçekleştirmiştir.

Doğa Holding'in 30.09.2015 tarihinde yaptığı yevmiye kaydı

İştirak payı %40 olduğundan 548.720.-TL x 0,40 = 219.480.-TL kayıt edilecektir.

-----15.10.2015-----	
132 İŞTİRAKLERDEN ALACAKLAR	219.480.-TL
132 01 Bulut A.Ş.	
242 İŞTİRAKLER	219.480.-TL
242 01	
İştirak (%40) Bulut A.Ş. kar dağıtım kararının alınması	
-----/-----	

-----17.10.2015-----	
102 BANKALAR HESABI	219.480.-TL
102 01 Bulut A.Ş.	
132 İŞTİRAKLERDEN ALACAKLAR	219.480.-TL
İştirak Bulut A.Ş.'nin kar payı ödemesini gerçekleştirmesi	
-----/-----	

Maliyet Yöntemi Uygulanıyor Olsaydı:

Doğa Holding A.Ş. TMS/TFRS'yi uygulamıyor olsaydı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne göre aşağıdaki kaydı yapacaktır.

-----17.10.2015-----

102 BANKALAR HESABI	219.480.-TL
64X YATIRIMLARDAN TEMETTÜ	219.480.-TL
GELİRLERİ	
İştirak (%40) Bulut A.Ş. kar dağıtımı	

-----/-----

3.2.4. İştirak Paylarının Satın Alınması (Akarsu A.Ş.)

Doğa Holding A.Ş. 02.11.2015 tarihinde Akarsu A.Ş.'nin %40'lık hissesini 674.667.- TL bedel ile satın almıştır. Alınan hisselerin gerçeğe uygun değeri 674.667.-TL'dir. Ödeme aynı tarihte banka aracılığı ile gerçekleştirilmiştir.

Akarsu A.Ş. 02.11.2015 tarihli bilançosu			
Aktif		Pasifler	
A-Hazır Değerler	402	A-Sermaye	1.686.667
DÖNEN VARLIKLAR	402		
TOPLAMI			
D-Maddi Duran Varlıklar	1.686.265		
DURAN VARLIKLAR	1.686.265	ÖZKAYNAKLAR	
TOPLAMI		TOPLAMI	1.686.667
	-		
AKTİF TOPLAMI	1.686.667	PASİF TOPLAMI	1.686.667

Doğa Holding'in 30.09.2015 tarihinde yaptığı yevmiye kaydı

İştirak payı %40 olduğundan 1.686.667.-TL x 0,40 = 674.667.-TL kayıt edilecektir.

-----02.11.2015-----

242 İŞTİRAKLER HESABI	674.667.-TL
242 03 Akarsu A.Ş.	
102 BANKALAR	674.667.-TL
Akarsu A.Ş. İştirak paylarının satın alınması	

-----/-----

* Şerefiye yoktur.

3.2.5. İştiraklerin 01.01.2015-31.12.2015 Hesap Dönemi Gelir Tabloları

BULUT ANONİM ŞİRKETİ
01 OCAK-31 ARALIK 2015 VE 01 OCAK-31 ARALIK 2014 HESAP
DÖNEMLERİNE AİT
KAR VEYA ZARAR VE DİĞER KAPSAMLI GELİR TABLOSU

		Bağımsız Denetimden Geçmiş 01 Ocak 2015 - 31 Aralık 2015	Bağımsız Denetimden Geçmiş 01 Ocak 2014 - 31 Aralık 2014
KÂR VEYA ZARAR KISMI			
Hasılat	20	8.911.134	9.880.364
Satışların Maliyeti (-)	20	(7.656.409)	(8.853.439)
Brüt Kâr/Zarar		1.254.725	1.026.925
Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	21	(585.038)	(224.089)
Genel Yönetim Giderleri (-)	21	(89.864)	(76.664)
Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler	22	1.187.656	400.980
Esas Faaliyetlerden Diğer Giderler (-)	23	(961.636)	(373.092)
Esas Faaliyet Kârı/Zararı		805.843	754.060
Yatırım Faaliyetlerinden Gelirler		-	-
FİNANSMAN GİDERİ ÖNCESİ FAALİYET KÂRI/ZARARI		805.843	754.060
Finansman Gelirleri	24	-	-
Finansman Giderleri (-)	24	-	-
SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER VERGİ ÖNCESİ KÂRI/ZARARI		805.843	754.060
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Gideri/Geliri		-	-
Dönem Vergi Gideri/Geliri	25	(94.689)	(152.268)
Ertelenmiş Vergi Gideri/Geliri	25	(1.779)	1.633
SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER DÖNEM KÂRI/ZARARI		709.375	603.425
DURDURULAN FAALİYETLER DÖNEM KÂRI/ZARARI		-	-
DÖNEM KÂRI/ZARARI		709.375	603.425

DAĞ ANONİM ŞİRKETİ
01 OCAK-31 ARALIK 2015 VE 01 OCAK-31 ARALIK 2014 HESAP
DÖNEMLERİNE AİT
KAR VEYA ZARAR VE DİĞER KAPSAMLI GELİR TABLOSU

KÂR VEYA ZARAR KISMI	Dipnot Referansı	Bağımsız Denetimden Geçmiş 1 Ocak - 31 Aralık 2015
Satışlar		
Satışların maliyeti (-)		
BRÜT KAR / (ZARAR)		
Genel yönetim giderleri (-)		(592)
Esas faaliyetlerden diğer gelirler		223
Esas faaliyetlerden diğer giderler (-)		(311.586)
ESAS FAALİYET KARI / (ZARARI)		(311.954)
FİNANSMAN GİDERLERİ ÖNCESİ FAALİYET KARI / (ZARARI)		(311.954)
Finansal gelirler		-
Finansal giderler (-)		(7)
SÜRDÜRÜLEN FAAL.VERGİ ÖNCESİ KARI / (ZARARI)		(311.961)
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Geliri / (Gideri)		-
SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER DÖNEM KARI / (ZARARI)		(311.961)
DURDURULAN FAALİYETLER DÖNEM KARI / (ZARARI)		-
DÖNEM KAR / (ZARARI)		(311.961)

AKARSU ANONİM ŞİRKETİ
01 OCAK-31 ARALIK 2015 VE 01 OCAK-31 ARALIK 2014 HESAP
DÖNEMLERİNE AİT
KAR VEYA ZARAR VE DİĞER KAPSAMLI GELİR TABLOSU

	Dipnot Referansı	1 Ocak - 31 Aralık 2015
Satışlar		
Satışların maliyeti (-)		
BRÜT KAR / (ZARAR)		
Genel yönetim giderleri (-)		(122.548)
Pazarlama, satış ve dağıtım giderleri (-)		-
ESAS FAALİYET KARI / (ZARARI)		(122.548)
Yatırım faaliyetlerinden gelirler		-
FİNANSMAN GİDERLERİ ÖNCESİ FAALİYET KARI / (ZARARI)		(122.548)
Finansal gelirler		-
Finansal giderler (-)		(1)
SÜRDÜRÜLEN FAAL.VERGİ ÖNCESİ KARI / (ZARARI)		(122.549)
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Geliri / (Gideri)		-
SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER DÖNEM KARI / (ZARARI)		(122.549)
DURDURULAN FAALİYETLER DÖNEM KARI / (ZARARI)		-
DÖNEM KAR / (ZARARI)		(122.549)

3.2.6. 31.12.2015 Bulut A.Ş. Kar Raporu Kaydı

İştirak Bulut A.Ş. 31.12.2015 tarihinde 677.244.-TL net kar açıklamıştır.

Doğa Holding'in 30.09.2015 tarihinde yaptığı yevmiye kaydı

İştirak payı %40 olduğundan 677.244.-TL x 0,40 = 270.898.-TL kayıt edilecektir.

-----31.12.2015-----	
242 İŞTİRAKLER HESABI	270.898.-TL
242 01 Bulut A.Ş.	
649 DİĞ.OLĞ.GEL./KAR	270.898.-TL
Bulut A.Ş.'nin 31.12.2015 net kar açıklaması.	
-----/-----	

İştirak veya iş ortaklığı yatırımları elde etme maliyetleri ile muhasebeleştirildikten sonra, yatırımcının yatırım yapılan işletmenin kar veya zararındaki payı yatırımın defter değeri artırılarak ya da azaltılarak finansal tablolara yansıtılır (TMS 28, md.10).

Yatırımcının yatırım yapılan işletmenin kar veya zararından alacağı pay, yatırımcının kar veya zararı olarak muhasebeleştirilir. Bunun yanında iştiraktan alınan dağıtımlar (kar payı vb.) yatırımın defter değerini azaltır (TMS 28, md.10).

3.2.7. 31.12.2015 Dağ A.Ş. Zarar Raporu Kaydı

İştirak Dağ A.Ş. 31.12.2015 tarihinde (311.961).-TL net zarar açıklamıştır.

Doğa Holding'in 30.09.2015 tarihinde yaptığı yevmiye kaydı

İştirak payı %40 olduğundan (311.961).-TL x 0,40 = 124.784.-TL kayıt edilecektir.

-----31.12.2015-----	
659 DİĞER OLAĞAN GİD./ZAR. HS	124.784.-TL
242 İŞTİRAKLER HESABI	124.784.-TL
242 02 Dağ A.Ş.	
Dağ A.Ş.'nin 31.12.2015 net zarar açıklaması.	
-----/-----	

31.12.2015 tarihi itibari ile Akarsu A.Ş. zarar raporu kaydı

İştirak Akarsu A.Ş. 31.12.2015 tarihinde (122.549).-TL net zarar açıklamıştır.

Doğa Holding'in 30.09.2015 tarihinde yaptığı yevmiye kaydı

İştirak payı %40 olduğundan (122.549).-TL x 0,40 = 49.020.-TL kayıt edilecektir.

-----31.12.2015-----	
659 DİĞER OLAĞAN GİD./ZAR. HS	49.020.-TL
242 İŞTİRAKLER HESABI	49.020.-TL
242 02 Akarsu A.Ş.	
Akarsu A.Ş.'nin 31.12.2015 net zarar açıklaması.	
-----/-----	

3.2.8. Doğa Holding A.Ş. 31.12.2015 Tarihli Bağımsız Denetimden Geçmiş Finansal Tabloları

DOĞA HOLDİNG ANONİM ŞİRKETİ
31 ARALIK 2015 VE 2014 TARİHLERİ İTİBARIYLA
KONSOLİDE FİNANSAL DURUM TABLOSU
(Tutarlar aksi belirtilmedikçe Türk Lirası olarak “TL” ifade edilmiştir.)

	Not	Bağımsız Denetimden Geçmiş 31.12.2015	Bağımsız Denetimden Geçmiş 31.12.2014
VARLIKLAR			
Dönen Varlıklar		29.716.347	30.567.259
Nakit ve nakit benzerleri	6	5.203.085	3.998.727
Finansal yatırımlar	7	574.999	455.059
Ticari alacaklar		-	-
- İlişkili taraflardan ticari alacaklar	9-31	1.776.783	1.941.051
- İlişkili olmayan taraflardan ticari alacaklar	9	9.676.547	10.485.607
Diğer alacaklar		-	-
- İlişkili taraflardan diğer alacaklar	11-31	643.394	1.075.741
- İlişkili olmayan taraflardan diğer alacaklar	11	1.040.318	1.224.740
Stoklar	12	8.849.856	9.392.662
Peşin Ödenmiş Giderler	13	836.124	1.622.630
Cari Dönem Vergisiyle İlgili Varlıklar	29	301.644	154.725
Diğer dönen varlıklar	22	813.596	216.317
Ara toplam		29.716.347	30.123.354
Satış amaçlı elde tutulan varlıklar		-	-
Duran Varlıklar		49.604.067	46.899.967
Özkaynak yöntemiyle değerlendirilen yatırımlar	14	1.078.436	321.664
Yatırım amaçlı gayrimenkuller	15	2.543.114	2.435.887
Maddi duran varlıklar	16	45.410.064	43.584.681
Maddi olmayan duran varlıklar	17	572.452	557.736
TOPLAM VARLIKLAR		79.320.414	77.467.226

DOĞA HOLDİNG ANONİM ŞİRKETİ
31 ARALIK 2015 VE 2014 TARİHLERİ İTİBARIYLA
KONSOLİDE FİNANSAL DURUM TABLOSU
(Tutarlar aksi belirtilmedikçe Türk Lirası olarak “TL” ifade edilmiştir.)

	Not	Bağımsız Denetimden Geçmiş 31.Ara.15	Bağımsız Denetimden Geçmiş 31.Ara.14
YÜKÜMLÜLÜKLER			
Kısa Vadeli Yükümlülükler		30.811.458	21.904.088
Finansal borçlar	8	229.598	133.117
Uzun vadeli finansal borçların kısa vadeli kısmı	8	12.719.356	13.430.629
Ticari borçlar		-	-
- İlişkili taraflara ticari borçlar	9- 31	-	486
- İlişkili olmayan taraflara ticari borçlar	9	6.880.313	6.051.374
Çalışanlara sağlanan faydalar kapsamında borçlar	10	416.052	551.896
Diğer borçlar		-	-
- İlişkili taraflara diğer borçlar	11- 31	105	301.183
- İlişkili olmayan taraflara diğer borçlar	11	4.027.260	251.762
Ertelenmiş gelirler	18	6.154.469	708.041
Ödenecek kurumlar vergisi	29	138.869	188.307
Kısa Vadeli karşılıkları		-	-
- Çalışanlara sağlanan faydalar kısa vadeli karşılıklar	19	117.145	129.342
- Diğer kısa vadeli karşılıklar	19	128.292	157.952
Ara toplam		30.811.458	21.904.088
Satış amaçlı sınıfl. varlık grupl. ilişkin yükümlülükler		-	-
Uzun Vadeli Yükümlülükler		35.782.067	29.963.122
Finansal borçlar	8	31.030.802	27.013.262
Diğer borçlar		-	-
- İlişkili olmayan taraflara diğer borçlar		3.870.441	-
Ertelenmiş gelirler	18	-	1.906.081
Uzun Vadeli karşılıkları		-	-
- Çalışanlara sağlanan faydalar uzun vadeli karşılıklar	21	589.238	566.988
Ertelenen vergi yükümlülüğü	29	291.586	476.791

ÖZKAYNAKLAR			12.726.889	25.600.016
Ana Ortaklığa Ait			12.730.774	25.221.676
Özkaynaklar				
Ödenmiş sermaye	23	9.040.000		9.040.000
Karşılıklı iştirak-sermaye düzeltmesi	23	(994.401)		-
Geri alınan paylar	23	(6.783.493)		-
Kar veya zararda yeniden sınıflandırılmayacak birikmiş diğer kapsamlı gelirler / (giderler)		(497.173)		(417.791)
Kar veya zararda yeniden sınıflandırılacak birikmiş diğer kapsamlı gelirler / (giderler)		1.059.209		444.043
Kardan ayrılan kısıtlanmış yedekler	23	2.339.373		1.735.046
Geçmiş yıl karları / (zararları)		13.398.177		8.912.897
Net dönem karı / /zararı)		(4.830.918)		5.507.481
Kontrol gücü olmayan paylar		(3.885)		378.341
TOPLAM KAYNAKLAR		79.320.414		77.467.226

DOĞA HOLDİNG ANONİM ŞİRKETİ
01 OCAK-31 ARALIK 2015 VE 01 OCAK-31 ARALIK 2014 HESAP
DÖNEMLERİNE AİT
KONSOLİDE KAR VEYA ZARAR VE DİĞER KAPSAMLI GELİR TABLOSU
(Tutarlar aksi belirtilmedikçe Türk Lirası olarak "TL" ifade edilmiştir.)

	Not	1 Ocak- 31.Ara.15	1 Ocak- 31.Ara.14
Satışlar	24	54.291.033	51.421.492
Satışların maliyeti (-)	24	(35.389.448)	(34.194.676)
BRÜT KAR / (ZARAR)		18.901.584	17.226.816
Genel yönetim giderleri (-)	25	(2.689.176)	(2.376.147)
Pazarlama, satış ve dağıtım giderleri (-)	25	(11.974.322)	(9.954.888)
Araştırma ve geliştirme giderleri (-)	25	(127.478)	(212.748)
Esas faaliyetlerden diğer gelirler	26	9.509.882	5.093.166
Esas faaliyetlerden diğer giderler (-)	26	(8.810.825)	(4.990.583)
ESAS FAALİYET KARI / (ZARARI)		4.809.667	4.785.615
Yatırım faaliyetlerinden gelirler	27	1.680.868	6.221.854
Yatırım faaliyetlerinden giderler (-)	27	(185.028)	(104.299)
Özkaynak yöntemiyle değerlendirilen yatırımların karlarından / (zararlarından) paylar	14	164.818	274.360
FİNANSMAN GİDERLERİ ÖNCESİ FAALİYET KARI / (ZARARI)		6.621.810	11.177.530

Finansal gelirler	28	446.220	168.816
Finansal giderler (-)	28	(11.750.480)	(3.908.170)
SÜRDÜRÜLEN FAAL.VERGİ ÖNCESİ KARI / (ZARARI)		(4.682.449)	7.438.175
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Geliri / (Gideri)		(441.537)	(1.843.918)
- Dönem vergi geliri / (gideri)	29	(644.391)	(1.721.302)
- Ertelenen vergi geliri / (gideri)	29	202.853	(122.616)
SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER DÖNEM KARI / (ZARARI)		(5.123.987)	5.594.257
DURDURULAN FAALİYETLER DÖNEM KARI / (ZARARI)		-	-
DÖNEM KAR / (ZARARI)		(5.123.987)	5.594.257
Kontrol gücü olmayan paylar		(293.069)	86.777
Ana ortaklık payları		(4.830.918)	5.507.481
		-	-
Hisse başına kar	30	(0,0002)	0,0002
Seyreltilmiş hisse başına kazanç	30	(0,0002)	0,0002

	Not	1 Ocak-31.Ara.15	1 Ocak-31.Ara.14
DİĞER KAPSAMLI GELİR KISMI			
Kar veya zararda yeniden sınıflandırılmayacaklar		(79.383)	(223.573)
Tanımlanmış fayda planları yeniden ölçüm kazanç / (kayıpları)		(87.065)	(278.912)
Kar veya zararda yeniden sınıflandırılmayacak diğer kapsamlı gelire ilişkin vergiler		7.682	55.339
- Ertelenmiş Vergi Gideri / Geliri		7.682	55.339
Kar veya zararda yeniden sınıflandırılacaklar		615.166	192.711
Yabancı para çevrim farkları		615.166	192.711
DİĞER KAPSAMLI GELİR		535.783	(30.862)
TOPLAM KAPSAMLI GELİR		(4.588.203)	5.563.395
Kontrol gücü olmayan paylar		(270.619)	100.393
Ana ortaklık payları		(4.317.585)	5.463.002

DİP NOT 14 – 31.12.2015 ÖZKAYNAK YÖNTEMİ DEĞERLENEN YATIRIMLAR

	Pay %	31 Aralık 2015	31 Aralık 2014
Bulut A.Ş.	40%	385.926	321.664
Dağ A.Ş.	40%	66.863	0
Akarsu A.Ş.	40%	625.647	0
		1.078.436	321.664

3.3. 2016 Yılı İşlemleri

3.3.1. Hakim Ortaklık ve Kontrol Gücünün Doğa Holding A.Ş.'ye Geçmesi

01.01.2016 tarihinde Bulut A.Ş.'nin %35'lik hissesini daha alarak Doğa A.Ş. hakim ortaklık ve kontrol gücünü elde etmiştir. Toplam pay oranı %75 olmuştur.

Doğa Holding'in 30.09.2015 tarihinde yaptığı yevmiye kaydı

-----01.01.2016-----	
245 BAĞLI ORTAKLIKLAR	385.926.-TL
245 01 Bulut A.Ş.	
242 İŞTİRAKLER HESABI	385.926.-TL
242 01 Bulut A.Ş.	
Bulut A.Ş.'nin bağlı ortaklıklar hesabına virmanı.	
-----/-----	

*TMS 28'e göre yatırımcı işletme, yatırım yaptığı işletme iştirak niteliğini kaybettiği tarihten itibaren özkaynak yöntemini uygulamayı sona erdirir. Uygulamada Bulut A.Ş. bağlı ortaklık niteliği kazandığından özkaynak yöntemi bırakılarak yatırım UFRS 3 İşletme Birleşmeleri uyarınca muhasebeleştirilir.

3.3.2. İştirak Paylarının Satın Alınması (Sahil A.Ş.)

Doğa Holding A.Ş. 15.11.2016 tarihinde sermayesi 6.667.-TL olan ve yeni kurulan Sahil A.Ş.'nin %43,75'lik hissesini 2.917.-TL bedel ile satın almıştır. Alınan hisselerin gerçeğe uygun değeri 6.667.-TL'dir. Ödeme aynı tarihte banka aracılığı ile gerçekleştirilmiştir.

Doğa Holding'in 30.09.2015 tarihinde yaptığı yevmiye kaydı

-----15.11.2016-----	
242 İŞTİRAKLER HESABI	2.917.-TL
242 04 Sahil A.Ş.	
102 BANKALAR	2.917.-TL
Sahil A.Ş. İştirak paylarının satın alınması(*)	
-----/-----	

(*) Şerefiye yoktur.

3.3.3. İştirak Payındaki Değişiklikler (Sermaye Artırımı - Akarsu A.Ş.)

İştiraklerden Akarsu A.Ş. 01.12.2016 tarihinde sermayesini nakit 13.026.139.-TL daha artırarak 14.712.806.-TL'ye çıkarma kararı almıştır. Sermaye artışı öncesi %40 pay oranına sahip Doğa Holding A.Ş. bu artırım sonrası yapılan hesaplama ile yeni pay oranının %37,69 olduğunu tespit etmiştir.

Doğa Holding'in 30.09.2015 tarihinde yaptığı yevmiye kaydı

-----01.12.2016-----	
242 İŞTİRAKLER HESABI	4.909.552-TL
242 03 Akarsu A.Ş.	
102 BANKALAR	4.909.552-TL
Akarsu A.Ş. Sermaye Artırımı	
-----/-----	

3.3.4. İştiraklerin 01.01.2016-31.12.2016 Hesap Dönemi Gelir Tabloları

DAĞ ANONİM ŞİRKETİ
01 OCAK-31 ARALIK 2016 VE 01 OCAK-31 ARALIK 2015 HESAP
DÖNEMLERİNE AİT
KAR VEYA ZARAR VE DİĞER KAPSAMLI GELİR TABLOSU

	Bağımsız Denetimden Geçmiş	Bağımsız Denetimden Geçmiş
Dipnot	1 Ocak - 31 Aralık	1 Ocak - 31 Aralık
Ref.	2016	2015
Satışlar		
Satışların maliyeti (-)		
BRÜT KAR / (ZARAR)		
Genel yönetim giderleri (-)	(1.067)	(592)
Pazarlama, satış ve dağıtım giderleri (-)	-	-
Araştırma ve geliştirme giderleri (-)	-	-
Esas faaliyetlerden diğer gelirler	23.520	223
Esas faaliyetlerden diğer giderler (-)	(189.243)	(311.954)
ESAS FAALİYET KARI / (ZARARI)	(166.791)	(311.954)
Yatırım faaliyetlerinden gelirler	381.803	-

FİNANSMAN GİDERLERİ ÖNCESİ		
FAALİYET KARI / (ZARARI)	-	(311.954)
Finansal gelirler	-	-
Finansal giderler (-)	(128.870)	(7)
SÜRDÜRÜLEN FAAL.VERGİ ÖNCESİ		
KARI / (ZARARI)	86.142	(311.961)
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Geliri / (Gideri)	-	-
- Dönem vergi geliri / (gideri)	(56.544)	-
SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER		
DÖNEM KARI / (ZARARI)	29.597	(311.961)
DURDURULAN FAALİYETLER		
DÖNEM KARI / (ZARARI)	-	-
DÖNEM KAR / (ZARARI)	29.597	(311.961)

AKARSU ANONİM ŞİRKETİ
01 OCAK-31 ARALIK 2016 VE 01 OCAK-31 ARALIK 2015 HESAP
DÖNEMLERİNE AİT
KAR VEYA ZARAR VE DİĞER KAPSAMLI GELİR TABLOSU

	Bağımsız Denetimden Geçmiş	Bağımsız Denetimden Geçmiş
Dipnot	1 Ocak - 31 Aralık	1 Ocak - 31 Aralık
Ref.	2016	2015
Satışlar		
Satışların maliyeti (-)		
BRÜT KAR / (ZARAR)		
Genel yönetim giderleri (-)	(47.098)	(122.548)
Esas faaliyetlerden diğer gelirler	278.309	-
Esas faaliyetlerden diğer giderler (-)	(13.755)	-
ESAS FAALİYET KARI / (ZARARI)	217.455	(122.548)
Yatırım faaliyetlerinden gelirler	-	-
FİNANSMAN GİDERLERİ ÖNCESİ		
FAALİYET KARI / (ZARARI)	-	(122.548)
Finansal gelirler	-	-
Finansal giderler (-)	(5.045)	(1)
SÜRDÜRÜLEN FAAL.VERGİ ÖNCESİ		
KARI / (ZARARI)	212.410	(122.549)

Sürdürülen Faaliyetler Vergi Geliri / (Gideri)	-	-
- Dönem vergi geliri / (gideri)	(11.480)	-
- Ertelenen vergi geliri / (gideri)	-	-
SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER DÖNEM		
KARI / (ZARARI)	200.929	(122.549)
DÖNEM KAR / (ZARARI)	200.929	(122.549)

SAHİL ANONİM ŞİRKETİ

01 OCAK-31 ARALIK 2016 HESAP DÖNEMİNE AİT
KAR VEYA ZARAR VE DİĞER KAPSAMLI GELİR TABLOSU

	Dipnot	Bağımsız Denetimden Geçmiş 1 Ocak - 31 Aralık 2016
	Ref.	
Satışlar		
Satışların maliyeti (-)		
BRÜT KAR / (ZARAR)		
Genel yönetim giderleri (-)		(249)
Pazarlama, satış ve dağıtım giderleri (-)		-
ESAS FAALİYET KARI / (ZARARI)		(249)
Yatırım faaliyetlerinden gelirler		-
FİNANSMAN GİDERLERİ ÖNCESİ FAALİYET KARI / (ZARARI)		-
Finansal gelirler		-
SÜRDÜRÜLEN FAAL.VERGİ ÖNCESİ KARI / (ZARARI)		(249)
SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER DÖNEM KARI / (ZARARI)		(249)
DÖNEM KAR / (ZARARI)		(249)

3.3.5. 31.12.2016 Dağ A.Ş. Kar Raporu Kaydı

İştirak Dağ A.Ş. 31.12.2016 tarihinde 29.597.-TL net kar açıklamıştır.

Doğa Holding'in 30.09.2015 tarihinde yaptığı yevmiye kaydı

İştirak payı %40 olduğundan 29.597.-TL x 0,40 = 11.839.-TL kayıt edilecektir.

-----31.12.2016-----	
242 İŞTİRAKLER HESABI	11.839.-TL
242 02 Dağ A.Ş.	
649 DİĞ.OLĞ.GEL./KAR	11.839.-TL
Dağ A.Ş.'nin 31.12.2016 net kar açıklaması.	
-----/-----	

3.3.6. 31.12.2016 Akarsu A.Ş. Kar Raporu Kaydı

İştirak Akarsu A.Ş. 31.12.2016 tarihinde 200.929.-TL net kar açıklamıştır.

Doğa Holding'in 30.09.2015 tarihinde yaptığı yevmiye kaydı

Doğa Holding A.Ş. hisse oranı %37,69 x 200.929.-TL = 75.730,-TL

-----31.12.2016-----	
242 İŞTİRAKLER HESABI	75.730.-TL
242 03 Akarsu A.Ş.	
649 DİĞ.OLĞ.GEL./KAR	75.730.-TL
Akarsu A.Ş.'nin 31.12.2016 net kar açıklaması.	
-----/-----	

3.3.7. 31.12.2016 Akarsu A.Ş. Değer Azalış Kaydı

İştirak Akarsu A.Ş. 31.12.2016 tarihinde 128.506.-TL değer azalışı tespit edilmiştir.

Doğa Holding'in 30.09.2015 tarihinde yaptığı yevmiye kaydı

Doğa Holding A.Ş. hisse oranı %37,69 * 128.506.-TL = 48.434,-TL

-----31.12.2016-----		
555 ÖZKAYNAĞA DAY. FİN.	48.434.-TL	
ARAÇ. GER. UYG. DEĞ. FARK. H.S.		
242 İŞTİRAKLER HESABI		48.434.-TL
242 03 Akarsu A.Ş.		
Akarsu A.Ş.'nin dönem sonu değer azalış kaydı.		
-----/-----		

Vergi Etkisi

Vergi mevzuatına uyumu kapsamında satılana kadar kurumlar vergisi oranı ile vergi varlığı hesaplanmalıdır.

Doğa Holding'in 30.09.2015 tarihinde yaptığı yevmiye kaydı

Kurumlar Vergisi oranı %20 x 48.434.-TL = 9.687.-TL

-----31.12.2016-----		
28X ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI	9.687.-TL	
HESABI		
55X ERTELENMİŞ VERGİ GELİR		9.687.-TL
(GİDER) ETKİSİ HESABI		
Vergi etkisi kaydı(*)		
-----/-----		

(*) Yeniden değerlendirme değer azalışı önceki yıllardaki değer artış fonundan karşılanmıştır.

3.3.8. 31.12.2016 Sahil A.Ş. Zarar Raporu Kaydı

İştirak Sahil A.Ş. 31.12.2016 tarihinde (249).-TL net zarar açıklamıştır.

Doğa Holding'in 30.09.2015 tarihinde yaptığı yevmiye kaydı

-----31.12.2015-----		
659 DİĞER OLAĞAN GİD./ZAR. HS	109.-TL	
242 İŞTİRAKLER HESABI		109.-TL
242 04 Sahil A.Ş.		
Sahil A.Ş.'nin 31.12.2016 net zarar açıklaması.		
-----/-----		

**3.3.9. Doğa Holding A.Ş. 31.12.2016 Tarihli Bağımsız Denetimden Geçmiş
Finansal Tabloları**

DOĞA HOLDİNG ANONİM ŞİRKETİ
31 ARALIK 2016 VE 2015 TARİHLERİ İTİBARIYLA
KONSOLİDE FİNANSAL DURUM TABLOSU
(Tutarlar aksi belirtilmedikçe Türk Lirası olarak “TL” ifade edilmiştir.)

VARLIKLAR	Not	Bağımsız Denetimden Geçmiş 31.12.2016	Bağımsız Denetimden Geçmiş 31.12.2015
Dönen Varlıklar		38.032.700	29.716.347
Nakit ve nakit benzerleri	6	8.212.563	5.203.085
Finansal yatırımlar	7	1.336.385	574.999
Ticari alacaklar		12.016.965	-
- İlişkili taraflardan ticari alacaklar	9-31	-	1.776.783
- İlişkili olmayan taraflardan ticari alacaklar	9	12.016.965	9.676.547
Diğer alacaklar		-	-
- İlişkili taraflardan diğer alacaklar	11-31	381.127	643.394
- İlişkili olmayan taraflardan diğer alacaklar	11	1.185.107	1.040.318
Stoklar	12	11.496.060	8.849.856
Peşin Ödenmiş Giderler	13	1.222.295	836.124
Cari Dönem Vergisiyle İlgili Varlıklar	29	1.543.156	301.644
Diğer dönen varlıklar	22	639.040	813.596
Ara toplam		38.032.700	29.716.347
Satış amaçlı elde tutulan varlıklar		-	-
Duran Varlıklar		60.821.564	49.604.067
Özkaynak yöntemiyle değerlendirilen yatırımlar	14	5.644.004	1.078.436
Yatırım amaçlı gayrimenkuller	15	2.774.781	2.543.114
Maddi duran varlıklar	16	51.805.288	45.410.064
Maddi olmayan duran varlıklar	17	597.491	572.452
TOPLAM VARLIKLAR		98.854.263	79.320.414

DOĞA HOLDİNG ANONİM ŞİRKETİ
31 ARALIK 2016 VE 2015 TARİHLERİ İTİBARIYLA
KONSOLİDE FİNANSAL DURUM TABLOSU
(Tutarlar aksi belirtilmedikçe Türk Lirası olarak “TL” ifade edilmiştir.)

	Not	Bağımsız Denetimden Geçmiş 31.12.2016	Bağımsız Denetimden Geçmiş 31.12.2015
YÜKÜMLÜLÜKLER			
Kısa Vadeli Yükümlülükler			
Finansal borçlar	8	18.519.121	229.598
Uzun vadeli finansal borçların kısa vadeli kısmı	8	2.808.476	12.719.356
Ticari borçlar		-	-
- İlişkili taraflara ticari borçlar	9- 31	-	-
- İlişkili olmayan taraflara ticari borçlar	9	6.619.589	6.880.313
Çalışanlara sağlanan faydalar kapsamında borçlar	10	336.340	416.052
Diğer borçlar		-	-
- İlişkili taraflara diğer borçlar	11- 31	25.486	105
- İlişkili olmayan taraflara diğer borçlar	11	5.662.002	4.027.260
Ertelenmiş gelirler	18	5.431	6.154.469
Ödenecek kurumlar vergisi	29	9.749	138.869
Kısa Vadeli karşılıkları		-	-
- Çalışanlara sağlanan faydalar kısa vadeli karşılıklar	19	134.684	117.145
- Diğer kısa vadeli karşılıklar	19	252.579	128.292
Ara toplam		34.373.458	30.811.458
Satış amaçlı sınıflı varlık grupları ile ilişkili yükümlülükler		-	-
Uzun Vadeli Yükümlülükler			
Finansal borçlar	8	31.058.397	31.030.802
Diğer borçlar		-	-
- İlişkili olmayan taraflara diğer borçlar		1.403.460	3.870.441
Ertelenmiş gelirler	18	9.269.604	-
Uzun Vadeli karşılıkları		-	-
- Çalışanlara sağlanan faydalar uzun vadeli karşılıklar	21	543.509	589.238
Ertelenen vergi yükümlülüğü	29	727.413	291.586
ÖZKAYNAKLAR			
Ana Ortaklığa Ait Özkaynaklar		21.411.621	12.730.774
Ödenmiş sermaye	23	9.040.000	9.040.000
Karşılıklı iştirak-sermaye düzeltmesi	23	(994.401)	(994.401)
Geri alınan paylar	23	(7.003.042)	(6.783.493)
Müşterek kontrole tabi işletme birleşme etkisi		(66.734)	-

Kar veya zararda yeniden sınıflandırılmayacak birikmiş diğer kapsamlı gelirler / (giderler)		(498.092)	(497.173)
Kar veya zararda yeniden sınıflandırılacak birikmiş diğer kapsamlı gelirler / (giderler)		9.300.607	1.059.209
Kardan ayrılan kısıtlanmış yedekler	23	2.716.819	2.339.373
Geçmiş yıl karları / (zararları)		8.370.828	13.398.177
Net dönem karı / /zararı)		545.636	(4.830.918)
Kontrol gücü olmayan paylar		39.802	(3.885)
TOPLAM KAYNAKLAR		98.854.263	79.320.414

DOĞA HOLDİNG ANONİM ŞİRKETİ
01 OCAK-31 ARALIK 2016 VE 01 OCAK-31 ARALIK 2015 HESAP
DÖNEMLERİNE AİT
KONSOLİDE KAR VEYA ZARAR VE DİĞER KAPSAMLI GELİR TABLOSU
(Tutarlar aksi belirtilmedikçe Türk Lirası olarak “TL” ifade edilmiştir.)

	Not	1 Ocak- 31.12.2016	1 Ocak- 31.12.2015
Satışlar	24	64.974.915	54.291.033
Satışların maliyeti (-)	24	(40.429.534)	(35.389.448)
BRÜT KAR / (ZARAR)		24.545.380	18.901.584
Genel yönetim giderleri (-)	25	(2.659.197)	(2.689.176)
Pazarlama, satış ve dağıtım giderleri (-)	25	(16.071.895)	(11.974.322)
Araştırma ve geliştirme giderleri (-)	25	(95.264)	(127.478)
Esas faaliyetlerden diğer gelirler	26	13.103.302	9.509.882
Esas faaliyetlerden diğer giderler (-)	26	(11.610.086)	(8.810.825)
ESAS FAALİYET KARI / (ZARARI)		7.212.242	4.809.667
Yatırım faaliyetlerinden gelirler	27	4.496.942	1.680.868
Yatırım faaliyetlerinden giderler (-)	27	(28.670)	(185.028)
Özkaynak yöntemiyle değerlendirilen yatırımların karlarından / (zararlarından) paylar	14	87.460	164.818
FİNANSMAN GİD. ÖNCESİ FAAL. KAR / (ZARAR)		12.292.339	6.621.810
Finansal gelirler	28	344.709	446.220
Finansal giderler (-)	28	(10.846.915)	(11.750.480)
Sürdürülen Faal. Vergi Öncesi Karı / (Zararı)		1.790.133	(4.682.449)
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Geliri / (Gideri)		(1.12.544)	(441.537)
- Dönem vergi geliri / (gideri)	29	(765.189)	(644.391)
- Ertelenen vergi geliri / (gideri)	29	(358.355)	202.853
SÜRDÜRÜLEN FAAL. DÖNEM KARI / (ZARARI)		666.589	(5.123.987)
DÖNEM KAR / (ZARARI)		666.589	(5.123.987)
Kontrol gücü olmayan paylar		120.954	(293.069)
Ana ortaklık payları		545.636	(4.830.918)

DİĞER KAPSAMLI GELİR KISMI

Kar veya zararda yeniden sınıflandırılmayacaklar	(918)	(79.383)
Tanımlanmış fayda plan yeniden ölçüm kazanç / (kayıpları)	(13.013)	(87.065)
Kar veya zararda yeniden sınıflandırılmayacak diğer kapsamlı gelire ilişkin vergiler	12.095	7.682
- Ertelenmiş Vergi Gideri / Geliri	12.095	7.682
Kar veya zararda yeniden sınıflandırılacaklar	8.241.399	615.166
Yabancı para çevrim farkları	8.241.399	615.166
DİĞER KAPSAMLI GELİR	8.240.480	535.783
TOPLAM KAPSAMLI GELİR	8.907.070	(4.588.203)
Kontrol gücü olmayan paylar	(89.205)	(270.619)
Ana ortaklık payları	8.966.275	(4.317.585)

DİP NOT 14 – ÖZKAYNAK YÖNTEMİ DEĞERLENEN YATIRIMLAR

	31.Ara.16		31.Ara.15	
	Oran	Tutar	Oran	Tutar
Bulut A.Ş. (*)	75,00%	0	40,00%	385.926
Sahil A.Ş.	43,75%	2.808	-	0
Dağ A.Ş.	40,00%	78.702	40,00%	66.863
Akarsu A.Ş.	37,69%	5.562.495	40,00%	625.647
Toplam		5.644.004		1.078.436

(*) Hakim ortaklık ve kontrol gücü Doğa Holding A.Ş.'ne geçmiştir. Doğa Holding A.Ş. 2016 yılında Bulut A.Ş.'yi tam konsolidasyona tabi tutmuştur. Doğa Holding A.Ş. 2015 yılında önemli etkiden dolayı öz kaynak yöntemini uygulamıştır.

3.3.10. Maliyet Yöntemi ile Karşılaştırma

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğ ve Vergi Usul Kanunundaki düzenlemeler özkaynak yönteminin uygulanmasına izin vermemektedir. İşletmelerin diğer bir işletmeye yatırım yapması, diğer şirketin hisse senetlerinin bir kısmını portföyünde buldurması durumunda yatırım tutarını, pay oranını, yatırımdan geri dönüşleri esas olarak raporlama yapılması daha gerçek bir sunum sağlamaktadır. Vergi mevzuatındaki düzenlemeler dikkate alındığında iştirak yatırımının vergi değeri ile muhasebe standardına göre muhasebe değeri arasında farklılaşma yaratır. Oluşan bu farklar geçici olduğundan ertelenmiş varlık veya ertelenmiş yükümlülük olarak finansal tablolarda raporlanması gerekmektedir.¹⁵⁶

Maliyet Yöntemi

Doğa Holding Anonim Şirketi

Yıllar		Pay Oranı	Bilanço
2014	Bulut A.Ş.	50%	100.000
2015	Bulut A.Ş.	50%	100.000
2015	Dağ A.Ş.	40%	191.647
2015	Akarsu A.Ş.	40%	674.667
2016	Dağ A.Ş.	40%	191.647
2016	Akarsu A.Ş.	37,69%	5.584.219
2016	Sahil A.Ş.	43,75%	2.917

İştirakler

Yıllar		Gelir Tablosu
2014	Bulut A.Ş.	603.425
2015	Bulut A.Ş.	677.244
2015	Dağ A.Ş.	(311.961)
2015	Akarsu A.Ş.	(122.549)
2016	Dağ A.Ş.	29.597
2016	Akarsu A.Ş.	(122.549)
2016	Sahil A.Ş.	(249)

¹⁵⁶ Akbulut Akın, “Karşılaştırmalı TMS-TFRS Vergi Uygulamaları ve Sonuçları”, İstanbul, MHUD

Özkaynak Yöntemi

Doğa Holding Anonim Şirketi

Yıllar		Pay Oranı	Bilanço
2014	Bulut A.Ş.	50%	321.664
2015	Bulut A.Ş.	50%	385.926
2015	Dağ A.Ş.	40%	66.863
2015	Akarsu A.Ş.	40%	625.647
2016	Dağ A.Ş.	40%	78.702
2016	Akarsu A.Ş.	37,69%	5.562.495
2016	Sahil A.Ş.	43,75%	2.808

İştirakler

Yıllar		Gelir Tablosu
2014	Bulut A.Ş.	603.425
2015	Bulut A.Ş.	677.244
2015	Dağ A.Ş.	(311.961)
2015	Akarsu A.Ş.	(122.549)
2016	Dağ A.Ş.	29.597
2016	Akarsu A.Ş.	(122.549)
2016	Sahil A.Ş.	(249)

Maliyet Yöntemi

Doğa Holding A.Ş. 31.12.2016 Tarihli Bilançosu

Dönen Varlıklar	X	K. V. Yükümlülükler	X
Duran Varlıklar	X	U. V. Yükümlülükler	X
İştirakler	5.778.783	Özkaynaklar	X
Bulut A.Ş.	0		
Sahil A.Ş.	2.917		
Dağ A.Ş.	191.647		
Akarsu A.Ş.	5.584.219		

Özkaynak Yöntemi

Doğa Holding A.Ş. 31.12.2016 Tarihli Bilançosu

Dönen Varlıklar	X	K. V. Yükümlülükler	X
Duran Varlıklar	X	U. V. Yükümlülükler	X
İştirakler	5.644.005	Özkaynaklar	X
Bulut A.Ş.	0		
Sahil A.Ş.	2.808		
Dağ A.Ş.	78.702		
Akarsu A.Ş.	5.562.495		

Maliyet yönteminde iştiraklerin bilançodaki değeri 5.778.783.-TL'dir. Özkaynak yönteminde ise iştiraklerin bilançodaki değeri 5.644.005.-TL'dir. İki yöntem arasındaki fark 134.778.-TL'dir.

Yukarıdaki tablolarda görüleceği üzere maliyet yönteminde, yatırımın değeri dağıtılan kar paylarından bağımsızdır. Bu yönüyle maliyet yöntemi iştiraklerdeki kar/zarar değişimlerini takip edememekte, sadece tahsil edilen kar paylarını izleyebilmektedir.

Kar/zararı değişken buna karşılık kar payı dağıtımı sabit olan bir yatırımın, faaliyet sonuçlarının ana şirketin finansal tablolarına yansıtılmasında maliyet yöntemi yetersiz kalmaktadır. Hisse senedinin piyasa fiyatının artış trendinde olması halinde, maliyet bedeli ile değerlendirilmiş yatırımın ana şirketin aktifinde düşük değerle kalmasından dolayı, gizli yedekler ortaya çıkmaktadır.¹⁵⁷

Türkiye Finansal Raporlama Standartlarını uygulamak zorunda olan işletmelerde vergi kuralları değil muhasebe standartları esas alınarak finansal tablolar hazırlanmaktadır. İşletmelerin dönem içerisinde yaptıkları tüm giderler, ticari gider kabul edilmekte ve finansal tablolarda gösterilmektedir. Böylece dönem sonunda Dönem Karı ya da Zarar Hesabı ticari karı ya da zararı göstermektedir.

Oysa vergi mali kar üzerinden hesaplanmaktadır. İşletmelerin finansal raporlama ile vergi düzenlemeleri, amaçlarının dönemde gerçekleştirilen işlemlerde hem kapsam hem de zamanlama bakımından birbirinden farklı olması sonucunu doğurmaktadır.¹⁵⁸

---

¹⁵⁷ Saban Metin, Genç Murat, "Firmalararası Yatırımların Muhasebeleştirilmesinde Uluslararası Düzenlemeler ve Türkiye Uygulamaları", 2002, Mali Çözüm Dergisi, Sayı 60, s. 34.

¹⁵⁸ Altuncu Hasan, "İştiraklerdeki Yatırımlara İlişkin Muhasebe Standardı ve Vergi Düzenlemeleriyle Karşılaştırılması", Vergi Raporu 2015, Vergi Müfettişleri Derneği, s. 144.

Sonuç

İştirak yatırımlarının muhasebeleştirilmesi ve raporlanması, hem ulusal hem de uluslararası finansal raporlama çevrelerinde özel bir standart olarak yer almaktadır. Ulusal ve uluslararası mevzuat hükümleri karşılaştırmalı olarak incelendiğinde iştirakler, oran ve değerlendirme hükümleri açısından farklılık göstermektedir.

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğ’inde iştirak ölçüsü olarak, bir ortaklıktaki en az yüzde 10, en fazla yüzde 50 oranında olan sermaye payı veya oy hakkının bulunması, iştirak ilişkisinden bahsedebilmek için ise sermaye payı dikkate alınmaksızın sahip olunan oy hakkı veya yönetime katılma hakkının en az yüzde 10 oranında bulunması gerektiği belirtilmiştir. Türk Ticaret Kanunu’nda şirketler topluluğu, hâkim ve bağlı şirket kavramlarının tanımlanmasına karşılık “iştirak” kavramına ilişkin açık bir tanım bulunmamaktadır.

Uluslararası uygulamalarda ise “önemli etki” kavramı iştirak kriteri olarak belirleyici olmaktadır. Önemli etki kavramı TMS 28 İştiraklerdeki ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar standardında *“Yatırım yapılan işletmenin finansal ve faaliyetle ilgili politikaların belirlenmesi kararlarına katılma gücü olup bu politikaları tek başına ya da bir başka taraf ile müşterek kontrol etme gücünü ifade etmemektedir.”* şeklinde tanımlanmaktadır. Aksi ispatlanmadıkça yüzde 20 ve üzerindeki oy hakkının, yatırım yapan işletmenin, yatırım yaptığı işletme üzerinde önemli etki imkanı verdiği varsayılmaktadır.

Değerleme hükümleri açısından uluslararası düzenlemelerde değerlendirme hükümleri ayrıntılı olarak yer alırken, Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğ’inde yer verilmemiştir. TMS 28 standardının getirdiği en önemli yenilik iştirak yatırımlarının değerlemesinde özkaynak yönteminin uygulanmasıdır.

Maliyet yöntemi ile yani tarihi maliyetler ile değerlendirme yapıldığında iştirakin veya iş ortaklığının sadece dağıtılan temettüleri mali tablolara yansırken, iştirakin performansını gösteren gelir ve giderler yansımayacaktır. Özkaynak yönteminde ise Kar/Zarar ve Diğer Kapsamlı Gelirler Tablosu'nda işletmenin belirli bir dönemde gösterdiği performansı ve bu performansın kaynakları gösterilmektedir.

MSUGT ve Vergi Usul Kanunu özkaynak yönteminin uygulanmasına izin vermemektedir. Vergi mevzuatındaki düzenlemeler dikkate alındığında iştirak yatırımının vergi değeri ile TMS 28'e göre muhasebe değerleri arasında fark oluşmaktadır. Oluşan bu farklar geçici olduğundan ertelenmiş varlık veya ertelenmiş yükümlülük olarak finansal tablolarda raporlanmaktadır.

TMS 28'de iştiraklerden yatırımcıya düşen pay iki çeşittir. Birincisi iştirakin dönem kar veya zararından yatırımcıya düşen paydır. Bu pay yatırımcı işletmenin kar veya zararına yansıtılmaktadır. İkincisi ise iştirakin değerlemesi sonucu oluşan kar veya zarardan yatırımcıya düşen paydır. Bu pay yatırımcı işletmenin özkaynak grubunda diğer kapsamlı gelir veya gider olarak sınıflandırılmaktadır.

İştirak yatırımlarının ulusal ve uluslararası mevzuattan kaynaklanan farklı muhasebe politikaları ile nasıl muhasebeleştirildiği ve nasıl raporlandığı karşılaştırmalı olarak sunulmuştur. Bu çalışma ile MSUGT ve Vergi Usul Kanunu kapsamında ulaşılan finansal tablolar ile BOBİ FRS ve UFRS/TFRS kapsamında ulaşılan finansal tablolarda iştiraklerin değerleri arasında önemli farklar olduğu gösterilmiştir. Sonuç olarak UFRS/TFRS kapsamında uygulanan özkaynak yöntemi ile iştirak yatırımlarının finansal performansının raporlanabilmesi maliyet yöntemine göre üstünlük sağlamaktadır. Özkaynak yönteminde standartlaşma sağlanması, finansal tablolardaki farklılıkları ortadan kaldıracağı gibi finansal tablo kullanıcılarına daha anlaşılır, karşılaştırılabilir ve güvenilir bilgi sunumu sağlanmış olacaktır.

Kaynakça

Akın, Akbulut, “Finansal Tabloları Bağımsız Denetime Hazırlama Kılavuzu”, Maliye Hesap Uzmanları Derneği, İstanbul.

Demir, Volkan ve Oğuzhan, Bahadır, “UFRS/TFRS Kapsamında İşletme Birleşmeleri ve Konsolidasyon Açıklamalar ve Uygulamalar”, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, Nisan 2009, 2.baskı.

Eyüpgiller, S. Saygın, “Şirketler Topluluğunda Konsolidasyon”, Detay Yayıncılık, Ankara 2012.

Gençoğlu, Ümit Gücenme, “Türkiye Muhasebe Standartları ve Vergi Mevzuatına Göre Dönem Sonu Muhasebe İşlemleri”, Alfa Aktüel, 2015.

Gökçen, Gürbüz, Başak Ataman ve Cemal Çakıcı, Türkiye Finansal Raporlama Standartları Uygulamaları, Türkmen Kitabevi, 2011.

Kıymetli Şen, İlker, Derya Üçoğlu ve Serkan Terzi, “Uluslararası/Türkiye Finansal Raporlama Standartları Açısından Konsolide Finansal Raporlama”, Ekin Yayınevi, Temmuz 2015.

Kaya, İdil, “Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarında Konsolide Finansal Tablolar”, Türkmen Kitabevi, 2011.

Şavlı, Tuba, “Uluslararası / Türkiye Finansal Raporlama Standartları”, Yaklaşım Yayıncılık, 2014.

Örten, Remzi, Hasan Kaval ve Aydın Karapınar, Türkiye Muhasebe-Finansal Raporlama Standartları (TMS-TFRS) Uygulama ve Yorumları, Gazi Kitabevi, Şubat 2015.

Özbirecikli, Mehmet, Kıymetli Şen İlker, Tüm Kayahan, “Uygulamaya Dönük Örnekli Açıklamalarla Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı”, Detay Yayıncılık, Aralık 2017.

Özerhan, Yıldız, Yanık, Serap, “Açıklamalı ve Örnek Uygulamalı Türkiye Muhasebe Standartları Türkiye Finansal Raporlama Standartları”, 2012, TÜRMOB.

Akdoğan, Nalan ve Nejat Tenker, Finansal Tablolar ve Analiz Teknikleri, Lebib Yalkım Yayınları, İstanbul 1997.

Ayboğa, Hanifi. İştiraklerle İlgili Uluslararası ve Türkiye’deki Mevzuatın Kapsamı ve Karşılaştırılması, Mali Çözüm Dergisi, sayı.53, Ekim-Kasım-Aralık-2000.

Aydoğan Araz, Mahir. Devlet Tahvili ve Hazine Bonolarında Dönem Sonunda Değerleme, Vergi Dünyası Dergisi, Eylül 1998, Sayı 205.

Aktaş, Rabia (2013), “İlke Temelli Finansal Raporlama Standartları Nasıl Öğretilmeli? TFRS 10-Konsolide Finansal Tablolar Standardı Örneği”, Mali Çözüm, s. 152

Bahadır, Oğuzhan. Kobi’ler için UFRS/TFRS Kapsamında Temel Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçüm, Mali Çözüm, Mayıs-Haziran 2012.

Gökgöz, Ahmet. İştirak Yatırımlarının Muhasebeleştirilmesi, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Nisan 2013.

Okutan Nilsson, Gül. Şirketler Topluluğunda Karşılıklı İştirak, Marmara Üniversitesi E-Dergi, 2012.

Kaplanoğlu, Emre. Müşterek Faaliyet ve İş Ortaklığı Kavramlarının TMS-TFRS Kapsamında İrdelenmesi, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 2014.

Kendirli, Selçuk, “Yatırım Amaçlı İştiraklerde Değerleme Yöntemi ve Denetim”, Mükellefin Dergisi, Kasım 2000, sayı. 95.

Saban, Metin ve Genç, Murat, “Firmalar arası Yatırımların Muhasebeleştirilmesinde Uluslararası Düzenlemeler ve Türkiye Uygulamaları”, 2002, Mali Çözüm Dergisi, Sayı 60, s. 34.

Savaş, H. Hüseyin. İştirak Kazançları İstisnası ve İştirak Hissesi Alımında Kullanılan Kredilerin Faiz ve Kur Farkı Giderleri, Vergi Dünyası Dergisi, Kasım 1999, Sayı:219.

Terzi, Serkan, “Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS 10) Açısından Konsolidasyon İlkeleri ve Kontrol Modeli”, Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF Dergisi, 2013, s. 290.

Dündar, Efe. “Yeni Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Çok Uluslu Şirketler”, T.C. İstanbul Kültür Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul, 2013.

Mihriban Çoşkun Aslan, “Merkezkaç Yönetim Açısından Sorumluluk Muhasebesi ve Transfer Fiyatlamasının Üretim İşletmelerinin Performansına Etkisi ve Bir Uygulama” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006), s. 130-131.

Gelirler İdaresi Başkanlığı, “Hesap Planı Açıklamaları”, <http://www.gib.gov.tr>

Maliye Hesap Uzmanları Derneği, 2013 Beyanname Düzenleme Kılavuzu.

Kurumlar Vergisi Kanunu, <http://www.mevzuat.gov.tr>

Şimşek, Alper, Servet Özkök ve Namık Kemal Gündüz, Tablolar, Grafikler, Monografi ve Örneklerle Vergi Muhasebesi, Oluş Yayın, İstanbul, Eylül 2013.

Türkiye Muhasebe Standartları 28 (TMS 28) İştirakler ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar.

Türk Dil Kurumu, <http://www.tdk.gov.tr>

Türk Borçlar Kanunu, <http://www.mevzuat.gov.tr>

<https://www.kpmg.com/TR/tr/hizmetlerimiz/Audit/Documents/UFRS-Bulten-10.pdf>,
KPMG UFRS Bülten, Temmuz 2012, Sayı 1, s. 6.

Özgeçmiş

Yusuf Öcalmış 08 Temmuz 1978 yılında Samsun'da doğdu. 2001 yılında Marmara Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü'nden mezun oldu. 2003-2013 yılları arasında özel sektörde çeşitli firmalarda yönetim ve organizasyondan sorumlu yönetici olarak çalıştı. 2013 yılından itibaren bağımsız denetim ve yeminli mali müşavirlik alanında faaliyet gösteren bir şirkette denetçi olarak çalışmaktadır. Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Ruhsatı, Kurumsal Yönetim Derecelendirme Lisansı ve Sermaye Piyasası Faaliyetleri Düzey 3 Lisansı bulunmaktadır.